

LISA 2 – ÜLEVAADE PÕLTSAMAA VALLAST

1.	Asend	3
2.	Asustus ja rahvastik.....	3
3.	Sotsiaalne taristu	6
4.	Ettevõtlus.....	12
5.	Turism ja puhkealad.....	13
6.	Natura 2000 võrgustiku alad.....	15
7.	Kaitstavad loodusobjektid ja -alad	29
7.1.	Kaitsealad	29
7.2.	Hoiualad.....	39
7.3.	Kaitsealused liigid ja kivistised	40
7.4.	Püsielupaigad	41
7.5.	Kaitstavad looduse üksikobjektid.....	42
8.	Vääriselupaigad	43
9.	Kultuuriväärtused	44
9.1.	Kultuurimälestised	44
9.2.	XX sajandi arhitektuuripärandi objektid	52
9.3.	Maaehituspärandi objektid	53
9.4.	Pärandkultuuri objektid	54
9.5.	Kalmistud	62
9.6.	Väärtuslikud maastikud	62
9.7.	Miljööväärtuslikud alad	63
9.8.	Täiendavad kultuuriloolised objektid	64
9.9.	Vaated	64
9.10.	Matkarajad	64
10.	Taimestik ja loomastik	65
11.	Roheline võrgustik	67
12.	Reljeef ja geoloogiline ehitus	69
13.	Põhjavesi	69
14.	Pinnaveekogud.....	73
14.1.	Järved	73
14.2.	Jõed	76
14.3.	Ojad	78
14.4.	Peakraavid	78
14.5.	Kraavid	79
14.6.	Allikad.....	79
15.	Maavarad ja maardlad.....	94
16.	Väärtuslik põllumajandusmaa	102
17.	Taristu.....	102
14.1.	Teedevõrk	102
14.2.	Veevarustus ja kanalisatsioonivõrk.....	104
14.3.	Soojavarustus	111
14.4.	Elektrivõrk	112
14.5.	Sidevõrk.....	113
18.	Taastuvenergeetika.....	114
19.	Jäätmemajandus	115
20.	Keskkonnoahtlikud objektid	117
21.	Riigikaitseelised ehitised	118
22.	Radoon.....	118
23.	Üleujutusega alad	119

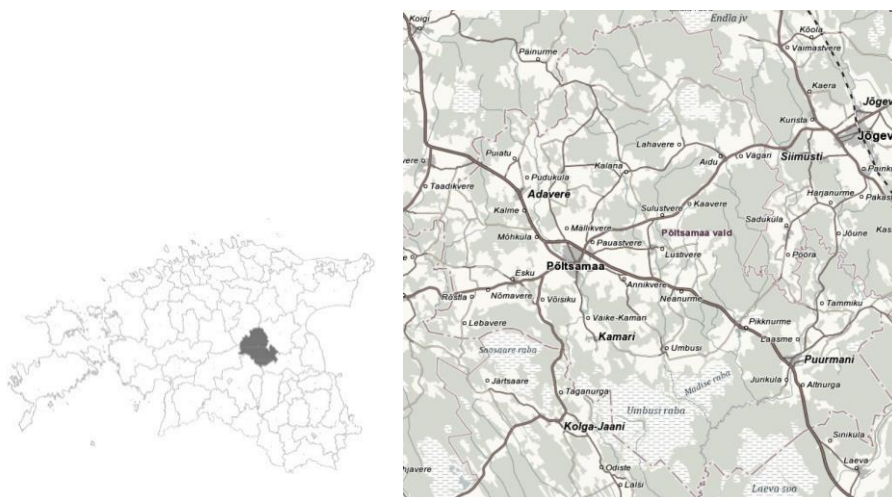
Eeldatavalt mõjutatava keskkonna kirjeldus on kajastatud seisuga aprill 2019. Seda dokumenti ei uuendata edaspidise üldplaneeringu protsessi käigus pärast LS ja VTK valmimist. Kui üldplaneeringu koostamise käigus ilmneb uusi asjaolusid, mis mõjutavad planeeringulahenduse koostamist, arvestatakse nendega planeeringu koostamise käigus.

1. Asend

Põltsamaa vald asub Jõgevamaal, Kesk-Eestis ja seda läbib Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa mnt (põhimaantee nr 2). Kaugus Tartuni on 60 km, Tallinnani 130 km, maakonnakeskuse Jõgevani 30 km.

Põltsamaa valla moodustasid endised haldusüksused Põltsamaa linn ja vald, Pajusi vald ning Puurmani vald. Vallas on 1 linn - Põltsamaa, 3 alevikku – Adavere, Puurmani, Väike-Kamari ning 58 küla.

Põltsamaa valla pindala on 890 km² ning ulatus põhjast lõunasse ~ 40 km ja idast läände umbes samapalju. Põltsamaa vald moodustab u 1/3 Jõgeva maakonna pindalast ning rahvaarvust.

Joonis 1. Põltsamaa valla asend. Allikas: Maa-amet, 2018.

2. Asustus ja rahvastik

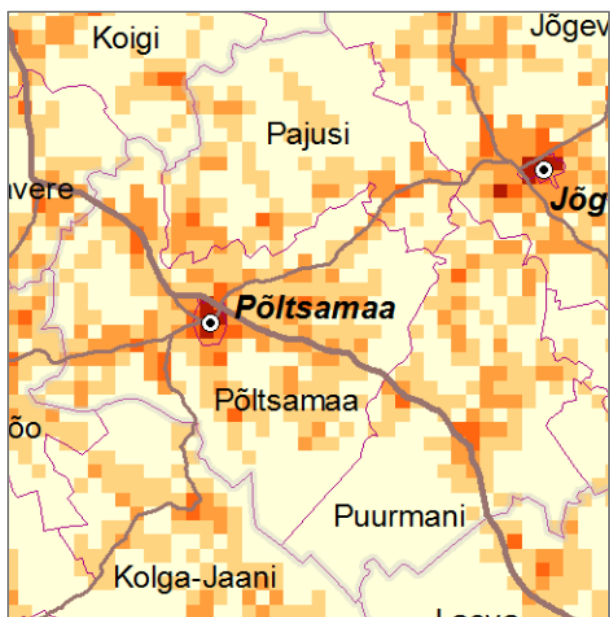
Rahvastikuregistri andmetel elas 01.01.2019 Põltsamaa vallas 9 860 inimest, u 40% ehk 3963 inimest kogu valla rahvastikust elab Põltsamaa linnas. Tihedamini on asustatud ka alevikud Adavere, Puurmani, Väike-Kamari ning Võisiku, Esku, Pajusi, Lustivere külad (Joonis 2). Rahvastiku tihedust illustreerib Joonis 2, mis põhineb küll 2011. a andmetel, kuid joonis 3 info põhjal võib öelda, et rahvastiku tiheduse jaotumine on ka täna suures plaanis sama.

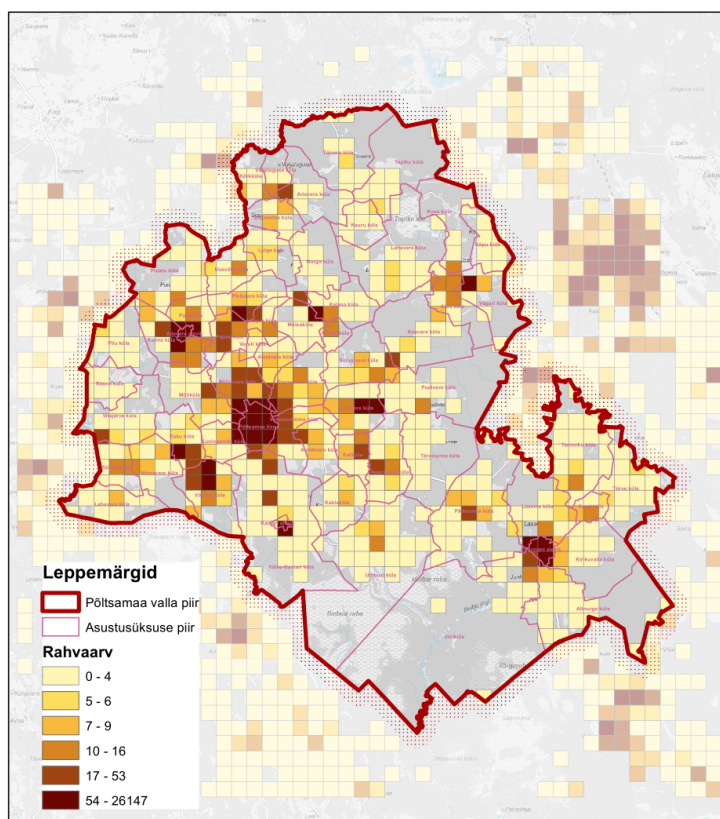
Rahvastiku päevase paiknemise asukohti illustreerib joonis 3, seal kajastuvad eelkõige töökohtade, õppeasutuste, teenuste tarbimise ning koduste inimeste asukohad (kodused, töötud ja pensionärid, kes tööl ei käi).

Viimase nelja aasta jooksul (2014-2018) on Põltsamaa valla elanike arv vähenenud u 1200 inimese võrra (Joonis 4). Keskmiselt on Põltsamaa valla elanike arv vähenenud 240 inimese võrra aastas. Vähenenud on eelkõige tööealiste arv (väljaränne), kuid osaliselt ka laste (vanus 0-18) hulk (Joonis 5). Pensionealiste (65+) elanike hulk on läbi aastate suhteliselt stabiilne. Rahvaarvu vähenemise peamiseks põhjuseks on tööealiste väljarände suur osakaal ning rahvastiku vananemine, sest sündimus on madal.

Valdav osa valla elanikkonnast on eestlased.

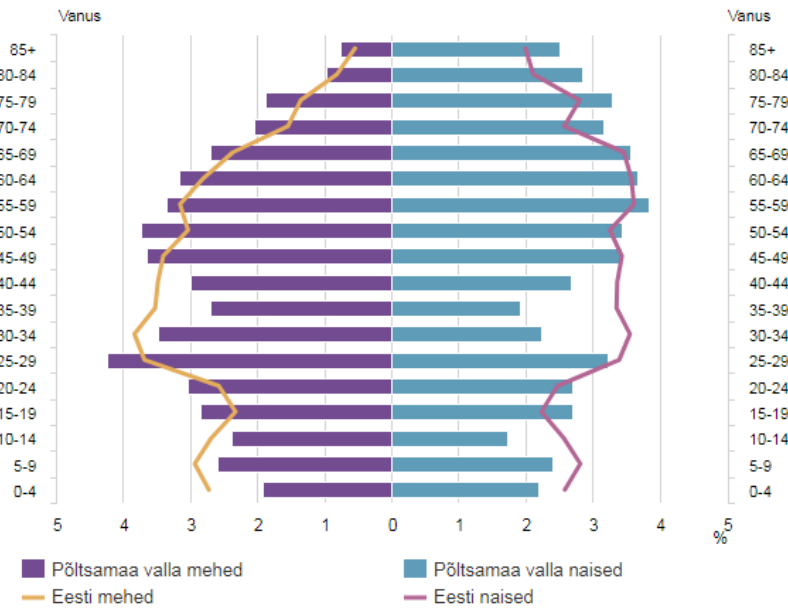
Joonis 2. Rahvastikutihedus. Allikas: Statistikaamet, 2011.

Joonis 3. Hinnanguline rahvaarv päevase asukoha järgi. Allikas: Statistikaamet, 01.01.2016.

Joonis 4. Valla elanikkonna vanuseline jaotus 2014-2018. Allikas: Rahvastikuregister, 01.01.2018.

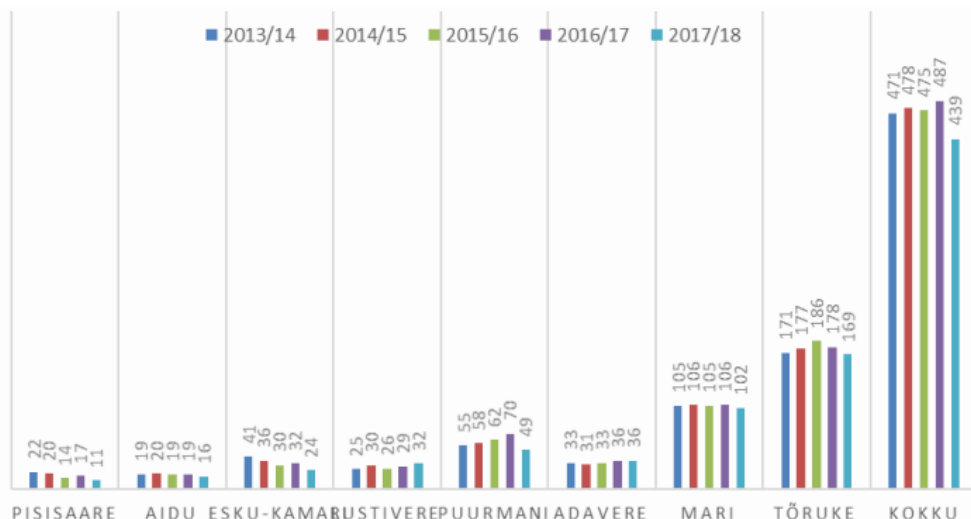
Joonis 5. Rahvastikupüramiid. Allikas: Statistikaamet, 01.01.2018.

Rahvastikupüramiid annab infot, milline on tõenäoline rahvastiku soolis-vanuseline struktuur ning üldine foon lähiaastakümnetel.

3. Sotsiaalne taristu

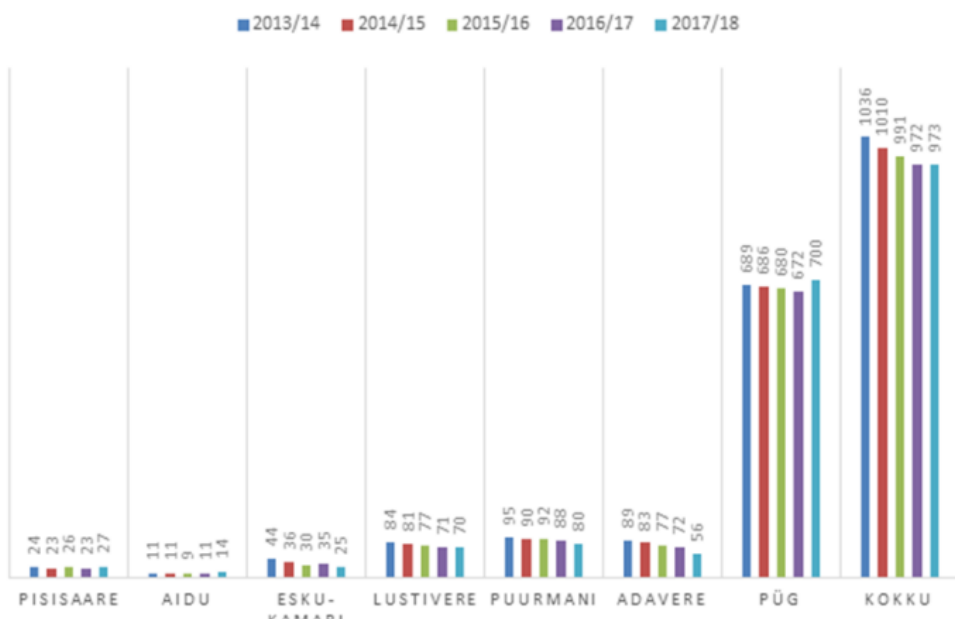
LASTEAIAD

Põltsamaa vallas on kaheksa haridusasutust, millest kolm on spetsialiseerunud koolieelsele teenusele (Tõruke ja Mari Põltsamaa linnas, Siilipesa Puurmanis) ja viie puhul on ühildatud lasteaed ja kool ühtseks asutuseks. Viimase viie aasta jooksul on laste arv lasteaedades püsinud suhteliselt stabiilsena. 2018. a käis lasteaias kokku 439 last. Laste arvu muutused aastatel 2013-2018 on kajastatud Joonis 6.

Joonis 6. Laste arvu muutus lasteaedades 2013-2018. Allikas: Valla arengukava, 11.2018.

Arvude võrdlemisel tuleb võtta arvesse asjaolu, et 2017/2018 õppeaasta laste arvu vähenemise põhjustas seoses haldusreformiga Puurmani Lasteaed Siilipesa Saduküla filiaali üle andmine Jõgeva vallale.

Joonis 7. Kooliõpilaste arvu muutus õppeasutustes 2013-2018. Allikas: Valla arengukava, 11.2018.

Järgneviks viieks aastateks on prognoositud lasteaeda ja kooli minevate laste mõningast vähenemist.

KOOLID

Üldhariduskoole on Põltsamaa vallas kokku seitse, neist kaks on üldhariduskoolid (Põltsamaa Ühisgümnaasium ja Puurmani Mõisakool) ning viies on liidetud lasteaed ja kool ühtseks asutuseks (Esku-Kamari kooli 2 filiaali, Pisisaare Algkool ja lasteaed, Adavere Põhikool ja lasteaed, Lustivere Põhikool ja lasteaed, Aidu Lasteaed-Algkool). Võimalik on õppida kõigis kooliastmetes. Kokku õppis 2018. aastal erinevates õppeasutustes 973

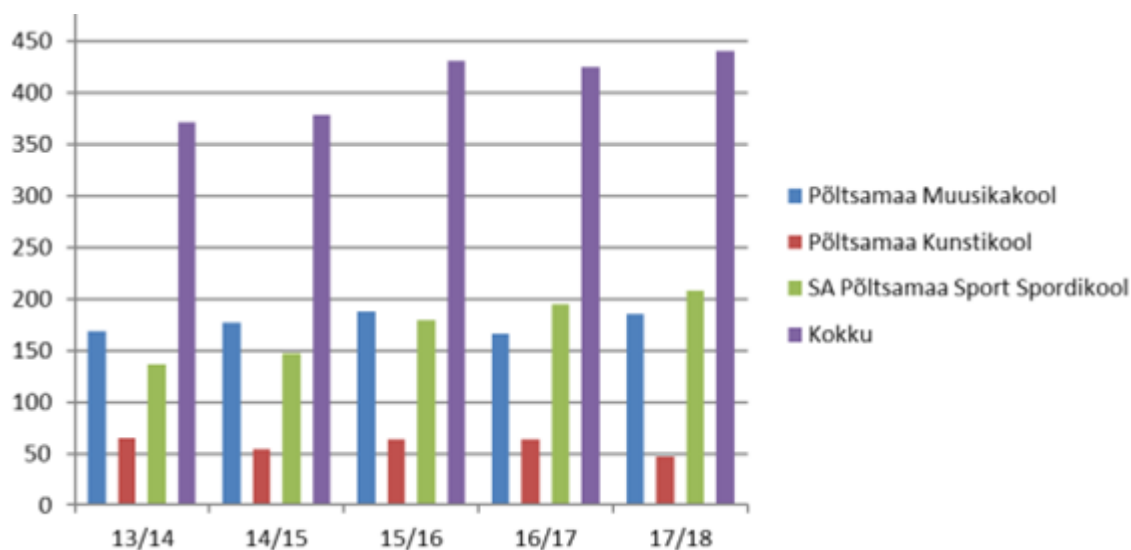
õpilast. Õpilaste jagunemine ja arvu muudatused õppeasutuste kaupa on kajastatud Joonis 7.

Joonis 8. Lasteaedade ja koolide paiknemine Põltsamaa vallas. Allikas: Delfi kaart, 12.2018.

HUVIHARIDUS

Põltsamaa vallas tegutseb kolm huvikooli: valla hallatava asutusena Põltsamaa Muusikakool ja erakoolidena Põltsamaa Spordikool ja Põltsamaa Kunstikool. Huvikoolide õpilaste arvud on toodud Joonis 9 ning need on aastate jooksul kokku kerges tõus.

Joonis 9. Õpilaste arv huvikoolides viimase 5 a jooksul. Allikas: Valla arengukava, 11.2018.

NOORSOOTÖÖ

2018. a 1. jaanuari seisuga oli vallas 1745 kuni 18-aastast last ja noort, mis moodustab u 17% valla elanikest. Noortele on Põltsamaa vallas loodud mitmekülgset võimalust noorsootöös osalemiseks.

Huvitegevus on mitmekesine ja noortele mõeldud huviringid asuvad kõikides piirkondades.

Laste ja noorte vabaaja sisustamisega tegelevad Põltsamaa vallas peamiselt koolid (huviringide näol), külaseltsid, rahvamajad, Põltsamaa Kultuurikeskus ja NÜ Juventus Põltsamaa noorte- ja elukestva õppe keskus. Põltsamaa noorte- ja elukestva õppe keskus töötab kolm noorsootöötajat ning NOORTE TUGILA nõustaja.

Valla suuremates keskustes käib mobiilne noorsootöötaja ning erinevate projektide raames korraldatakse ülevallalisi noorteüritusi, õpitubasid ja laagreid. Suviseid noortelaagreid korraldavad külaseltsid.

Noorteorganisatsioonidest tegutsevad Adaveres ja Lustiveres noorteühing Eesti 4H ja noorteühing TORE ning Kamaris noorkotkad ja kodutütred.

KULTUUR JA VABA AEG

Põltsamaa valla hallatavad kultuuriasutused on Põltsamaa Kultuurikeskus, Pajusi Rahvamaja, Põltsamaa muuseum ja Põltsamaa raamatukogu. Põltsamaa Raamatukogu tegutseb Põltsamaa valla rahvaraamatukoguna, mille struktuuri kuuluvad lisaks Põltsamaa linnas asuval pearaamatukogule kuus haruraamatukogu (Adavere, Aidu, Esku, Lustivere, Pajusi, Puurmani) ja üks välisteeninduspunkt (Tapiku). Põltsamaa Raamatukogu täidab ka maakonnaraamatukogu ülesandeid Jõgeva maakonnas.

Raamatukogud on kujunenud omalaadseteks kogukonna kultuuri- ja teenustekeskusteks, kus põhiteenuste kõrval korraldatakse kirjandusüritusi, näitusi, salongi- ja filmiõhtuid, tegeletakse laste lugemishuvi tõstmise ja vaba aja sisustamisega, tegutsevad erinevad klubid ja ringid nii täiskasvanutele kui lastele.

Põltsamaa Muuseum asub piirkonna seni tuntumas turismimagnetis – Põltsamaa linnuses. Muuseumiga on liidetud turismiinfopunkt. Eramuuseumina tegutseb Põltsamaa linnas Riho Laanese raadiomuuseum. Toidumuuseumis, mis asub veinikeldriga samades ruumides, on kajastatud toiduainete ja veini tootmise ajalugu Põltsamaal. Pajusi mõisas on võimalik tutvuda vana tehnikaga Lembit Paalile kuuluvast vanavaraidas.

TERVISESPORT

Sporditegevust juhitakse läbi 3 suurema organisatsiooni - SA Põltsamaa Sport, Põltsamaa Spordikool ja Pisisaare Spordikeskus. Lisaks on Põltsamaa valda registreeritud 20 spordiklubi ja 1 spordiühendus.

Spordiregistri andmetel tegeletakse Põltsamaa vallas organiseeritult 21 spordialaga ja tegevustes osaleb 565 harrastajat erinevates vanusgruppides (täiskasvanuid 256 ja noori 309). Populaarseim ala täiskasvanud harrastajate hulgas on võimlemine ja noortel jalgpall.

Piirkonnas toimub üle 120 spordi- ja liikumisharrastus-ürituse, millest enamus on suunatud kohalikule elanikule. Head sportimisvõimalused on olemas aastaringselt ning piirkonnas on küllaldaselt erinevaid spordiobjekte ja eriilmelisi sportimispaiku. Oluline sündmus on huvihariduse mess, mis koondab kokku kõik piirkonna huvihariduse ja huvitegevuse pakkujaid ja selle tulemusel on sportimisvõimaluste teadlikkus ja spordiringides osalevate laste arv kasvanud.

Spordiregistri andmetel on Põltsamaa vallas 42 spordiobjekti, neist olulisemad on: Põltsamaa Felixhall (sise- ja välisväljakud ning ujula), Pisisaare Spordikeskus, Põltsamaa kunstmuruväljak, Kuningamäe terviserada, Adavere uisurada, Kuningamäe kardirada, Piiraja rallikrossirada, jalg- ja jalgrattateed (Pisisaare-Põltsamaa, Kamari-Põltsamaa).

KÜLALIIKUMINE

Põltsamaa valda iseloomustab aktiivne külaliikumine ja tihe koostöö kodanikuühendustega. Vallavalitsus teeb koostööd kodanikuühendustega eelkõige kultuuri-, huvihariduse, noorsootöö ja spordivaldkonnas. Seni puuduvad sotsiaalvaldkonnaga tegelevad kodanikuühendused. Külaseltsid korraldavad erinevaid kultuuri- ja spordisündmusi, on vastava taristu valdajad või haldajad, viivad läbi huviringe ning osutavad erinevaid teenuseid, panustades aktiivselt elukeskkonna arengusse.

Kultuuri- ja huvitegevusega tegelevad MTÜ-d ja seltsid on: MTÜ Kamari Haridusselts, MTÜ Lustivere Külaselts, MTÜ Adavere Mõisa Selts, MTÜ Umbusi Külaselts, MTÜ Esku Külaselts, Võisiku-Kundrusaare Küla Selts EWA, MTÜ Pajusi Küla Selts, MTÜ Vägari, MTÜ Aidu, MTÜ Tapiku Külade Selts, MTÜ Puurmani Käsitööselts Kati.

SOTSIAALHOOLEKANNE

Seoses eakate ja sotsiaalabi vajavate isikute osakaalu tõusuga on sotsiaalhoolekandes oluline sotsiaalkorterite ja toetatud elamise teenuse võimaldamine ning statsionaarsete hooldekohtade arvu suurendamine.

Põltsamaa vald osutab sotsiaalhooldaja abiga koduteenust 11le lastega peredele. Lisaks on valla eestkostel ja asendushooldusteenusel 23 last. Põltsamaa vallal ei ole laste hoolekandenasutusi ning seetõttu ostetakse teenust teistelt organisatsioonidelt: SOS Lasteküla erinevad kodud, Siimusti lastekodu Metsatareke, SA Elva Laste- ja Perekeskus, SA Taheva Sanatoorium, MTÜ Avatud Värav Kiikla Lastekodu jt.

Põltsamaa valla territooriumil asub Põltsamaa SOS lasteküla, mis avati Põltsamaa linnas 1. juunil 2010. a ja pakub asendushooldusteenust. Peremajasid on kokku 3 ja igas majas elab koos perevanematega kuni 6 last. Põltsamaa vallast on Põltsamaa SOS Lastekülas teenusel 6 isikut.

Viimaste aastate jooksul on suurenenud pensionäride, eakate ja puuetega inimeste osatähtsus valla rahva arvust, mis märgistab omakorda sotsiaalabi vajaduse kasvu. Pensioniealised elanikud (65-aastased ja vanemad) moodustavad 01.01.2018. a seisuga 22% valla elanikkonnast. Puue on määratud 774 inimesele, nendest 577 (63 sügava ja 333 raske puudega) on vanaduspensionari- ja 197 tööealised inimesed.

Põltsamaa vallas on täisealise isiku hooldus seatud ja määratud hooldaja 221 sügava ja raske puudega inimesele. Koduteenused, mille raames hooldustöötajad abistavad üksi elavaid eakaid või puudega inimesi nende koduses keskkonnas toimetulekul, on määratud 58 isikule.

Ööpäevaringsel üldhooldusteenusel on Põltsamaa valla toel 56 isikut ning hooldusteenust ostetakse järgmistelt asutustelt: SA Põltsamaa Tervis, MTÜ Lustivere Hooldekodu, SA Koeru Hooldekeskus, Pilistvere Hooldekodu, Lõuna-Eesti Hooldekeskus jt.

Põltsamaa vallas asub 6 hoolekandenasutust: MTÜ Lustivere Hooldekodu, Põltsamaa Valla Päevakeskus, Põltsamaa Päevakeskus, Lõuna Eesti Hooldekeskus Põltsamaa kodu, AS Hoolekandeteenused Võisiku kodu, MTÜ Pajusi Valla Abikeskus.

Valla kodanikele, kes erinevatel toimetulekupõhjustel ei suuda ennast ise eluasemega varustada, on Põltsamaa vallal olemas sotsiaaleluruumid, millest paljud vajavad põhjalikku remonti. Sotsiaaleluruumid asuvad valla erinevates piirkondades: Adaveres, Lustiveres, Põltsamaal, Vägaris ja Võisikul, Pauastveres, Mällikveres.

TERVISHOID

Valla elanikele on tagatud esmatasandi tervishoiuteenused. Põltsamaa Perearstikeskus asub Lossi tn 49 ruumides, kus töötab 5 perearsti. Lisaks on perearstikeskused Adaveres, Pisisaares ja Puurmanis.

Tervishoiualaseid teenuseid pakub SA Põltsamaa Tervis. Lisaks töötavad Põltsamaa vallas silmaarst, hambaarstid, proteesijad ja massöörid. Eriarstide teeninduspiirkond hõlmab kokku ligi 15 000 elanikku: peale Põltsamaa valla kasutavad siinseid teenuseid osaliselt Viljandi valla, Põhja- Sakala valla ning Järva valla elanikud. Sihtasutuses on võimalused röntgenidiagnostika ja funktsionaaldiagnostika läbiviimiseks, kardioloogilisteks uuringuteks ning ambulatoorseks taastusraviks. SA Põltsamaa Tervis ruumides osutavad teenust Synlab Eesti OÜ laboratoorium, Sihtasutus Viljandi Haigla ja Ortopeediakeskus OÜ.

Põltsamaal on kohapeal kiirabibrigaad, mis kuulub Tartu Ülikooli Kliinikumi kiirabi koosseisu. Kiirabi teenuse säilitamine Põltsamaal on vajalik, eriti arvestades Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa maantee lähedust ja sellest tulenevaid riske.

Lähiaja suurim arendustegevus sotsiaalvaldkonnas on Põltsamaa Tervis SA poolt algatatud esmatasandi tervisekeskuse kaasajastamise projekt. Tervisekeskuses hakkavad paiknema perearstide vastuvõtukabinetid, füsioteraapia ruumid ja kiirabi.

4. Ettevõtlus

Põltsamaa valla ettevõtlust mõjutab enim asukoht Kesk-Eestis Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa ja Jõgeva-Põltsamaa, Põltsamaa-Võhma maanteed ääres. Põltsamaa vallas on Äriregistri andmetel 01.07.2018 seisuga registreeritud 11 aktsiaseltsi, 654 osaühingut, 301 füüsilisest isikust ettevõtjat, 12 usaldusühingut, 12 tulundusühistut, 1 täisühing, 5 sihtasutust, 244 korteriühistut ning 114 mittetulundusühingut.

Majanduslikult aktiivsete üksuste ning sinna koondunud töötajate arvu ruumiline jaotus Põltsamaa vallas on kajastatud Joonis 10. See väljendab suhteliselt sarnast pilti rahvastiku tiheduse jaotusele, st et ettevõtted paiknevad valdavalt elanikkonna olemasolu lähistel linnas ja alevikes.

Tõine pendelränne on koondunud Põltsamaa linna suunas ning valla tööalane tõmbekeskus on Põltsamaa linna ümbruskond. Sinna liiguvad valla teistest piirkondadest valdavalt 40-49 a töötajad ning naabervalla Põhja-Sakala kirdenurgast 20-29 a töötajad.

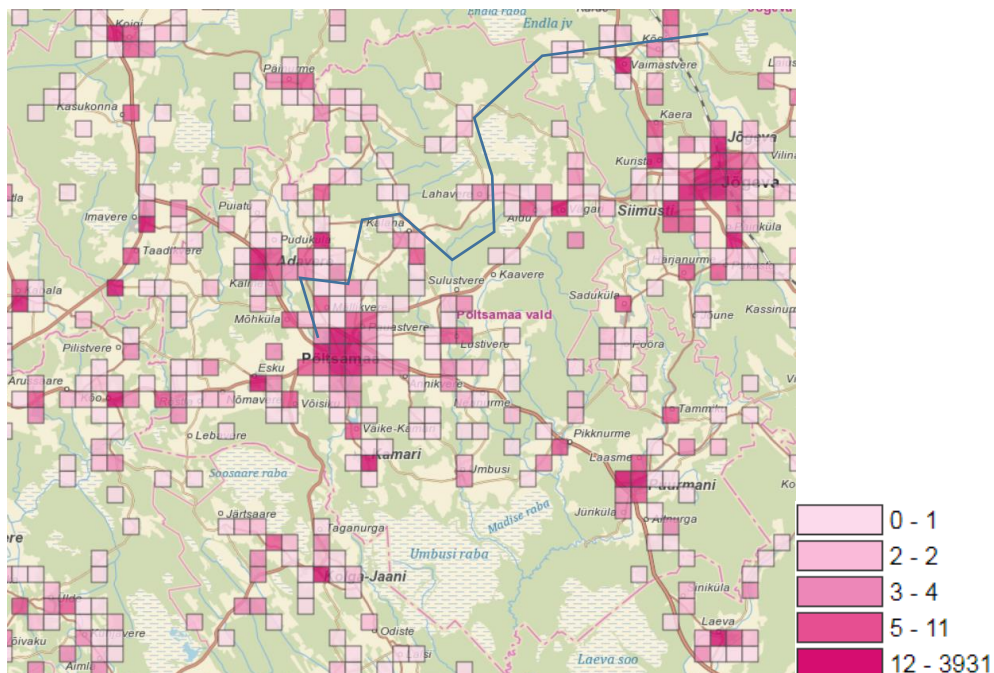
Peamine ettevõtluse tegevusvaldkond on põllumajanduslik tootmine, lisaks hulgi- ja jaekaubandus, ehitustegevus ning töötlev tööstus.

Töötajate arvu poolest olid Statistikaameti 04.06.2018 seisuga 95% nn mikroettevõtted (alla 10 töötajaga), 3,6% ettevõtetes töötas 10-49 töötajat ja 1,4% ettevõtetest andsid tööd rohkemale kui 50-le inimesele.

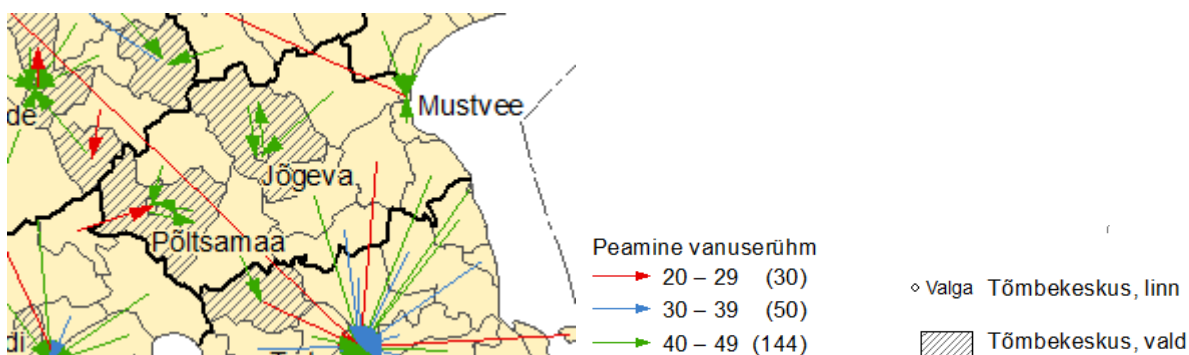
Ettevõtlusaktiivsus (ettevõtete arv 1000 elaniku kohta) on Põltsamaa vallas viimase viie aasta jooksul jätkuvalt kasvutrendis, kuid see jääb näitajate poolest maha nii Eesti kui ka maakonna keskmisest tasemest.

Põltsamaa vallas oli 1.01. 2018 andmetel 7533 tööealist (15-74 eluaastat) elanikku ja neist sai 2017. aastal igakuist brutotulu 3796 elanikku ehk ca 50%. Võrdluses jääb keskmine töötasu Eesti keskmisega madalamaks, mis peaks looma mõnevõrra soodsamad eeldused tööjõu värbamisel, kuid samas võib tingida madalam sissetulek omakorda teenuste ja toodete väiksema kohapealse tarbimise.

Joonis 10. Majandusüksused hõivatud töötajate arvu järgi. Allikas: Statistikaamet, 2017.

Joonis 11. Tõise pendelrände peamised vood ja sihtkohad ning liikujate vanuseline erinevus. Allikas: Statistikaamet, 31.12.2011.

Riiklike ja tööjõumaksude suurimad maksjad Põltsamaa vallas aastatel 2014-2017 olid Põltsamaa Felix AS, Moreen OÜ, OÜ Eesti Killustik, AS Kaltsiit ja Sawmill of Sadala OÜ. Põltsamaa valla suurimad ettevõtted müügitulu järgi olid 2017. aastal Põltsamaa Felix AS, Puit-Profiil AS, Moreen OÜ, OÜ Eesti Killustik ja Kaavere Agro OÜ. Suurimate töötajate arvuga ettevõtted/asutused on Orkla Eesti AS, Puit-Profiil AS, Põltsamaa Ühisgümnaasium, Põltsamaa Vallavalitsus ja Sawmill of Sadala OÜ.

5. Turism ja puhkealad

Põltsamaa vald on geograafiliselt väga soodsas asukohas nii elukeskkonna kui külastuspaiga vaatenurgast. On oluline, et Põltsamaa piirkond ei jääks turistidele pelgalt läbisõidukohaks, vaid suudaks neid ahvatleda pikemalt peatuma.

Piirkonna turismiturundusega tegeleb suures osas Põltsamaa Muuseum ja Turismiinfopunkt. Osaletakse erinevates turismiga seotud koostöövõrgustikes, nt Via Hanseatica, Riverways jt.

Turismi seisukohalt on Põltsamaa vallal potentsiaali mitmetes valdkondades. Piirkonna keskuseks on väike ja kaunis Põltsamaa linn, mida turismimaastikul tuntakse sildade ja parkide, rooside ja veini linnana. Siin leidub rohkelt parke ja rohealasid, siit voolab läbi Eesti pikkuselt kolmas jõgi – Põltsamaa jõgi, jalutuskäigul võib läbi käia kõik 18 silda, mis ühendavad jõe vastaskaldaid või saarikuid kallastega. Roosidega seostatakse Põltsamaad just Põltsamaa Roosiaia tõttu, mis on Baltimaade suurim ja kuulub Euroopa 10 suurima rosaariumi hulka, ning linna südames asuva Roosisaare tõttu. Seos veinidega tuleneb Põltsamaa lossihoovis asuvast veinikeldrist, mis pakub kohalikke Põltsamaa veine.

Piirkonna olulisemad turismiobjektid on: Põltsamaa linnus, erinevad mõisad, muuseumid, ajaloolised hooned, puhkealad (Põltsamaa jõgi, Kamari paisjärv), kaitsealad (Alam-Pedja) jm huvitavad kohad (Sarapiku talu maisilabürint, Kosmopark, Kamari veesuusakeskus).

Põltsamaa valla territooriumil asub kolm maakondliku tähtsusega puhkeala. Maakondliku tähtsusega puhkealad (millest kolm asub Põltsamaa vallas, vt Tabel 1) on määratud Jõgeva maakonnaplaneeringuga 1999¹, mis võeti üle uude maakonnaplaneeringusse, lisades sealjuures juurde ühe puhkeala². Maakonnaplaneeringus on sätestatud ka maakondliku tähtsusega puhkealade säilimise ja puhkeväärtuse suurendamise tingimused, millega arvestatakse ÜP koostamisel.

Tabel 1. Põltsamaa vallas asuvad maakondliku tähtsusega puhkealad. Allikas: Jõgeva maakonnaplaneering, seisuga 21.11.2019

Nimetus	Asukoht ja piirkonna olulised objektid
Aidu	Aidu järv, supluskoht
Puurmani	Puurmani mõis
Põltsamaa linn	Põltsamaa loss, veinikelder, roosiaed
Põltsamaa jõgi	Puhkeotstarve on kogu jõe ulatuses
Pedja jõgi	Puhkeotstarve Põltsamaa vallas on Tõrve külast alates lõuna poole

Maakondliku tähtsusega puhkealad on kantud ÜP väärtuste ja piirangute joonisele.

Valla territooriumil on kohaliku omavalitsuse poolt hooldatavad **supluskohad**: Väike-Kamari, Kõpu, Pajusi, Lustivere ja Võisiku külates (Võisiku paisjärv), Puurmani alevikus ja Põltsamaa linnas. Lisaks on traditsioonilisteks supluskohtadeks väljakujunenud mitmed jõeäärsed paigad. Väike-Kamari järvele on täiendavalt rajatud veesuusa- ja lauakeskus.

Puhkeotstarbel kasutatakse kogu jõe ulatuses Põltsamaa ja Pedja jõge.

¹ Jõgeva maakonnaplaneering 1999

² Jõgeva maakonnaplaneering 2030+. Jõgeva Maavalitsus ja Skepast&Puhkim OÜ, 2016<http://www.maavalitsus.ee/documents/2845826/18413129/J%C3%B5geva+maakonnaplaneeringu+seletu+skiri.pdf/75a4c024-4188-43a0-8e9d-9f04c7ba0c6e>

Põltsamaa valla territooriumile jäävad matka- ja terviserajad kajastuvad ptk 9.10.

6. Natura 2000 võrgustiku alad

Põltsamaa valla territooriumil on registreeritud kümme loodusala ja kaks linnuala, mis kuuluvad üleeuroopalisse Natura 2000 alade võrgustikku³. Täielikult jääb Põltsamaa valla territooriumile viis loodusala - Aidu, Aidu soo, Andressaare, Kaasiku ja Padinassaare loodusala. Osaliselt hõlmavad Põltsamaa valda Alam-Pedja, Endla, Kirikuraba, Siniküla ja Tooni looduslad ning Alam-Pedja ja Endla linnualad.

Natura 2000 alade paiknemisest valla territooriumil annab ülevaate Joonis 11 ning alade iseloomustus, sh kaitsekord, kaitsekorralduskavad ja liigi kaitse tegevuskavad on koondatud Tabel 2. Natura 2000 võrgustiku alad kajastuvad ka ÜP väärtuste ja piirangute joonisel.

Natura 2000 võrgustiku alade kaitset reguleerivad EU loodusdirektiiv (92/43/EMÜ) ja linnudirektiiv (2009/147/EÜ) ning looduskaitseseadus. Natura-alade kaitset reguleeritakse siseriiklikult kaitsealade, hoiualade ja püsielupaikade kaitse kaudu. Jõgeva maakonnaplaneering sätestab põhimõtted ÜP koostamisel looduskeskkonnaväärtustega arvestamiseks.

ÜP koostamisel arvestatakse nii õigusaktidest kui ka strateegilistest dokumentidest tulenevate nõuetega Natura 2000 võrgustiku alade kaitse tagamiseks.

³ Keskkonnaregister, seisuga 21.11.2018

Joonis 11. Natura 2000 alade paiknemine Põltsamaa valla territooriumil. Allikas: Maa-ameti X-GIS looduskaitse ja Natura 2000 kaardirakendus, seisuga 21.11.2018

Tabel 2. Põltsamaa vallas asuvad Natura 2000 võrgustiku alad. Allikas: Keskkonnaregister, seisuga 21.11.2018

Natura ala nimetus/ registrikood	Pindala, ha	Asukoht	Kaitse-eesmärk	Kaitsekord (kaitse- eeskirjad ja määrused: VVm/KeMm)	Kaitsekorralduskava (KKK) / (Liigi) kaitse tegevuskava (KTK)
Aidu loodusala/ RAH0000178	312,1	Kaavere, Pudivere ja Aidu külad	Suure loodusväärtusega metsa- ja lammikooslused, ohustatud ja kaitsealused liigid ja nende elupaigad; I lisas nimetatud vanad loodusemetsad (9010*) ja rohunditerikakad kuusikud (9050); II lisas nimetatud liik, mille isendite kasvukohta kaitstakse, on kaunis kuldking (Cypripedium calceolus)	Aidu looduskaitseala kaitse-eeskiri (VVm 31.10.2016 nr 116)	Aidu looduskaitseala kaitsekorralduskava 2013- 2022 (kinnitatud)
Aidu soo loodusala/ RAH0000635	332,6	Aidu ja Kaavere külad	I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on rabad (*7110), vanad loodusemetsad (*9010), rohunditerikad kuusikud (9050) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0)	Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine (KMm13.01.2005 nr 1)	Aidu metsise püsielupaiga kaitsekorralduskava aastateks 2015-2024 (kinnitatud)
Alam-Pedja loodusala/ RAH0000577	34 493,4	Altnurga, Jürikäla, Lebavere, Nõmavere, Pikknurme, Umbusi, Väike-Kamari, Võisiku külad	I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on huumustoitelised järved ja järvikud (3160), jõed ja ojad (3260), kuivad nõmmed (4030), liigirikkad niidud lubjavesel mullal (*6270), niiskuslembesed kõrgroostud (6430), lamminiidud (6450), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (*6530), rabad (*7110), rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad (7120), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusemetsad (*9010), vanad laialehised metsad (*9020), rohunditerikad kuusikud (9050), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080), siirdesoo- ja rabametsad (*91D0),	Alam-Pedja looduskaitseala kaitse- eeskiri (VVm 18.05.2007 nr 153); Kaitsealuste seeneliikide püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri (KeMm 17.04.2006 nr 28, umminiidu võrkheiniku püsielupaik)	Alam-Pedja linna- ja loodusala kaitsekorralduskava aastateks 2016-2025 (kinnitatud)

Natura ala nimetus/ registrikood	Pindala, ha	Asukoht	Kaitse-eesmärk	Kaitsekord (kaitse- eeskirjad ja määrused: VVm/KeMm)	Kaitsekorralduskava (KKK) / (Liigi) kaitse tegevuskava (KTK)
			lammi-lodumetsad (*91E0) ning laialehised lammimetsad (91F0);		
			II lisas nimetatud liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on saarmas (<i>Lutra lutra</i>), tiigilendlane (<i>Myotis dasycneme</i>), harilik tõugjas (<i>Aspius aspius</i>), harilik hink (<i>Cobitis taenia</i>), harilik võldas (<i>Cottus gobio</i>), harilik vingerjas (<i>Misgurnus fossilis</i>), suur-kuldtiib (<i>Lycaena dispar</i>), paksukojaline jõekarp (<i>Unio crassus</i>), vasakkeermene pisitigu (<i>Vertigo angustior</i>), laiujur (<i>Dytiscus latissimus</i>), tõmmuujur (<i>Graphoderus bilineatus</i>), soohiilakas (<i>Liparis loeselii</i>), kollane kivirik (<i>Saxifraga hirculus</i>) ja kaunis kuldking (<i>Cypripedium calceolus</i>);		
			II lisas nimetatud liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on saarmas (<i>Lutra lutra</i>), tiigilendlane (<i>Myotis dasycneme</i>), harilik tõugjas (<i>Aspius aspius</i>), harilik hink (<i>Cobitis taenia</i>), harilik võldas (<i>Cottus gobio</i>), harilik vingerjas (<i>Misgurnus fossilis</i>), suur-kuldtiib (<i>Lycaena dispar</i>), paksukojaline jõekarp (<i>Unio crassus</i>), vasakkeermene pisitigu (<i>Vertigo angustior</i>), laiujur (<i>Dytiscus latissimus</i>), tõmmuujur (<i>Graphoderus bilineatus</i>), soohiilakas (<i>Liparis loeselii</i>),		

Natura ala nimetus/ registrikood	Pindala, ha	Asukoht	Kaitse-eesmärk	Kaitsekord (kaitse- eeskirjad ja määrused: VVm/KeMm)	Kaitsekorralduskava (KKK) / (Liigi) kaitse tegevuskava (KTK)
			kollane kivirik (<i>Saxifraga hirculus</i>) ja kaunis kuldking (<i>Cypripedium calceolus</i>)		
Andressaare loodusala/ RAH0000177	3,6	Lebavere küla	I lisas nimetatud kaitstav elupaigatüüp on puisniidud (*6530)	Hoiualade kaitse alla võtmine Jõgeva maakonnas (VVm 14.03.2005 nr 49)	Andressaare hoiuala kaitsekorralduskava aastateks 2013-2022 (kinnitatud)

Natura ala nimetus/ registrikood	Pindala, ha	Asukoht	Kaitse-eesmärk	Kaitsekord (kaitse- eeskirjad ja määrused: VVm/KeMm)	Kaitsekorralduskava (KKK) / (Liigi) kaitse tegevuskava (KTK)
Endla loodusala/ RAH0000625	10 108	Tapiku ja Tõivere külad	I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on vähe- kuni kesktoitelised kalgiveelised järved (3140), looduslikult rohketoitelised järved (3150), huumustoitelised järved ja järvikud (3160), jõed ja ojad (3260), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (*6270), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (*6530), rabad (*7110), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150), allikad ja allikasood (7160), nõrglubja-allikad (*7220), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (*9010), vanad laialehised metsad (*9020), rohunditerikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0)	Endla looduskaitseala kaitse-eeskiri (VVm 28.09.2005 nr 255)	Endla looduskaitseala kaitsekorralduskava aastateks 2015-2024 (kinnitatud)

Natura ala nimetus/ registrikood	Pindala, ha	Asukoht	Kaitse-eesmärk	Kaitsekord (kaitse- eeskirjad ja määrused: VVm/KeMm)	Kaitsekorralduskava (KKK) / (Liigi) kaitse tegevuskava (KTK)
			II lisas nimetatud liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on saarmas (<i>Lutra lutra</i>), tiigilendlane (<i>Myotis dasycneme</i>), harilik võldas (<i>Cottus gobio</i>), harilik vingerjas (<i>Misgurnus fossilis</i>), laiujur (<i>Dytiscus latissimus</i>), pronkskõrsik (<i>Sympecma paedisca</i>), rohe-vesihobu (<i>Ophiogomphus cecilia</i>), suur-kuldtiib (<i>Lycaena dispar</i>), suur-mosaiikliblikas (<i>Hypodryas maturna</i>), suur-rabakiil (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>), teelehe-mosaiikliblikas (<i>Euphydryas aurinia</i>), tõmmuujur (<i>Graphoderus bilineatus</i>), kaunis kuldking (<i>Cypripedium calceolus</i>), läikiv kurdsirbik (<i>Drepanocladus vernicosus</i>), soohiilakas (<i>Liparis loeselii</i>), nõtkes näkirohi (<i>Najas flexilis</i>) ja eesti soojumikas (<i>Saussurea alpina</i> ssp. <i>esthonica</i>);		
Kaasiku loodusala/ RAH0000179	3,8	Kaavere küla	I lisas nimetatud kaitstav elupaigatüüp on puisniidud (*6530)	Hoiualade kaitse alla võtmine Jõgeva maakonnas (VVm 14.03.2005 nr 49)	Kaasiku hoiuala kaitsekorralduskava aastateks 2013-2022 (kinnitatud)
Kirikuraba loodusala/ RAH0000677	446,7	Kirikuvalla ja Tõrve külad	I lisas nimetatud kaitstav elupaigatüübid on rabad (*7110), rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad (7120), vanad looduspõhised metsad (*9010), rohunditerikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soolehtmetsad (*9080) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0)	Kirikuraba looduskaitseala moodustamise ja kaitse eeskiri (VVm 21.10.2013 nr 152)	Kirikuraba looduskaitseala kaitsekorralduskava aastateks 2017-2026 (kinnitatud)

Natura ala nimetus/ registrikood	Pindala, ha	Asukoht	Kaitse-eesmärk	Kaitsekord (kaitse- eeskirjad ja määrused: VVm/KeMm)	Kaitsekorralduskava (KKK) / (Liigi) kaitse tegevuskava (KTK)
Padinasaare loodusala/ RAH0000176	40,7	Kose küla	I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (*6270), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (*6530) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080)	Hoiualade kaitse alla võtmine Jõgeva maakonnas (VVm 14.03.2005 nr 49)	Padinasaare hoiuala kaitsekorralduskava aastateks 2013-2023 (kinnitatud)
Siniküla loodusala/ RAH0000648	34,9	Altnurga küla	I lisas nimetatud kaitstav elupaiga tüüp on vanad loodusmetsad (*9010)		
Tooni loodusala/ RAH0000663	22	Tammiku küla	I lisas nimetatud kaitstav elupaigatüüp on vanad loodusmetsad (*9010)	Must-toonekure ja suur-konnakotka püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri (KMm 03.07.2006 nr 43)	Must-toonekure kaitse tegevuskava aastateks 2018-2022 (kinnitatud)
Alam-Pedja linnuala/ RAH0000123	34 493,4	Altnurga, Jürikäla, Lebavere, Nõmavere, Pikknurme, Umbusi,	liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on kanakull (Accipiter gentilis), rästas-roolind (Acrocephalus arundinaceus), soopart e pahlsaba-part (Anas acuta), luitsnökk-part (Anas clypeata), viupart (Anas penelope), sinikael-part (Anas platyrhynchos), rägapart	Alam-Pedja looduskaitseala kaitse-eeskiri (VVm 18.05.2007 nr 153);	Alam-Pedja linnu- ja loodusala kaitsekorralduskava aastateks 2016-2025 (kinnitatud)

Natura ala nimetus/ registrikood	Pindala, ha	Asukoht	Kaitse-eesmärk	Kaitsekord (kaitse- eeskirjad ja määrused: VVm/KeMm)	Kaitsekorralduskava (KKK) / (Liigi) kaitse tegevuskava (KTK)
		Väike-Kamari, Võisiku külad	(Anas querquedula), kaljukotkas (Aquila chrysaetos), suur-konnakotkas (Aquila clanga), väike-konnakotkas (Aquila pomarina), laanepüü (Bonasa bonasia), sõtkas (Bucephala clangula), öösorr (Caprimulgus europaeus), mustviires (Chlidonias niger), must-toonekurg (Ciconia nigra), roo-loorkull (Circus aeruginosus), välja-loorkull (Circus cyaneus), soo-loorkull (Circus pygargus), rukkirääk (Crex crex), väikeluik (Cygnus columbianus bewickii), valgeselg-kirjurähn (Dendrocopos leucotos), musträhn (Dryocopus martius), väike-kärbsenäpp (Ficedula parva), rohunepp (Gallinago media), sookurg (Grus grus), merikotkas (Haliaeetus albicilla), punaselg-õgija (Lanius collurio), hallõgija (Lanius excubitor), väikekajakas (Larus minutus), vöötsaba-vigle (Limosa lapponica), mustsaba-vigle (Limosa limosa), männi-käbilind (Loxia pytyopsittacus), väikekoovitaja (Numenius phaeopus), kalakotkas (Pandion haliaetus), herilaseviu (Pernis apivorus), tutkas (Philomachus pugnax), laanerähn e kolmvarvas-rähn (Picoides tridactylus), hallpea-rähn e hallrähn (Picus canus), rüüt (Pluvialis apricaria), täpikhuik (Porzana porzana), händkakk (Strix uralensis), vööt-põõsalind (Sylvia nisoria), teder (Tetrao tetrix), metsis (Tetrao urogallus), mudatilder (Tringa		

Natura ala nimetus/ registrikood	Pindala, ha	Asukoht	Kaitse-eesmärk	Kaitsekord (kaitse- eeskirjad ja määrused: VVm/KeMm)	Kaitsekorralduskava (KKK) / (Liigi) kaitse tegevuskava (KTK)
			glareola), heletilder (Tringa nebularia), punajalg-tilder (Tringa totanus) ja kiivitaja (Vanellus vanellus);		

Endla linnuala/ RAH0000101	10 108	Tapiku ja Tõivere külad	liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on rästas-roolind (<i>Acrocephalus arundinaceus</i>), karvasjalg-kakk (<i>Aegolius funereus</i>), jäälinn (<i>Alcedo atthis</i>), soopart e pahlsaba-part (<i>Anas acuta</i>), luitsnökk-part (<i>Anas clypeata</i>), piilpart (<i>Anas crecca</i>), viupart (<i>Anas</i> <i>penelope</i>), sinikael-part (<i>Anas</i> <i>platyrhynchos</i>), rägapart (<i>Anas</i> <i>querquedula</i>), suur-laukhani (<i>Anser</i> <i>albifrons</i>), rabahani (<i>Anser fabalis</i>), kaljukotkas (<i>Aquila chrysaetos</i>), väike- konnakotkas (<i>Aquila pomarina</i>), hallhaigur (<i>Ardea cinerea</i>), punapea-vart (<i>Aythya</i> <i>farina</i>), tuttvart (<i>Aythya fuligula</i>), merivart (<i>Aythya marila</i>), laanepüü (<i>Bonasa bonasia</i>), hüüp (<i>Botaurus stellaris</i>), kassikakk (<i>Bubo</i> <i>bubo</i>), sõtkas (<i>Bucephala clangula</i>), öösorr (<i>Caprimulgus europaeus</i>), mustviires (<i>Chlidonias niger</i>), must-toonekurg (<i>Ciconia</i> <i>nigra</i>), madukotkas (<i>Circaetus gallicus</i>), roo- loorkull (<i>Circus aeruginosus</i>), soo-loorkull (<i>Circus pygargus</i>), aul (<i>Clangula hyemalis</i>), rukkirääk (<i>Crex crex</i>), väikeluik (<i>Cygnus</i> <i>columbianus bewickii</i>), laululuik (<i>Cygnus</i> <i>cygnus</i>), külmnökk-luik (<i>Cygnus olor</i>), valgeselg-kirjurähn (<i>Dendrocopos leucotos</i>), musträhn (<i>Dryocopus martius</i>), väikepistrik (<i>Falco columbarius</i>), tuuletallaja (<i>Falco</i> <i>tinnunculus</i>), väike-kärbsenäpp (<i>Ficedula</i> <i>parva</i>), lauk (<i>Fulica atra</i>), järvekaur (<i>Gavia</i> <i>arctica</i>), punakurk-kaur (<i>Gavia stellata</i>), värbkakk (<i>Glaucidium passerinum</i>), sookurg	Endla looduskaitseala kaitse-eeskiri (VVm 28.09.2005 nr 255)	Endla looduskaitseala kaitsekorralduskava aastateks 2015-2024 (kinnitatud)
-------------------------------	--------	----------------------------	---	--	--

Natura ala nimetus/ registrikood	Pindala, ha	Asukoht	Kaitse-eesmärk	Kaitsekord (kaitse- eeskirjad ja määrused: VVm/KeMm)	Kaitsekorralduskava (KKK) / (Liigi) kaitse tegevuskava (KTK)
			(Grus grus), merikotkas (Haliaeetus albicilla), väänkael (Jynx torquilla), punaselg-õgija (Lanius collurio), kalakajakas (Larus canus), väikekajakas (Larus minutus), naerukajakas (Larus ridibundus), nõmmelõoke (Lullula arborea), tõmmuvaeras (Melanitta fusca), väikekoskel (Mergus albellus), jääkoskel (Mergus merganser), rohukoskel (Mergus serrator), suurkoovitaja (Numenius arquata), väikekoovitaja (Numenius phaeopus), kalakotkas (Pandion haliaetus), herilaseviu (Pernis apivorus), veetallaja (Phalaropus lobatus), tutkas (Philomachus pugnax), laanerähn e kolmvarvas-rähn (Picoides tridactylus), hallpea-rähn e hallrähn (Picus canus), rüüt (Pluvialis apricaria), tuttpütt (Podiceps cristatus), hallpõsk-pütt (Podiceps grisegena), väikehuik (Porzana parva), täpikhuik (Porzana porzana), rooruik (Rallus aquaticus), jõgitiir (Sterna hirundo), händkakk (Strix uralensis), teder (Tetrao tetrix), metsis (Tetrao urogallus), mudatilder (Tringa glareola), heletilder (Tringa nebularia), punajalg-tilder (Tringa totanus) ja kiivitaja (Vanellus vanellus)		

7. Kaitstavad loodusobjektid ja -alad

Kaitstavad loodusobjektid on:

- kaitsealad;
- hoiualad;
- kaitsealused liigid ja kivistised;
- püsielupaigad;
- kaitstavad looduse üksikobjektid;
- kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavad loodusobjektid.⁴

Teave Põltsamaa vallas kaitstavate loodusobjektide kohta pärineb Keskkonnaregistrist⁵ (kaitsealade kirjeldus) ja Eesti Looduse Infosüsteemist EELIS⁶ (joonised). Kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavaid loodusobjekte Põltsamaa vallas ei ole.

Ülevaate kaitstavate loodusobjektide paiknemisest Põltsamaa vallas annab joonis 13. Kaitstavate loodusobjektide asukohad (v.a I ja II kaitsekategooria kaitsealuste liikide elupaigad/kasvukohad) kantakse ÜP väärtuste ja piirangute joonisele.

Kaitstavate loodusobjektide säilitamist ja looduskaitse seisukohast oluliste alade kasutamist reguleerib looduskaitse seadus. Kaitsealade kaitse-eesmärk ja kaitsekord on sätestatud alade põhiste kaitse-eeskirjade ning kaitsealadel kaitse korraldamine kaitsekorralduskavadega. Jõgeva maakonnaplaneering sätestab põhimõtted ÜP koostamisel looduskeskkonnaväärtustega arvestamiseks.

ÜP koostamisel arvestatakse nii õigusaktidest kui ka strateegilise planeerimise dokumentidest tulenevate nõuetega kaitstavate loodusobjektide kaitseks.

7.1. Kaitsealad

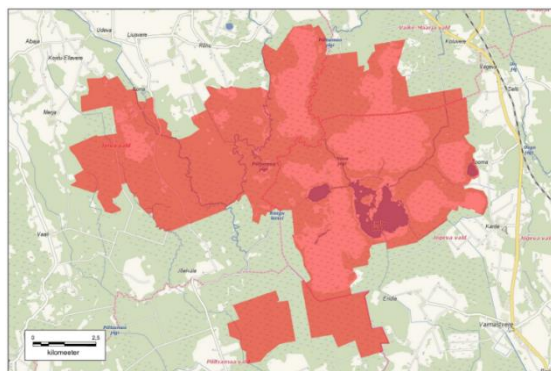
Põltsamaa valla territooriumil on registreeritud 25 kaitseala.

- ♦ **Endla looduskaitseala** (registrikood KLO1000174) asub osaliselt Põltsamaa valla põhjaosas Tapiku ja Tõivere külas. Suures osas jääb kaitseala Järva, Jõgeva ja Väike-Maarja valla territooriumile. Kaitseala kogupindala on 10 161,1 ha, sellest veeosa pindala 412,8 ha.

Looduskaitseala kaitse-eesmärk ja kaitseala kaitsekord on kehtestatud Endla looduskaitseala kaitse-eeskirjaga⁷.

Endla looduskaitseala eesmärk on kaitsta:

- Endla soostiku, Pandivere kõrgustiku lõunanõlva karstiallike ning kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse;

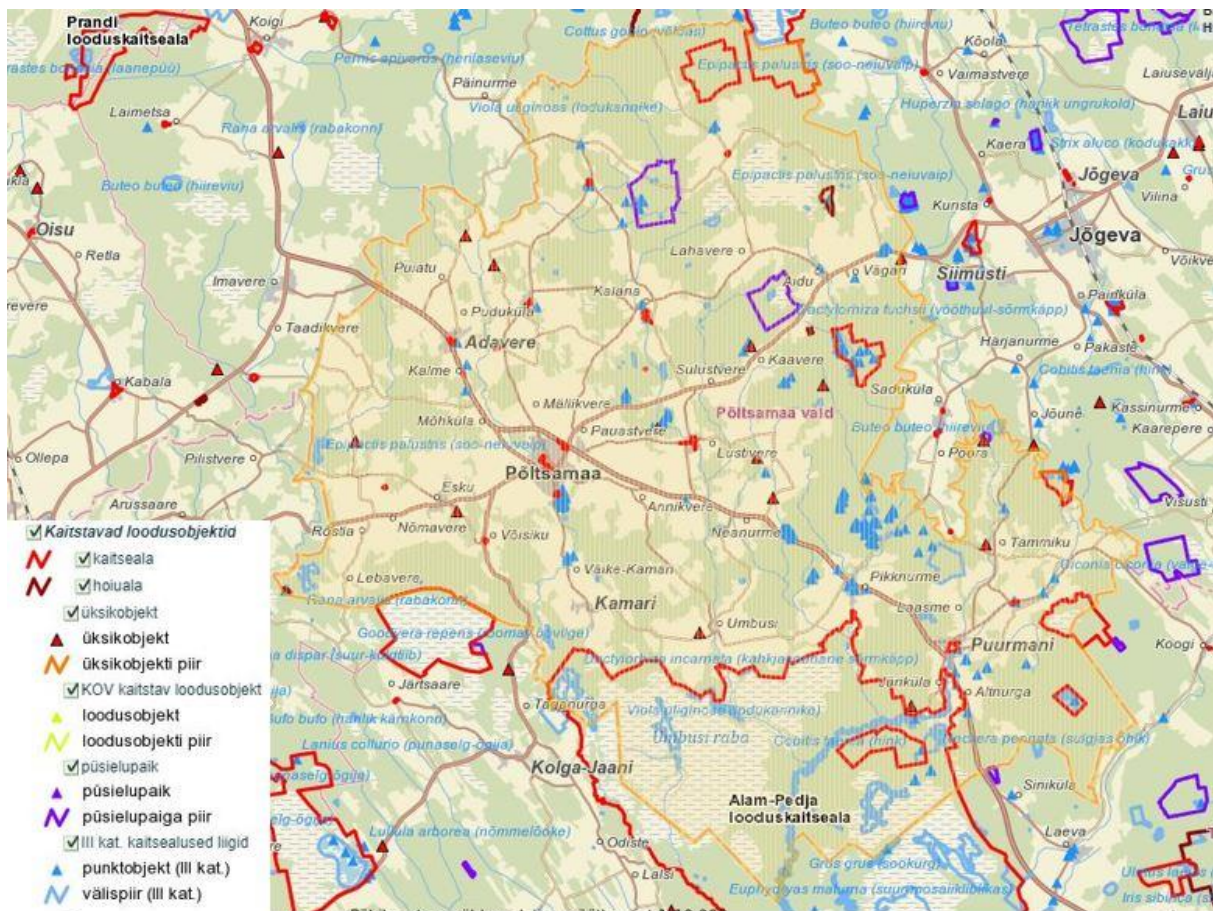
⁴ Looduskaitse seaduse § 4 lg 1. eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/110112016009?leiaKehtiv>

⁵ Keskkonnaregister, seisuga 13.11.2018

⁶ EELIS, seisuga 13.11.2018

⁷ vastu võetud VV 28.09.2005 määrusega nr 255. eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/944646?leiaKehtiv>

Joonis 12. Kaitstavad loodusobjektid Põltsamaa vallas. Allikas: Maa-ameti X-GIS looduskaitse kaardirakendus, seisuga 13.11.2018.

- EÜ nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisanimetatud liikide kaitse;
- EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta I lisanimetatud elupaigatüüpide - vähe- kuni kesctoiteliste kalgiveeliste järvede (3140), huumustoiteliste järvede ja järvikute (3160), jõgede ja ojade (3260), lubjavesel mullal liigirikaste niitude (6270*), niiskuslembeste kõrgroostute (6430), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niitude (6510), puisniitude (6530*), looduslikus seisundis rabade (7110*), siirde- ja õõtsiksoode (7140), allikate ja allikasood (7160), nõrglubja-allikate (7220*), liigirikaste madalsoode (7230), vanade loodusemetsade (9010*), vanade laialehiste metsade (9020*), rohunditerikaste kuusikute (9050), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080), siirdesoo- ja rabametsade (91D0*) ning II lisanimetatud liikide - saarma (*Lutra lutra*), tiigilendlase (*Myotis dasycneme*); hariliku hingi (*Cobitis taenia*), hariliku võldase (*Cottus gobio*), hariliku vingerja (*Misgurnus fossilis*); suur-mosaikliblika (*Euphydryas maturna*), suure rabakiili (*Leucorrhinia pectoralis*); kauni kuldkinga (*Cypripedium calceolus*), läikiva kuldsirbiku (*Drepanocladus vernicosus*), samuti eesti soojumika (*Saussurea alpina ssp. esthonica*) elupaikade kaitse.

Kaitseala maa- ja veeala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele üheks loodusreservaadiks, üheksateistkümneks sihtkaitsevööndiks ja kaheksaks piiranguvööndiks. Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

Kaitse korraldamiseks on kinnitatud Endla looduskaitseala kaitsekorralduskava 2015-2024⁸.

Endla looduskaitseala kuulub Natura 2000 võrgustiku alade hulka (ptk 6).

♦ **Sopimetsa looduskaitseala** (registrikood KLO1000615), mis asub Põltsamaa valla põhjaosas Sopimetsa külas. Kaitseala pindala on 3,5 ha. Looduskaitseala kaitse-eesmärk ja kaitseala kaitsekord on kehtestatud Sopimetsa looduskaitseala kaitse-eeskirjaga⁹.

Sopimetsa looduskaitseala eesmärk on kaitsta:

- paepealsete niidu- ja metsakoosluste elustiku mitmekesisust;
- karstiala;
- III kaitsekategooria liiki pruunikat pesajuurt (*Neottia nidus-avis*).

Kaitseala maa-ala kuulub vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele ühte sihtkaitsevööndisse. Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

Kaitse korraldamiseks on kinnitatud Sopimetsa looduskaitseala kaitsekorralduskava 2014-2023¹⁰.

♦ **Kabjamäe kaitseala** (Kebjamägi) (registrikood KLO1000489) asub Põltsamaa valla keskosas Kalana külas. Kaitseala pindala on 10,1 ha.

Kaitseala on moodustatud 1964. aastal maastikuelemendi kaitseks. Kebjamägi on umbes 10 m kõrgune pikliku kujuga moreenist koosnev küngas. Kebjamägi omab pigem kultuurilist kui geoloogilist tähtsust.

♦ **Aidu looduskaitseala** (registrikood KLO1000090) asub Põltsamaa valla keskosas, hõlmates Pudivere, Aidu ja Kaavere külasid. Kaitseala pindala on 315,6 ha.

⁸ https://www.keskkonnaamet.ee/sites/default/files/endlalka_kkk_2015_2024_avalik.pdf

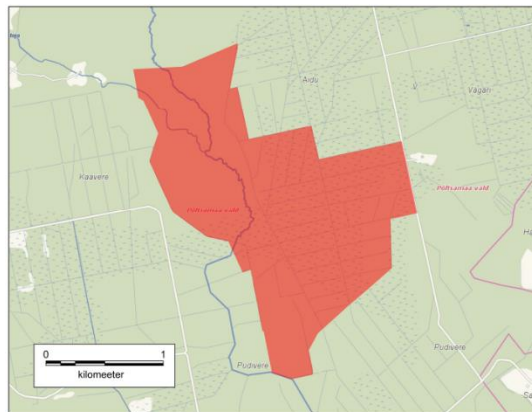
⁹ vastu võetud VV 04.07.2013 määrusega nr 112. eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/111072013026>

¹⁰ https://www.keskkonnaamet.ee/sites/default/files/sopimetsa_lka_kkk_2014_2023.pdf

Looduskaitseala kaitse-eesmärk ja kaitseala kaitsekord on kehtestatud Aidu looduskaitseala kaitse-eeskirjaga¹¹.

Aidu looduskaitseala eesmärk on kaitsta:

- suure loodusväärtusega metsa- ja lammikooslusi, ohustatud ja kaitsealuseid liike ja nende elupaiku;
- elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7-50) nimetab I lisas. Need elupaigatüübid on vanad loodusboskud (9010*) ja rohunditerikkad kuusikud (9050);
- kaitsealust liiki, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ nimetab II lisas, ning tema kasvukohti. See liik on kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*).

Kaitseala maa- ja veeala kuulub vastavalt kaitsekorra eripärade ja majandustegevuse piiramise astmele Aidu sihtkaitsevööndisse. Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

Kaitse korraldamiseks on kinnitatud Aidu looduskaitseala kaitsekorralduskava 2013-2022¹².

Aidu looduskaitseala kuulub Natura 2000 võrgustiku alade hulka (Aidu loodusala, vt ptk 6).

- ♦ **Alam-Pedja looduskaitseala** (registrikood KLO1000455) asub Põltsamaa valla lõunaosas Umbusi, Lebavere, Jüriküla, Võisiku, Altnurga, Pikknurme, Väike-Kamari ja Nõmavere külates. Looduskaitseala jääb ka Tartumaal Elva valla, Tartu valla ja Tartu linna territooriumile ning Viljandimaal Viljandi valla territooriumile. Kaitseala pindala on 34 396,4 ha, sellest veeosa pindala 506,4 ha.

Looduskaitseala kaitse-eesmärk ja kaitseala kaitsekord on kehtestatud Alam-Pedja looduskaitseala kaitse-eeskirjaga¹³.

Alam-Pedja looduskaitseala eesmärk on kaitsta:

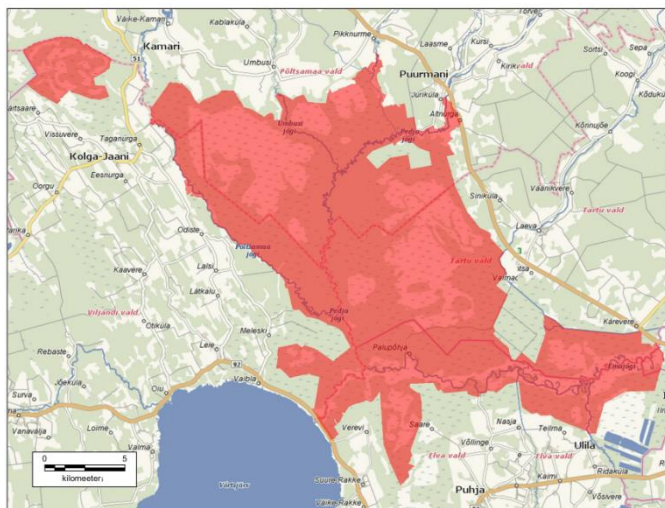
¹¹ vastu võetud Vabariigi Valitsuse 31.10.2016 määrusega nr 116. eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/102112016006>

¹² https://www.keskkonnaamet.ee/sites/default/files/aidu_lka_kkk.pdf

¹³ vastu võetud Vabariigi Valitsuse 18.05.2007 määrusega nr 153. eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13292556?leiaKehtiv>

- ulatuslikul alal ökosüsteemide looduslikku mitmekesisust, tagades võimalikult suurel osal kaitsealast metsa- ja sookoosluste loodusliku arengu ja niidukoosluste püsimise ning kaitsealuste liikide elupaikade säilimise;
- liike, keda nõukogu direktiiv 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta nimetab I lisas. Need on viis linnuliiki, kes on ühtlasi I kategooria kaitsealused liigid, ja väikeluik (*Cygnus columbianus*), valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*), rohunepp (*Gallinago media*), laanerähn (*Picoides tridactylus*), metsis (*Tetrao urogallus*), kes on ühtlasi II kategooria kaitsealused liigid, ning laanepüü (*Bonasa bonasia*), öösorr (*Caprimulgus europaeus*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), välja-loorkull (*Circus cyaneus*), soo-loorkull (*Circus pygargus*), rukkirääk (*Crex crex*), musträhn (*Dryocopus martius*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), sookurg (*Grus grus*), punaselg-õgiija (*Lanius collurio*), vöötsaba-vigle (*Limosa lapponica*), herilaseviu (*Pernis apivorus*), hallpea-rähn ehk hallrähn (*Picus canus*), rüüt (*Pluvialis apricaria*), täpikhuik (*Porzana porzana*), händkakk (*Strix uralensis*), vööt-pöösälind (*Sylvia nisoria*), teder (*Tetrao tetrix*), mudatilder (*Tringa glareola*), kes on ühtlasi III kategooria kaitsealused liigid, ja rändlinnud;
- II kategooria kaitsealuseid liike. Need on väikekoskel (*Mergus albellus*), väikekajakas (*Larus minutus*) ja mustsaba-vigle (*Limosa limosa*);
- III kategooria kaitsealuseid liike. Need on hallõgiija (*Lanius excubitor*), männi-käbilind (*Loxia pytyopsittacus*), väikekoovitaja (*Numenius phaeopus*), heletilder (*Tringa nebularia*) ja punajalg-tilder (*Tringa totanus*);
- elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta nimetab I lisas. Need on jõed ja ojad (3260)3, kuivad nõmmed (4030), lubjavaesel mullal liigirikkad niidud (6270*), lamminiidud (6450), puisniidud (6530*), rabad (7110*), rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad (7120), siirde- ja õõtsiksood (7140), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodumetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*), rohunditerikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*), siirdesoo- ja rabametsad (91D0*), lammi-lodumetsad (91E0*) ja laialehised lammimetsad (91F0);
- liikide elupaiku, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ nimetab II lisas. Need on kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), soohiilakas (*Liparis loeselii*), kollane kivirik (*Saxifraga hirculus*), paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*), tõugjas (*Aspius aspius*), tiigilendlane (*Myotis dasycneme*), mis on ühtlasi II kategooria kaitsealused liigid; suur-kuldtiib (*Lycaena dispar*), hink (*Cobitis taenia*), võldas (*Cottus gobio*), vingerjas (*Misgurnus fossilis*), saarmas (*Lutra lutra*), kes on ühtlasi III kategooria kaitsealused liigid.

Kaitseala maa- ja veeala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele neljaks loodusresvaadiks, kahekümne viieks sihtkaitsevööndiks ja üheksaks piiranguvööndiks. Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

Kaitse korraldamiseks on kinnitatud Alam-Pedja linnu- ja loodusala kaitsekorralduskava 2016-2025¹⁴.

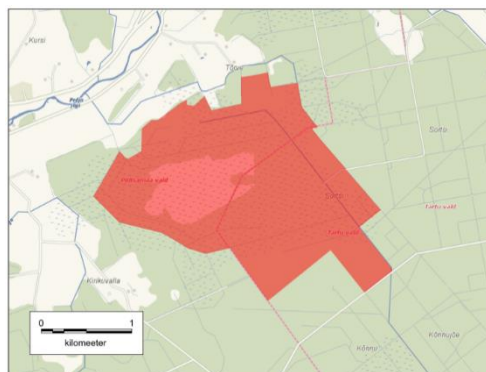
Alam-Pedja looduskaitseala kuulub Natura 2000 võrgustiku alade hulka (vt ptk 6).

- ♦ **Kirikuraba looduskaitseala** asub Põltsamaa valla lõunaosas Kirikuvalla ja Tõrve külates. Kaitseala pindala on 446,7 ha.

Looduskaitseala kaitse-eesmärk ja kaitseala kaitsekord on kehtestatud Kirikuraba looduskaitseala kaitse-eeskirjaga¹⁵.

Kirikuraba looduskaitseala eesmärk on kaitsta:

- Kiriku raba ja seda ümbritsevaid soo- ja salumetsi;
- elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) nimetab I lisas. Need elupaigatüübid on rabad (7110*)³, vanad loodusmetsad (9010*), rohunditerikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*), siirdesoo- ja rabametsad (91D0*) ning rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad (7120);
- liike, mida Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25) nimetab I lisas ning mis on ühtlasi II kategooria kaitsealused liigid.

Kaitseala maa- ja veeala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele kaheks sihtkaitsevööndiks ja piiranguvööndiks. Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

Kaitse korraldamiseks on kinnitatud Kirikuraba looduskaitseala kaitsekorralduskava 2017-2026¹⁶.

Kirikuraba looduskaitseala kuulub Natura 2000 võrgustiku alade hulka (vt ptk 6).

- ♦ **Altnurga looduskaitseala** (registrikood: KLO1000638) asub Põltsamaa valla lõunaosas Altnurga külas. Kaitseala pindala on 98,4 ha.

¹⁴ https://kaitsealad.ee/sites/default/files/Alam-Pedja%20looduskaitseala/Alam-Pedja_LLA_KKK_2016_2025_1.pdf

¹⁵ vastu võetud VV 21.10.2013 määrusega nr 152. eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/130102013003>

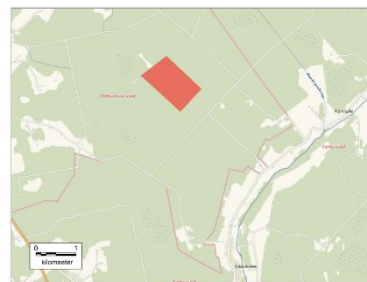
¹⁶ https://www.keskkonnaamet.ee/sites/default/files/kaitse_planeerimine/kirikuraba_lka_kkk_2017_2026_0.pdf

Looduskaitseala kaitse-eesmärk ja kaitseala kaitsekord on kehtestatud Altnurga looduskaitseala kaitse-eeskirjaga¹⁷.

Altnurga looduskaitseala eesmärk on kaitsta:

- I kaitsekategooria liiki ja tema elupaika;
- elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) nimetab I lisas: vanad loodusmetsad (9010*)³, rohunditerikkad kuusikud (9050) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*).

Kaitseala kuulub vastavalt kaitsekorra eripärade ja majandustegevuse piiramise astmele sihtkaitsevööndisse. Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

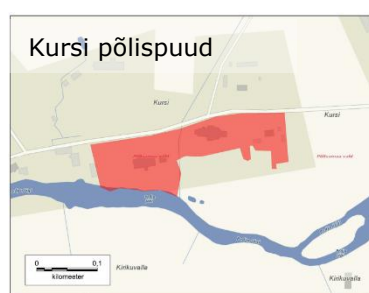
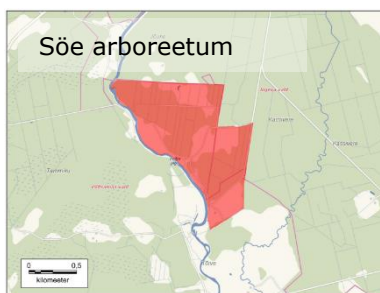
- ♦ **Tapiku mõisa park** (registrikood: KLO1200485) asub Põltsamaa valla idaosas Tapiku külas. Kaitsealuse pargi pindala on 2,3 ha. Park on ka muinsuskaitse all (vt ptk 6).
- ♦ **Pisisaare park ja puistee** (registrikood KLO1200164) asub Põltsamaa valla põhjaosas Pisisaare külas. Kaitsealuse pargi pindala on 2,2 ha.
- ♦ **Adavere mõisa park** (registrikood KLO1200466) asub Põltsamaa valla idaosas Adavere alevikus. Kaitsealuse pargi pindala on 6,3 ha. Park on ka muinsuskaitse all (vt ptk 6).
- ♦ **Paljusi mõisa park** (registrikood KLO1200477) asub Põltsamaa valla keskosas Pajusi külas. Kaitsealuse pargi pindala on 7,4 ha. Park on ka muinsuskaitse all (vt ptk 6).

¹⁷ vastu võetud VV 21.10.2013 määrusega nr 152. eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/130102013003>

- ♦ **Nõmme talu dendraarium** (registrikood KLO1200273) asub Põltsamaa valla keskosas Põltsamaa Vitsjärve külas. Kaitsealuse pargi pindala on 1,5 ha.

- ♦ **Lustivere mõisa park** (registrikood KLO1200475) asub Põltsamaa valla keskosas Lustivere külas. Kaitsealuse pargi kogupindala on 11,8 ha, sellest veeosa pindala 0,1 ha. Park on ka muinsuskaitse all (vt ptk 6).
- ♦ **Võisiku mõisa park** (registrikood: KLO1200493) asub Põltsamaa valla lääneosas Võisiku külas. Kaitsealuse pargi pindala on 2,8 ha. Park on ka muinsuskaitse all (vt ptk 6).
- ♦ **Sõe arboreetum** (registrikood: KLO1200437) asub Põltsamaa valla keskosas Tõrve külas ning jääb osaliselt ka Jõgevamaa valla Kassivere küla territooriumile. Kaitsealuse pargi kogupindala on 114,6 ha, sellest veeosa pindala 0,1 ha.

- ♦ **Kursi põlispuude grupp** (registrikood: KLO1200263) asub Põltsamaa valla lõunaosas Kursi ja Kirikuvalla külates. Kaitsealuse puistu pindala on 2,3 ha.
- ♦ **Puurmani mõisa park** (registrikood: KLO1200480) asub Põltsamaa valla lõunaosas Puurmani alevikus. Kaitsealuse pargi kogupindala on 14,6 ha, sellest veeosa pindala 3,7 ha. Park on ka muinsuskaitse all (vt ptk 6).
- ♦ **Põltsamaa Sõpruse park** (registrikood: KLO1200483) asub Põltsamaa valla keskosas Põltsamaa vallasiseses linnas ja Mällikvere külas. Kaitsealuse pargi pindala on 7,3 ha.

- ♦ **Uue-Põltsamaa mõisa park** (registrikood: KLO1200489) asub Põltsamaa valla keskosas Põltsamaa vallasiseses linnas. Kaitsealuse pargi kogupindala on 8,3 ha, sellest veeosa pindala 0,1 ha. Park on ka muinsuskaitse all (vt ptk 6).
- ♦ **Vana-Põltsamaa mõisa park** (registrikood: KLO1200491) asub Põltsamaa valla keskosas Põltsamaa vallasiseses linnas. Kaitsealuse pargi pindala on 5,4 ha. Park on ka muinsuskaitse all (vt ptk 6).
- ♦ **Kördiööbiku park Põltsamaal** (registrikood: KLO1200472) asub Põltsamaa valla keskosas Põltsamaa vallasiseses linnas. Kaitsealuse pargi pindala on 5,4 ha.
- ♦ **Põltsamaa Lossi tänava metsapark** (registrikood: KLO1200474) asub Põltsamaa valla keskosas Põltsamaa vallasiseses linnas. Kaitsealuse pargi kogupindala on 4,5 ha, sellest veeosa pindala 0,1 ha.

Kaitsealuste parkide kaitset reguleerib kaitsealuste parkide, arboreetumite ja puistute kaitse-eeskiri¹⁸. Pargi kaitse-eesmärk on ajalooliselt kujunenud planeeringu, dendroloogiliselt, kultuurilooliselt, ökoloogiliselt, esteetiliselt ja puhkemajanduslikult väärtusliku puistu ning pargi- ja aiakunsti hinnaliste kujunduselementide säilitamine koos edasise kasutamise ja arendamise suunamisega. Kaitsealuste parkide valitseja on Keskkonnaamet.

Joonis 13. Kaitsealused pargid Põltsamaa vallasiseses linnas. Allikas: EELIS, seisuga 13.11.2018

¹⁸ vastu võetud VV 03.03.2006 määrusega nr 64. eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/1001100?leiaKehtiv>

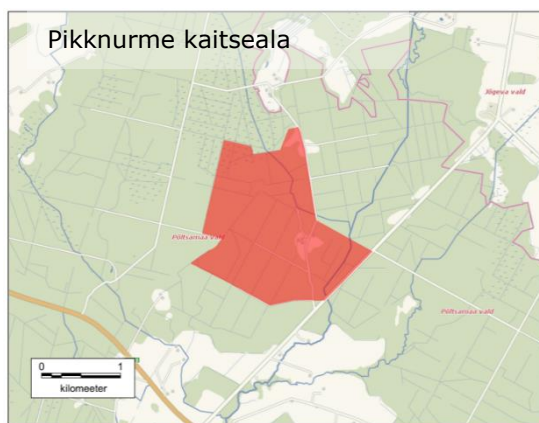
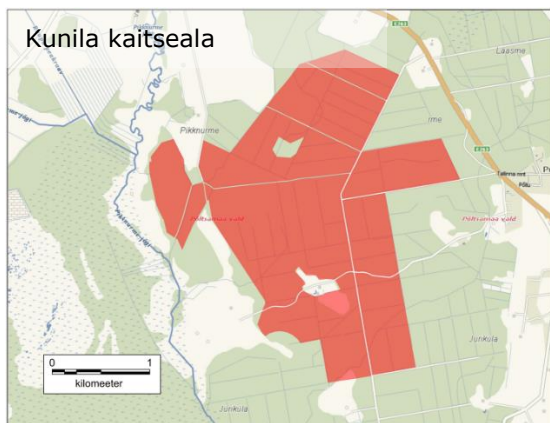

Kavandatavad kaitsealad

Põltsamaa valla territooriumile on kavas rajada kaks looduskaitseala (Kunila ja Pikknurme). Looduskaitsealade loomine toimub omaette menetlusena, mis ei sõltu ÜP ja KSH koostamisest ja menetlemisest. Kui ÜP koostamise aja jooksul Vabariigi Valitsus kinnitab nende looduskaitsealade kaitse-eeskirja ja piirid, siis kantakse need ÜP-sse. Seni käsitletakse neid KSH aruandes kavandatavate kaitsealadena.

- ♦ **Kunila looduskaitseala** (registrikood: PLO1001046) asub Põltsamaa valla lõunaosas Jürüküla ja Pikknurme külas. Kavandatava kaitseala pindala on 512,3 ha.

Kaitseala kavandatakse vastavalt keskkonnaministri 12.12.2017 käskkirjale nr 1-2/17/124 „Täiendavate salu- ja laanemetsa looduskaitsealade kaitse alla võtmise ja kaitse-eeskirja menetluse algatamine”.

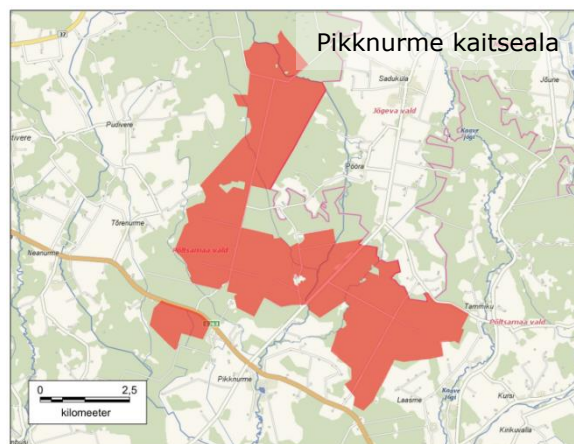

- ♦ **Pikknurme looduskaitseala** (registrikood: PLO1000255) asub Põltsamaa valla idaosas Tõrenurme ja Pikknurme külates. Kaitseala pindala on 287 ha.

Kaitseala kavandatakse vastavalt 18.11.2005 ametlikes teadaannetes avaldatud teatele seoses ala kaitse alla võtmise algatamisega.

- ♦ **Pikknurme looduskaitseala** (registrikood: PLO1001078) asub Põltsamaa valla idaosas Tõrenurme, Pööra, Pikknurme, Tammiku, Laasme ja Pudivere külates. Kaitseala pindala on 2668,6 ha, sellest veeosa pindala 0,1 ha.

Kaitseala kavandatakse vastavalt 22.12.2017 kirjale nr 6-1/17/2186.

7.2. Hoiualad

Põltsamaa valla territooriumil on registreeritud kolm hoiuala.

- ♦ **Padinasaare hoiuala** (registrikood KLO2000030) asub Põltsamaa valla lõunaosas Kose külas. Hoiuala pindala on 40,7 ha.

Padinasaare hoiuala kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide - puisniitude (6530*) ning soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080) kaitse.

Hoiuala kuulub Natura 2000 võrgustiku alade hulka (Padinasaare loodusala) (vt ptk 6).

- ♦ **Kaasiku hoiuala** (registrikood: KLO2000029) asub Põltsamaa valla lääneosas Kaavere külas. Hoiuala pindala on 3,8 ha.

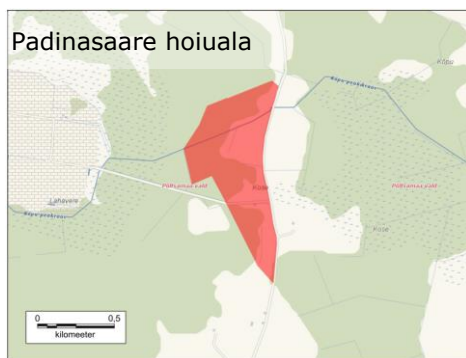
Kaasiku hoiuala kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüübi - puisniitude (6530*) kaitse.

Hoiuala kuulub Natura 2000 võrgustiku alade hulka (Kaasiku loodusala) (vt ptk 6).

- ♦ **Andressaare hoiuala** (registrikood: KLO2000028) asub Põltsamaa valla idaosas Lebavere külas. Hoiuala pindala on 3,6 ha.

Andressaare hoiuala kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide - lubjarikkal mullal kuivade niitude (6210) ja puisniitude (6530*) kaitse.

Hoiuala kuulub Natura 2000 võrgustiku alade hulka (Andressaare loodusala) (vt ptk 6).

7.3. Kaitsealused liigid ja kivistised

Põltsamaa vallas on registreeritud hulgaliselt kaitstavate liikide leiukohti¹⁹ (vt Tabel 3).

Kaitsealuste kivististe leiukohti KKR andmetel Põltsamaa vallas registreeritud ei ole. Samas on Põltsamaa valla territooriumil paiknevast Otisaare lubjakivikarjäärist leitud Tartu Ülikooli geoloogide/paleontoloogide poolt huvitavaid kivistisi (selgroogsete ja tervikpähikuga säilinud okasnahksete kivistisi).²⁰

Tabel 3. Kaitsealused liigid Põltsamaa vallas. Allikas: Keskkonnaregister, seisuga 14.11.2018

Kaitsekategooria	Looma- ja linnuliigid	Taime- ja seeneliigid
I kategooria	väike-konnakotkas; must-toonekurg; merikotkas; kalakotkas; suur-konnakotkas; kaljukotkas; rabapüü;	roosa-võrkheinik; lehitu-pisikäpp
II kategooria	metsis; rohunepp; kanakull; mustlaik-apollo;	kaunis-kuldking; niidu-kuremõõk; vahelmine lõokannus; karvane

¹⁹ Keskkonnaregister, seisuga 14.11.2018 on registreeritud 677 kaitsealuse liigi leiukohta

²⁰ „Pajusi valla Möisaküla, Pae, Soo ja Aunaugu kinnistute detailplaneeringu keskkonnamõju strateegiline hindamine (KSH)“, Skepast&Puhkim OÜ, 2017

Kaitsekategooria	Looma- ja linnuliigid	Taime- ja seeneliigid
	hõbe-nahkhiir; põhja-nahkhiir; suurkõrv; pargi-nahkhiir; tiigilendlane; suurvidevlane; nahkhiirlane; veelendlane; kääbus-nahkhiir; laanerähn; tõmmu- või habelendlane;	maajalepp; lepa-kärbseseen; sire varjusamblik; sõrmjas tardsamblik; kirss-mõhnsamblik; oliiv-helksamblik; kollane virvesamblik; õrn tarn; emaputk; karvane kruupsamblik;
III kategooria	suur-kuldtiib; hiireviu; pisitigu, vasakkeermene; rohukonn; rabakonn; võldas; laanepüü; kodukakk; valge-toonekurg; sookurg; arusisalik; punaselg-õgija; valgelaup-rabakiil; rüüt; mudatilder; hoburästas; sõõrsilmik; herilaseviu; hink; suur-mosaikliblikas; väike-kirjurähn;	kahelehine käokeel; laialehine neuuvaip; harilik ungrukold; vööthuul-sõrmkäpp; ahtalehine ängelhein; kuradi-sõrmkäpp; künnapuu; kahkjaspunane sõrmkäpp; taiga-peenpoorik; pruunikas pesajuur; balti sõrmkäpp; suur käopõll; harilik käoraamat; ohakasoomukas; hall käpp; soo-neiuvaip; tähk-rapuntsel; sulgjas õhik; roomav öövilge; rant-tähnsamblik; puna-näsasamblik; harilik kopsusamblik; suur nõöpsamblik; harilik poorsamblik; karukold; rohekas käokeel; lodukannike; süstjas skapaania; Helli ebatähtlehik;

7.4. Püsielupaigad

Põltsamaa vallas on registreeritud 22 kaitsealuse liigi püsielupaika (vt Tabel 4).

Tabel 4. Püsielupaigad Põltsamaa vallas. Allikas: Keskkonnaregister, seisuga 14.11.2018

Registrikood	Objekti nimetus	Asukoht	Pindala, ha
KLO3001886	Aasnööbiku väike-konnakotka püsielupaik	Puiatu küla	3,1
KLO3001885	Aasnööbiku väike-konnakotka püsielupaik	Puiatu küla	3,1
KLO3000632	Aidu metsise püsielupaik	Kaavere küla	333,5
PLO1000564*	Aidu metsise püsielupaik	Kaavere küla	332,6
KLO3000086	Altnurga väike-konnakotka püsielupaik	Altnurga küla	3,1
KLO3001908	Altnurga väike-konnakotka püsielupaik	Altnurga küla	3,1
KLO3000681	Kaave kanakulli püsielupaik	Tammiku küla	11,7
KLO3001229	Kaavere käpaliste püsielupaik	Kaavere küla	9,1
PLO1000581*	Kauru metsise püsielupaik	Lahavere, Arisvere, Nurga ja Kauru küla	502,9

Registrikood	Objekti nimetus	Asukoht	Pindala, ha
KLO3000633	Kauru metsise püsielupaik	Lahavere, Arisvere, Nurga ja Kauru küla	505,3
KLO3000262	Kõnnujõe väike-konnakotka püsielupaik	Põltsamaa valla Pikknurme küla ja Tartumaa Tartu valla Kõnnujõe küla	25,4
KLO3000364	Pikknurme must-toonekure püsielupaik	Pikknurme ja Tõrenurme küla	19,5
KLO3000365	Pikknurme suur-konnakotka püsielupaik	Pikknurme ja Jürikäla küla	7,4
KLO3000085	Pikknurme väike-konnakotka püsielupaik	Pikknurme küla	12,5
KLO3000018	Pudivere väike-konnakotka püsielupaik	Pudivere küla	11,2
KLO3000089	Puiatu väike-konnakotka püsielupaik	Puiatu küla	14,1
KLO3001301	Puurmani väike-konnakotka püsielupaik	Kirikuvalla küla	3,1
KLO3000913	Süti väike-konnakotka püsielupaik	Kassivere ja Tõrve küla	3,2
KLO3000972	Tooni must-toonekure püsielupaik	Tammiku küla	22
KLO3001334	Umbusi merikotka püsielupaik	Umbusi ja Neaurme küla	12,5
KLO3000447	Umminiidu võrkheiniku püsielupaik	Altnurga küla	1,9
KLO3001018	Võisiku väike-konnakotka püsielupaik	Võisiku ja Väike-Kamari küla	3,1

*kavandatud püsielupaik

7.5.Kaitstavad looduse üksikobjektid

Põltsamaa valla territooriumil on registreeritud 20 kaitstavat looduse üksikobjekti (vt Tabel 5).

Tabel 5. Kaitstavad looduse üksikobjektid Põltsamaa vallas. Allikas: Keskkonnaregister, seisuga 14.11.2018

Registrikood	Objekti nimetus	Asukoht	Tüüp	Pindala, ha
KLO4000827	Hiiepärn; Miku hiiepärn	Tõrenurme küla	puu ja puudegrupid	
KLO4001030	Juudikünkavoola	Pudivere küla	rändrahn ja kiviülv	

	mäepelse suurkivi; Juudskunna kivi			
KLO4001065	Kalana linnamägi	Kalana küla	pinnavorm	1
KLO4001066	Kallemägi	Kalme küla	pinnavorm	0,7
KLO4000828	Karuallika künnapuud	Lustivere küla	puu ja puudegrupid	
KLO4001282	Kasekingu pere kased	Esku küla	puu ja puudegrupid	
KLO4001215	Kobinsaare elupuu	Vitsjärve küla	puu ja puudegrupid	
KLO4001286	Liivoja rändrahn kvartalil 11	Tammiku küla	rändrahn ja kivistik	
KLO4001287	Liivoja rändrahn kvartalil 13	Tammiku küla	rändrahn ja kivistik	
KLO4000478	Moori kivi	Neanurme küla	rändrahn ja kivistik	
KLO4001284	Männitukk Otimäel	Pisisaare küla	puu ja puudegrupid	
KLO4000124	Näkikivi	Tammiku küla	rändrahn ja kivistik	
KLO4001229	Puiatu suur rändrahn; Suur rändrahn	Puiatu küla	rändrahn ja kivistik	
KLO4000826	Puurmani vana mänd; Jaani-Hansu mänd	Puurmani alevik	puu ja puudegrupid	
KLO4001067	Rahakirstumägi	Pauastvere küla	pinnavorm	0,7
KLO4000713	Rootsiküla künnapuud	Tammiku küla	puu ja puudegrupid	
KLO4000158	Taska-Sepasaare rändrahn	Uuevälja küla	rändrahn ja kivistik	
KLO4000398	Tuuleveski kask	Kaavere küla	puu ja puudegrupid	
KLO4000977	Umbusi rändrahn; Suur rändrahn; Annuse talu rändrahn	Umbusi küla	rändrahn ja kivistik	
KLO4001288	Undi vahtkonna rändrahn	Pikknurme küla	rändrahn ja kivistik	

8. Vääriselupaigad

Vääriselupaigad on metsaseadusest tulenev mõiste – tegu on aladega, kus on suur tõenäosus kitsalt kohastunud, ohustatud, ohualdiste või haruldaste liikide esinemiseks. Keskkonnaministri käskkirja alusel on kõik riigimetsas asuvad vääriselupaigad kaitstud. Eraomanikule kuuluvas metsas on vääriselupaiga kaitsmine vabatahtlik.

Keskkonnaregistri andmetel on 22.04.2019 seisuga Põltsamaa valla territooriumil registreeritud 92 vääriselupaika²¹. Need kajastuvad väärtuste ja piirangute kaardil.

²¹ Keskkonnaregister, seisuga 22.04.2019

9. Kultuuriväärtused

Kultuuriväärtused on ehitised, objektid või alad, mis rikastavad elukeskkonda ajaliste kihistustega ning mida peetakse vajalikuks säilitada tulevastele põlvetele. Ideaalis peab iga kultuuriväärtust olema võimalik realselt kaitsta ja hoida nii, et selle tunnused ei kaoks ega väärtus kahaneks.

Põltsamaa valla kultuuriväärtusteks on kultuurimälestised, XX sajandi väärtuslikud arhitektuuripärandi objektid, maaehituspärand, pärandkultuuriobjektid ning maakondliku ja kohaliku tähtsusega väärtuslikud maastikud. Kultuuripärandi osaks on ka traditsiooniline elulaad ja seda võimaldav ehitatud keskkond. Kultuuriväärtuste asukohad kantakse ÜP väärtuste ja piirangute joonisele.

Kultuurimälestiste kaitset ja kasutamistingimusi reguleerib muinsuskaitseseadus, mis sätestab mälestiste omanike ja valdajate õigused ja kohustused mälestiste kaitse korraldamisel, nende säilimise ning väärtuse tagamisel. Väärtuslikele maastikele on koostatud maastikuhoolduskavad, milles on määratletud maastiku elemendid, avatuna hoitavad kohad ja ilusad vaated ning tegevused nende säilitamiseks ja hooldamiseks.

Üldised tingimused kultuuriväärtuste säilitamiseks ja väärtuse suurendamise tagamiseks on seatud Jõgeva maakonnaplaneeringuga (ptk 3.1.1 ja ptk 3.1.2).

ÜP koostamisel arvestatakse nii õigusaktides kui ka strateegilise planeerimise dokumentides kultuurimälestiste kaitseks sätestatud nõuetega.

9.1. Kultuurimälestised

Kultuurimälestistena on Põltsamaa valla territooriumil registreeritud:

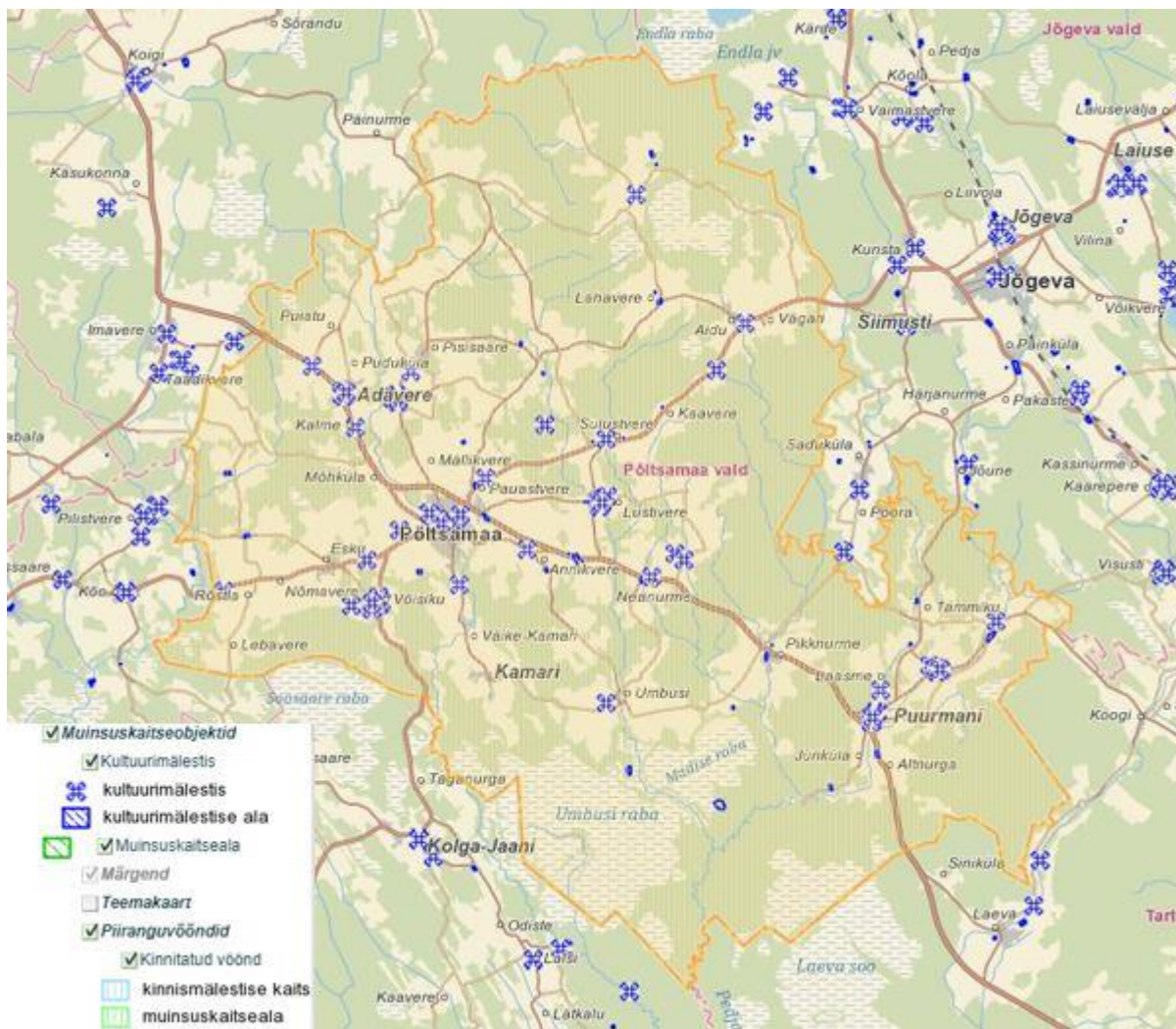
- 15 ajaloomälestist;
- 58 arheoloogiamälestist (peamiselt kultusekivid, kivikalmed, ohvrikivid ja asulakohad);
- 81 ehitismälestist;
- 186 kunstimälestist²²

Ajaloo-, arheoloogia- ja ehitismälestised on kinnismälestised, kunstimälestiste näol on tegemist vallasmälestistega.

Tehnikamälestisi ja UNESCO maailmapärandi objekte ning muinsuskaitsealasid kultuurimälestiste registri andmetel Põltsamaa valla territooriumil registreeritud ei ole. Ülevaate kultuurimälestiste paiknemisest Põltsamaa valla territooriumil annab Joonis 14.

²² Kultuurimälestiste riiklik register, seisuga 12.11.2018

Joonis 14. Kultuurimälestiste paiknemine Põltsamaa valla territooriumil. Allikas: Maa-ameti X-GIS kultuurimälestiste kaardirakendus, seisuga 12.11.2018

Põltsamaa valla territooriumil asuvad kinnismälestistena registreeritud kultuurimälestised kantakse ÜP väärtuste ja piirangute joonisele.

Tabel 6. Põltsamaa vallas asuvad ajaloomälestised. Allikas: kultuurimälestiste riiklik register, seisuga 12.11.2018

Reg nr	Nimi	Aadress
27113	Vabadussõja mälestussammas	Põltsamaa linn, Lillemetsa park
27111	Vabadussõja mälestussammas	Kursi küla
27108	Vabadussõja Aidu lahingu mälestusmärk	Aidu küla, Võidualtari
5859	Eesti Aleksandrikooli hoone	Väike-Kamari küla, Kaarlimõisa tee 23

Reg nr	Nimi	Aadress
5858	Võisiku mõisa kalmistu ja kabel	Võisiku küla
5857	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Lustivere küla
5856	Põltsamaa vana kalmistu	Kuningamäe küla, Farmi, Kuningamäe küla, Kiriku (kokku 2 aadressi)
5855	Hoone vare, kus aastail 1766-1789 asus trükikoda, milles 1766. aastal trükiti esimene eesti ajakiri "Lühhiike õppetud"	Kuningamäe küla, Kuningamäe
5854	Terroriohvrite ühishaud	Esku küla, Sillaotsa
5853	Põltsamaa kalmistu	Põltsamaa linn, Põltsamaa kalmistu, Põltsamaa linn, Välja tn 20, Põltsamaa linn, Välja tn 22 (kokku 3 aadressi)
5852	Karl August Hermannii monument	Põltsamaa linn, Vana-Põltsamaa mõisa park
5851	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Põltsamaa linn, Põltsamaa kalmistu
5849	Kursi kalmistu	Kursi küla, Kursi kalmistu
5848	II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Kursi küla, Kursi kalmistu
5837	Pajusi mõisa kalmistu ja Wahlide kabel	Loopre küla, 14188 Kolmeristi-Pisasaare tee, Loopre küla, Liivamäe, Loopre küla, Välja (kokku 90 aadressi)

Tabel 7. Põltsamaa vallas asuvad arheoloogiamälestised. Allikas: kultuurimälestiste riiklik register, seisuga 12.11.2018

Reg nr	Nimi	Aadress
9369	Asulakoht	Pauastvere küla, 14172 Põltsamaa-Lustivere-Pudivere tee, Pauastvere küla, Töökoja harutee, Võhmanõmme... (kokku 16 aadressi)
9368	Asulakoht	Vitsjärve küla, 14103 Esku-Pilistvere-Arussaare tee, Vitsjärve küla, Ama, Vitsjärve küla, Aru, ... (kokku 5 aadressi)
9367	Kultusekivi	Umbusi küla, Annuse
9366	Kiviaja asulakoht "Haudemägi"	Umbusi küla, Alam-Pedja looduskaitseala 128, Umbusi küla, Surva, Umbusi küla, Umbusi-Epruraba sihtkai... (kokku 3 aadressi)
9365	Ohvipärn	Tõrenurme küla, Miku
9364	Kultusekivi	Tõrenurme küla, Kassi-Jüri
9363	Asulakoht	Tõrenurme küla, 14191 Neanurme-Tõrenurme-Pudivere tee, Tõrenurme küla, Hiie, Tõrenurme küla, Jaagu, ... (kokku 6 aadressi)
9362	Kultusekivi	Sulustvere küla, Inno
9361	Kivikalme	Sulustvere küla, Näki-Jüri

Reg nr	Nimi	Aadress
9360	Kivikalme	Sulustvere küla, Inno
9359	Kivikalme	Sulustvere küla, Inno, Sulustvere küla, Saba (kokku 2 aadressi)
9358	Asulakoht	Sulustvere küla, Juhani, Sulustvere küla, Karbuse, Sulustvere küla, Läti-Mihkli, ... (kokku 6 aadressi)
9357	Asulakoht	Räsna küla, Jürimärdi, Räsna küla, Sagari (kokku 2 aadressi)
9356	Hiiepärn "Põndi hiiepärn"	Rõstla küla, Põndi
9355	Asulakoht	Rõstla küla, 38 Põltsamaa-Võhma tee, Rõstla küla, Arukase, Rõstla küla, Käbi, ... (kokku 13 aadressi)
9354	Kultusekivi	Pauastvere küla, Mäeveeru
9353	Asulakoht	Pauastvere küla, 37 Jõgeva-Põltsamaa tee, Pauastvere küla, Aleksi, Pauastvere küla, Kadaka, ... (kokku 13 aadressi)
9352	Kultusekivi	Neanurme küla, Reinu
9351	Kalmistu	Neanurme küla, Märskä, Neanurme küla, Pahkle, Neanurme küla, Sireli (kokku 3 aadressi)
9350	Asulakoht	Neanurme küla, 14177 Neanurme-Umbusi tee, Neanurme küla, Linsi, Neanurme küla, Lipardi, ... (kokku 6 aadressi)
9349	Pelgupaik "Rahakirstumägi"	Pauastvere küla, Põltsamaa metskond 25
9348	Ohvrikivi	Pauastvere küla, Põltsamaa metskond 25
9347	Asulakoht	Lustivere küla, 14171 Sulustvere-Lustivere tee, Lustivere küla, 14172 Põltsamaa-Lustivere-Pudivere tee, ... (kokku 38 aadressi)
9346	Asulakoht	Kuningamäe küla, Luha, Kuningamäe küla, Luise (kokku 2 aadressi)
9345	Ohvrikivi	Kalme küla, Kalmemäe
9344	Kivikalme	Kalme küla, Kalme
9343	Kalmistu ja ohverdamiskoht	Kalme küla, 2 Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa tee, Kalme küla, Haaviku, Kalme küla, Kalmemäe (kokku 3 aadressi)
9342	Kivikalme "Kirikuase"	Kaliküla, Kroodo
9341	Kalmistu	Kaliküla, 2 Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa tee, Kaliküla, Altmäe, Kaliküla, Kaasiku, ... (kokku 11 aadressi)
9340	Kultusekivi	Kaavere küla, Eestoa
9339	Kivikalme	Kaavere küla, Lintsi
9338	Kultusekivi	Annikvere küla, Peetri
9337	Asulakoht	Annikvere küla, 14176 Annikvere-Umbusi tee, Annikvere küla, Andrese, Annikvere küla, Koroli, ... (kokku 4 aadressi)
9336	Asulakoht	Annikvere küla, 14174 Annikvere-Põltsamaa tee, Annikvere küla, Annikvere tee, Annikvere küla, Erma, ... (kokku 12 aadressi)

Reg nr	Nimi	Aadress
9335	Asulakoht	Alastvere küla, Alastvere-Mällikvere tee, Alastvere küla, Liina, Alastvere küla, Matusoo,... (kokku 4 aadressi)
9334	Linnuse kultuurkiht	Põltsamaa linn, Jõeääre, Põltsamaa linn, Lossi tn 1, Põltsamaa linn, Lossi tn 1a,... (kokku 6 aadressi)
9333	Kirikuase ja kalmistu	Põltsamaa linn, Linnu tn 2, Põltsamaa linn, Veski tn 15 (kokku 2 aadressi)
9332	Hiiekoht ja asulakoht	Põltsamaa linn, Jõeääre
9331	Asulakoht	Põltsamaa linn, Jõeääre
9330	Asulakoht	Mõhküla, Aiamaa, Mõhküla, Pātu, Põltsamaa linn, Jõeääre, Põltsamaa li... (kokku 7 aadressi)
9329	Kultusekivi	Tõrve küla, Mattiase
9328	Asulakoht	Tõrve küla, Keskküla, Tõrve küla, Mattiase, Tõrve küla, Meierei (kokku 3 aadressi)
9327	Asulakoht	Tammiku küla, 14150 Painküla-Puurmani tee, Tammiku küla, Hansu-Rahva, Tammiku küla, Vahi (kokku 3 aadressi)
9323	Kalmistu "Surnumägi"	Pikknurme küla, Härmi
9322	Kalmistu "Kabelimägi"	Pikknurme küla, Aasa, Pikknurme küla, Kaisa, Pikknurme küla, Kivi (kokku 3 aadressi)
9321	Asulakoht	Pikknurme küla, 2 Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa tee, Pikknurme küla, Külamaa, Pikknurme küla, Mihkli, ... (kokku 16 aadressi)
9320	Asulakoht	Laasme küla, Kubja, Laasme küla, Rootsi, Laasme küla, Väike-Rootsi (kokku 3 aadressi)
9319	Linnus "Madisemägi"	Jüriküla, Madise, Jüriküla, Pikknurme metskond 74 (kokku 2 aadressi)
9318	Asulakoht	Jüriküla, 14179 Puurmani-Jüriküla-Kirna tee, Jüriküla, Jaani-Hansu, Jüriküla, Mäejaani (kokku 3 aadressi)
9313	Kalmistu	Tammiku küla, Kalda
9307	Asulakoht	Altnurga küla, 2 Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa tee, Altnurga küla, Alam-Pedja looduskaitseala 76, Altnur... (kokku 6 aadressi)
9252	Kalmistu	Mõisaküla, Sandri
9251	Linnus	Nurga küla, Otisaare
9250	Asulakoht	Lahavere küla, 14162 Aidu-Kalana-Põltsamaa tee, Lahavere küla, 14164 Lahavere-Jõeküla tee, Lahavere k... (kokku 5 aadressi)
9249	Kivikalme	Lahavere küla, Keldripõllu
9248	Asulakoht	Pajusi küla, 14169 Pajusi-Loopre tee, Pajusi küla, 14170 Põltsamaa-Pajusi-Luige tee, Pajusi küla, Kau... (kokku 14 aadressi)
9247	Asulakoht	Tapiku küla, Matsi, Tapiku küla, Puusepa, Tapiku küla, Tooma, Tapiku ... (kokku 4 aadressi)
9246	Kalmistu "Katkumägi"	Tapiku küla, Tooma

Tabel 8. Põltsamaa vallas asuvad ehitismälestised. Allikas: kultuurimälestiste riiklik register, seisuga 12.11.2018

Reg nr	Nimi	Aadress
27437	Põltsamaa kino, 1983	Põltsamaa linn, J. Kuperjanovi tn 2
24047	Võisiku mõisa Bockide perekonnakalmistu piirdemüür	Võisiku küla, Võisiku küla, Kundrussaare tee (kokku 2 aadressi)
24046	Võisiku mõisa rehe masinaruum ja ait	Võisiku küla, Aida
24045	Võisiku mõisa vana sepikoda (pesuköök)	Võisiku küla, Üleoja
24044	Võisiku mõisa uus sepikoda	Võisiku küla, Üleoja
24043	Võisiku mõisa viinakelder	Võisiku küla, Kalda
24042	Võisiku mõisa vesiveski- viinavabrik	Võisiku küla, Kalda
24041	Võisiku mõisa ait	Võisiku küla, Võisiku tee 9
24040	Võisiku mõisa piirdemüürid	Võisiku küla, Võisiku tee 9
24039	Võisiku mõisa park	Võisiku küla, 51 Viljandi-Põltsamaa tee, Võisiku küla, Eha tee, Võisiku küla, Võisiku tee 9 (kokku 3 aadressi)
24038	Võisiku mõisa peahoone	Võisiku küla, Võisiku tee 9
24037	Lustivere mõisa "väike härrastemaja"	Lustivere küla, Mõisa tee 21
24036	Lustivere mõisa sepikoda	Lustivere küla, Mõisa tee 15
24035	Lustivere mõisa meierei	Lustivere küla, Kooli tee 6
24034	Lustivere mõisa teenijatemaja	Lustivere küla, Kooli tee 2
24033	Lustivere mõisa pargimaja	Lustivere küla, Kooli tee 2, Lustivere küla, Kooli tee 4 (kokku 2 aadressi)
24032	Lustivere mõisa aedniku riistakuur	Lustivere küla, Rahu tee 11
24031	Lustivere mõisa aednikumaja-kasvuhoone	Lustivere küla, Rahu tee 11
24030	Lustivere mõisa tall-tõllakuur	Lustivere küla, Rahu tee 5
24029	Lustivere mõisa ait	Lustivere küla, Mõisa tee 13
24028	Lustivere mõisa valitsejamaja	Lustivere küla, Mõisa tee 11
24027	Lustivere mõisa piirdemüürid ja väravapostid	Lustivere küla, Mõisa tee 9
24026	Lustivere mõisa park	Lustivere küla, 14171 Sulustvere-Lustivere tee, Lustivere küla, 14172 Põltsamaa-Lustivere-Pudivere tee,... (kokku 50 aadressi)
24025	Lustivere mõisa peahoone	Lustivere küla, Mõisa tee 2
24024	Adavere mõisa tuuleveski	Kalme küla, Tuuliku

Reg nr	Nimi	Aadress
24023	Adavere mõisa kelder	Adavere alevik, Kooli tn 3
24022	Adavere mõisa abihoone	Adavere alevik, Pajusi tn 7
24021	Adavere mõisa meierei	Adavere alevik, Pajusi tn 7
24020	Adavere mõisa ait-kuivati	Adavere alevik, Pajusi tn 1
24019	Adavere mõisa valitsejamaja	Adavere alevik, Pajusi tn 3
24018	Adavere mõisa pargi piirdemüürid	Adavere alevik, Kooli tn 1
24017	Adavere mõisa park	Adavere alevik, 14186 Adavere-Puiatu tee, Adavere alevik, 2 Tallinn-Tartu Võru-Luhamaa tee T8, Adaver... (kokku 25 aadressi)
24016	Adavere mõisa peahoone	Adavere alevik, Kooli tn 1
24015	Uue-Põltsamaa mõisa kuivati	Põltsamaa linn, Veski tn 6
24014	Uue-Põltsamaa mõisa teenijatemaja	Põltsamaa linn, Veski tn 11
24013	Uue-Põltsamaa mõisa park	Põltsamaa linn, Jõeääre, Põltsamaa linn, Lillemetsa park, Põltsamaa linn, Uue-Põltsamaa mõisapark, ... (kokku 10 aadressi)
24012	Uue-Põltsamaa mõisa peahoone	Põltsamaa linn, Veski tn 7
24011	Vana-Põltsamaa mõisa aia piirdemüür	Põltsamaa linn
24010	Vana-Põltsamaa mõisa kuur	Põltsamaa linn, Tallinna mnt 2
24009	Vana-Põltsamaa mõisa teenijatemaja	Põltsamaa linn, Tallinna mnt 2
24008	Vana-Põltsamaa mõisa park	Põltsamaa linn, Lossi tn 11, Põltsamaa linn, Lossi tn 11a, Põltsamaa linn, Lossi tn 5, ... (kokku 10 aadressi)
24007	Põltsamaa vana kiriku varemed	Põltsamaa linn, Linnu tn 2
24006	Vana-Põltsamaa mõisa õllevabrik	Põltsamaa linn, Lossi tn 2a
24005	Elamu-ärihoone Põltsamaal 20. saj I pool, Lossi t 7	Põltsamaa linn, Lossi tn 7
24004	Elamu-ärihoone Põltsamaal 20. saj I pool, Lossi t 6	Põltsamaa linn, Silla tn 2
24003	Põltsamaa kirik	Põltsamaa linn, Lossi tn 3
24002	Põltsamaa linnuse varemed vallikraaviga	Põltsamaa linn, Lossi tn 1
24001	Puurmani mõisa kelder	Puurmani alevik, Jõgeva mnt 6
23998	Puurmani mõisa aednikumaja	Puurmani alevik, Jõgeva mnt 10

Reg nr	Nimi	Aadress
23997	Puurmani mõisa teenijatemaja	Puurmani alevik, Jõgeva mnt 2
23996	Puurmani mõisa tõllakuur	Puurmani alevik, Tartu mnt 1
23995	Puurmani mõisa valitsejamaja	Puurmani alevik, Jõgeva mnt 6
23994	Puurmani mõisa pargimonument	Puurmani alevik, Tartu mnt 1
23993	Puurmani mõisa pargisild 3	Puurmani alevik, Puurmani paisjärv
23992	Puurmani mõisa pargisild 2	Puurmani alevik, Tartu mnt 1
23991	Puurmani mõisa pargisild 1	Puurmani alevik, Tartu mnt 1
23990	Puurmani mõisa pargi värav ja piirdemüürid	Puurmani alevik, Tartu mnt 1
23989	Puurmani mõisa park	Puurmani alevik, 14179 Puurmani-Jürikäla-Kirna tee, Puurmani alevik, Jõgeva mnt 1, Puurmani alevik, ... (kokku 17 aadressi)
23988	Puurmani mõisa peahoone	Puurmani alevik, Tartu mnt 1
23987	Puurmani mõisa jahimaja	Laasme küla, Männi
23986	Kursi pastoraadi kuivati	Kursi küla, Kursi Kirikumõisa Maa
23985	Kursi pastoraadi rehi	Kursi küla, Kursi Kirikumõisa Maa
23984	Kursi pastoraadi tall	Kursi küla, Kursi Kirikumõisa Maa
23983	Kursi pastoraadi laut	Kursi küla, Kursi Kirikumõisa Maa
23982	Kursi pastoraadi köstrimaja	Kursi küla, Kursi Kirikumõisa Maa
23981	Kursi pastoraadi peahoone	Kursi küla, Kursi Kirikumõisa Maa
23980	Kursi kirik	Kursi küla, Kursi Kirikumõisa Maa
23949	Tapiku mõisa park	Tapiku küla, Aasa, Tapiku küla, Mõisahooned, Tapiku küla, Sepamäe, Tap... (kokku 5 aadressi)
23948	Tapiku mõisa peahoone	Tapiku küla, Mõisahooned
23946	Pajusi mõisa kuivati	Pajusi küla, Mõisaaia
23945	Pajusi mõisa meierei	Pajusi küla, Meierei
23944	Pajusi mõisa küün	Pajusi küla, Sepikoja
23943	Pajusi mõisa tall-tõllakuur	Pajusi küla, Kõüni

Reg nr	Nimi	Aadress
23942	Pajusi mõisa teenijatemaja	Pajusi küla, Kaupluse
23941	Pajusi mõisa valitsejamaja	Pajusi küla, Valitsejamaja
23940	Pajusi mõisa ait	Pajusi küla, Krissi
23939	Pajusi mõisa pargi piirdemüürid ja väravapostid	Pajusi küla, 14169 Pajusi-Loopre tee, Pajusi küla, 14170 Põltsamaa-Pajusi-Luige tee, Pajusi küla, Ala... (kokku 15 aadressi)
23938	Pajusi mõisa park	Pajusi küla, Pajusi park
23937	Pajusi mõisa peahoone	Pajusi küla, Pajusi mõis
5858	Võisiku mõisa kalmistu ja kabel	Võisiku küla
5837	Pajusi mõisa kalmistu ja Wahlide kabel	Loopre küla, 14188 Kolmeristi-Pisisaare tee, Loopre küla, Liivamäe, Loopre küla, Välja, ... (kokku 90 aadressi)

9.2.XX sajandi arhitektuuripärandi objektid

Põltsamaa vallas on registreeritud 26 XX sajandi arhitektuuripärandi objekti²³ (vt Tabel 9).

Tabel 9. Põltsamaa vallas registreeritud XX sajandi arhitektuuripärandi objektid.

Nimetus	Aadress	Dateering periood	Seisukord	Kasutusel
Põltsamaa apteek	Kesk tn 3	vabariik	hea	jah
Elamu	Lossi tn 23	tsaariaeg	halb	elumaja
Elamu	Lossi tn 10	vabariik	hea	elumaja
Õpetajate elamu	Umbusi	nõukogude	rahuldav	elumaja
Elamu	Kuuse tn 3	vabariik	rahuldav	elumaja
Korterelamu	Kuuse tn 5	vabariik	rahuldav	elumaja
Korterelamu	Lille tn 4	vabariik	rahuldav	elumaja
Elamu	Saare tn 5	vabariik	rahuldav	elumaja
Korterelamu	Viljandi mnt 4	vabariik	rahuldav	elumaja
Elamu	Pajusi mnt 11	vabariik	hea	elumaja
Korterelamu	Tartu mnt 30	vabariik	rahuldav	elumaja
Korterelamu	Pajusi mnt 9	vabariik	rahuldav	elumaja
Põltsamaa kaubamaja	Kesk tn 2	nõukogude	rahuldav	jah
Põltsamaa koolimaja	Lille tn 2	vabariik	rahuldav	koolimaja
Umbusi koolimaja	Umbusi	nõukogude	halb	jah

²³ 20.sajandi ehituspärand Jõgevamaa. Padu, 2009.

Nimetus	Aadress	Dateering periood	Seisukord	Kasutusel
Põltsamaa linnavalitsus	Lossi tn 9	vabariik	hea	jah
Põltsamaa vallamaja	Viljandi mnt 3	vabariik	hea	jah
Põltsamaa kultuurimaja	Julius Kuperjanovi tn 1	nõukogude	hea	jah
Adavere kontor-klubi	Adavere	nõukogude	rahuldav	jah
Umbusi meierei	Umbusi	vabariik	halb	ei
Põltsamaa tuletõrjemaja	Lossi tn 5	vabariik	rahuldav	jah
Põltsamaa linna tapamaja	Lossi tn 34	vabariik	halb	ei
Põltsamaa hüdroelektrijaam	Lossi tn 4	vabariik	rahuldav	jah
Väike-Kamari elektrijaam	Väike-Kamari	nõukogude	hea	jah
KEK-i tootmishoone	Jõgeva mnt 29	nõukogude	rahuldav	jah
Adavere vallamaja	Adavere, Puiatu	tsaariaeg	rahuldav	jah
ÜLDPLANEERINGU KÄIGUS LISATUD OBJEKTID				
Pisisaare koolimaja				
Puurmani kultuurimaja				
Pikknurme meierei				
Kalana meierei	Iirise, Kalana küla			

9.3.Maaehituspärandi objektid

Põltsamaa valla territooriumil on maaehituspärandina registreeritud seitse vallamaja ning kolm kooli²⁴ (vt Tabel 10).

Tabel 10. Põltsamaa vallas registreeritud maaehituspärandi objektid. Allikas: kultuurimälestiste riiklik register, seisuga 20.11.2018

Registri id	Nimetus	Asukoht
230	Vana-Põltsamaa vallamaja	Põltsamaa
214	Uue-Põltsamaa vallamaja	Võhmanõmme
147	Puurmani vallamaja	Laasme
128	Pajusi vallamaja	Kalana
81	Kursi vallamaja	Puurmani
79	Kurista vallamaja	Vägari
3	Adavere vallamaja	Puiatu

²⁴ Kultuurimälestiste riiklik register (Maaehituspärandi andmekogu), seisuga 20.11.2018

Registri id	Nimetus	Asukoht
477	Tammiku vallakool	Tammiku
441	Altnurga vallakool	Altnurga
439	Kursi kirikuvalla vallakool	Kirikuvalla

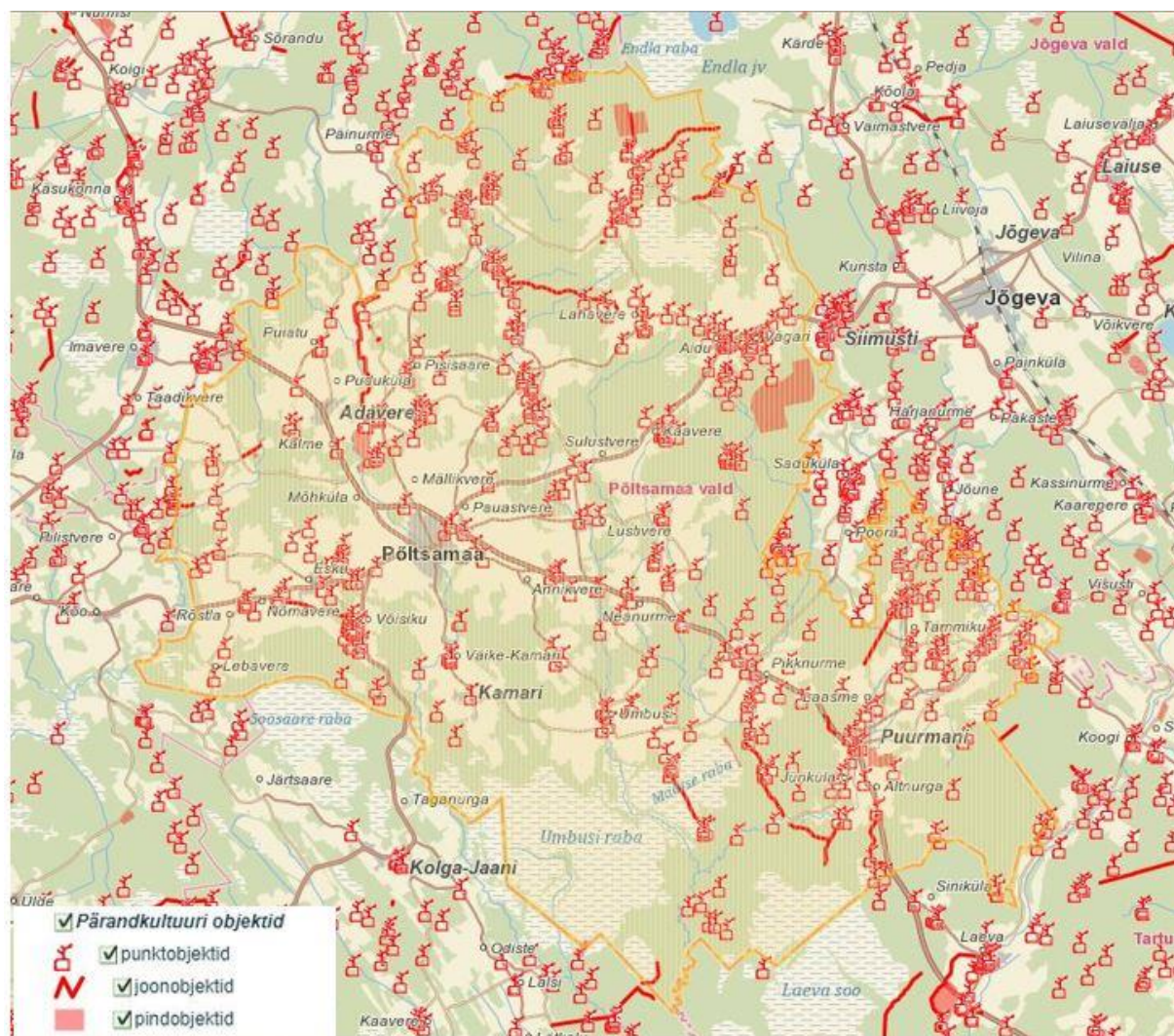
9.4. Pärandkultuuri objektid

Pärandkultuuri objekte kaardistatakse seetõttu, et hoida elus teadmist sellest, millist kultuurilist väärtust põlised talukohad, veskid, puud ja kivid, kõrtsid, keldrid, punkrid, vanad kohanimed ja muud pärandkultuuri objektid kunagi on kandnud. Pärandkultuuri inventeerimise eesmärk on seni varjul olnu uuesti päevavalgele tuua ja seeläbi tõsta maaomanike ning maastikul tegutsejate teadlikkust pärandkultuurist. Samuti aitavad pärandkultuuri objektid väärtustada piirkonna aja- ja kultuurilugu ning luua eeldused nt matka- ja õpperadade mitmekesistamiseks, turismi arendamiseks ning piirkonna aja- ja kultuuriloo (koduloo) uurimise ergutamiseks.

Põltsamaa vallas on registreeritud 100 pärandkultuuri objekti²⁵ (vt Tabel 11). Ülevaade nende paiknemisest valla territooriumil annab Joonis 15.

²⁵ Maa-ameti X-GIS pärandkultuuri kaadirakendus, seisuga 14.11.2018

Joonis 15. Pärandkultuuriobjektide paiknemine Põltsamaa valla territooriumil. Allikas: Maa-ameti X-GIS pärandkultuuri kaardirakendus, seisuga 14.11.2018

Tabel 11. Pärandkultuuriobjektid Põltsamaa vallas. Allikas: Maa-ameti pärandkultuuri kaardirakendus, seisuga 14.11.2018

Nimetus	Asukoht	Objekti tüüp	Reg number	Objekti ulatus (m)	Seisund
Vaska metsavahikoht	Pudivere	Vahtkondade kordonid	616:VKK:001	40	säilinud 20-50%
Aidu metskonna kontor	Kaavere küla	Metskonnahooned	616:MTS:001	200	säilinud 50-90%
Turbalõikamisala	Pauastvere küla	Turbavõtukohad	616:TVK:008	400	säilinud 50-90%
Kaavere mõisa allee	Kaavere küla	Mõisakultuuri osad: pargid, paviljonid, tiigid, kunstlikud saared	616:MOK:001	440	säilinud 20-50%
Piirikivi	Kaavere küla	Ajaloolised piirimärgid	616:PIM:002	1	hästi või väga hästi säilinud
Ohvrikivi	Pauastvere küla	Pärimustega kivid, ohvri- ja kultusekivid	616:KIV:004	5	hästi või väga hästi säilinud
Rahakirstumägi	Pauastvere küla	Pao- ja pelgupaigad	616:PAP:001	50	hästi või väga hästi säilinud
Tuuleveski metsakordon	Kaavere küla	Vahtkondade kordonid	616:VKK:005	30	hävinud
Nõiaallikas	Kaavere küla	Hiied, hiiepuud, pärimustega puud	616:HII:002	40	säilinud 50-90%
Ristimägi	Sulustvere küla	Hiied, hiiepuud, pärimustega puud	616:HII:003	500	hävinud
Sepatõnu tuuleveski	Pudivere küla	Tuuleveskid	616:TUV:002	20	hävinud
Parika tuuleveski	Pudivere küla	Tuuleveskid	616:TUV:003	20	hävinud
Kaavere kõrts	Kaavere küla	Kõrtsid	616:KOR:004	20	hävinud
Taimeaed	Mällikvere küla	Vanad metsataimlad	616:MTI:003	120	säilinud 50-90%
Tõrenurme algkool	Tõrenurme küla	Koolihooned	616:KOO:007	30	märgid säilinud, tüüpi ei saa määrata
Tõrenurme õigeuskool	Tõrenurme küla	Koolihooned	616:KOO:008	20	märgid säilinud, tüüpi ei saa määrata

Kati talu	Tõrenurme küla	Põlised talukohad	616:TAK:004	90	säilinud 50-90%
Kuriste metsnikukoht	Tõrenurme küla	Vahtkondade kordonid	616:VKK:008	100	hästi või väga hästi säilinud
Kaavere mõisa pesumaja	Kaavere küla	Sepikojad	616:SEK:001	10	märgid säilinud, tüüpi ei saa määrata
Kaavere mõisa heinaküün	Kaavere küla	Heinaküünid, kuhjalavad	616:HEK:001	20	säilinud 20-50%
Kaavere mõisa valitsejamaja	Kaavere küla	Moonakamajad	616:MOM:002	90	säilinud 50-90%
Juudikünka metsavahikoht	Kaavere küla	Vahtkondade kordonid	616:VKK:002	80	hästi või väga hästi säilinud
Turbavõtukoh	Pauastvere küla	Turbavõtukohad	616:TVK:004	600	säilinud 20-50%
Sulistvere kool	Sulustvere küla	Koolihooned	616:KOO:010	70	säilinud 50-90%
Tuuleveski kask	Kaavere küla	Põlispuud	616:PUU:001	10	tüüp määratav, säilinud alla 20%
Kaavere mõis	Kaavere küla	Mõisaarhitektuuri objektid	616:MOA:001	200	säilinud 20-50%
Mõisa kutsarimaja	Kaavere küla	Moonakamajad	616:MOM:001	20	säilinud 50-90%
Lustivere lauavabrik	Lustivere küla	Metsaestakaadid ja saeveskid	616:EST:001	70	säilinud 50-90%
Kaalumaja	Lustivere küla	Pärandkultuuri märgid Nõukogude ajast: piimapukid, tootmishooned, siloaugud	616:PNL:007	15	hästi või väga hästi säilinud
Lombi talu	Kalme küla	Põlised talukohad	616:TAK:016	70	säilinud 20-50%
Muda mets	Kalme küla	Vanad kohanimed	616:KON:002	600	hästi või väga hästi säilinud
Pajusi raudsild	Kalme küla	Kivisillad ja -truubid, ripsillad	616:KIS:005	30	hästi või väga hästi säilinud
Arro kõrts	Puduküla küla	Kõrtsid	616:KOR:003	30	hävunud
Adavere vallamaja	Puiatu küla	Vallamajad	616:VAL:001	20	hästi või väga hästi säilinud

Puiatu kool	Puiatu küla	Koolihooned	616:KOO:013	50	hästi või väga hästi säilinud
Sepa talu	Puiatu küla	Põlised talukohad	616:TAK:017	50	hävinud
Lustivere tankla	Lustivere küla	Pärandkultuuri märgid Nõukogude ajast: piimapukid, tootmishooned, siloaugud	616:PNL:008	90	säilinud 20-50%
Karjalaut Põltsamaa-Võhma maantee kilomeetripost	Pauastvere küla	Pärandkultuuri märgid Nõukogude ajast: piimapukid, tootmishooned, siloaugud	616:PNL:009	180	säilinud 50-90%
Annikvere kirjakivi	Kuningamäe küla	Vanad teetähised	616:TET:003	1	hästi või väga hästi säilinud
	Võhmanõmme küla	Pärimustega kivid, ohvri- ja kultusekivid	616:KIV:003	10	hävinud
Priksu tammik	Mällikvere küla	Silmapaistvad puistud ja puude grupid liigi mõõtmete või muu poolest	616:SIM:001	140	hästi või väga hästi säilinud
Kooretee	Esku küla	Külatänavad, karjatanumad	616:KAT:001	3300	hävinud
Pilu küla turbavõtukoht	Pilu küla	Turbavõtukohad	616:TVK:006	330	säilinud 20-50%
Pilu küla turbavõtukoht	Pilu küla	Turbavõtukohad	616:TVK:007	320	säilinud 20-50%
Viruvere küla karjatee	Pilu küla	Külatänavad, karjatanumad	616:KAT:002	940	hävinud
Mõisa palliplats	Võisiku küla	Mõisakultuuri osad: pargid, paviljonid, tiigid, kunstlikud saared	616:MOK:003	50	säilinud 20-50%
Priksu metsavahikoht	Mällikvere küla	Vahtkondade kordonid	616:VKK:013	30	hästi või väga hästi säilinud
Priksu metsandiku taimeaed	Mällikvere küla	Vanad metsataimlad	616:MTI:002	80	säilinud 50-90%
Adavere metskonna taimeaed	Võisiku küla	Vanad metsataimlad	616:MTI:001	80	märgid säilinud, tüüpi ei saa määrata
Luhasepa talu	Võisiku küla	Põlised talukohad	616:TAK:003	20	märgid säilinud, tüüpi ei saa määrata
Annamõisa	Nõmavere küla	Mõisaarhitektuuri objektid	616:MOA:005	100	tüüp määratav, säilinud alla 20%
Ookrimulla augud	Esku küla	Raua- ja ookrileiukohad	616:RLK:001	100	märgid säilinud, tüüpi ei saa määrata

Värvitehas Põltsamaa-Võhma maantee kilomeetripost	Kuningamäe küla	Raua- ja ookrileiukohad	616:RLK:002	30	hävinud
Külmoja vesiveski	Kuningamäe küla	Vanad teetähised	616:TET:002	1	hästi või väga hästi säilinud
Putke metsavahikoht	Väike-Kamari küla	Vesiveskid, veskitammid	616:VEV:002	100	märgid säilinud, tüüpi ei saa määrata
Prikuse lehised	Pudivere küla	Vahtkondade kordonid	616:VKK:007	70	tüüp määratav, säilinud alla 20%
	Mällikvere küla	Silmapaistvad puistud ja puude grupid liigi mõõtmete või muu poolest	616:SIM:002	10	hästi või väga hästi säilinud
Kabala meierei	Kablaküla küla	Meiereid	616:MEI:005	40	säilinud 20-50%
Pardi metsavahikoht	Väike-Kamari küla	Vahtkondade kordonid	616:VKK:012	30	märgid säilinud, tüüpi ei saa määrata
Kamari kool	Kamari alevik	Koolihooned	616:KOO:001	60	säilinud 50-90%
Kamari mõisa sepikoda	Väike-Kamari küla	Sepikojad	616:SEK:002	20	märgid säilinud, tüüpi ei saa määrata
Kolhoosi karjalaut	Nõmavere küla	Pärandkultuuri märgid Nõukogude ajast: piimapukid, tootmishooned, siloaugud	616:PNL:001	70	säilinud 50-90%
Kongsi talu	Esku küla	Põlised talukohad	616:TAK:001	80	säilinud 20-50%
Metsavahikoht	Esku küla	Vahtkondade kordonid	616:VKK:003	70	hävinud
Paduvere kool	Esku küla	Koolihooned	616:KOO:003	30	hävinud
Hinnu turbavõtukoht	Mõhküla küla	Turbavõtukohad	616:TVK:002	600	tüüp määratav, säilinud alla 20%
Lenini-nimelise kolhoosi silotorn	Esku küla	Pärandkultuuri märgid Nõukogude ajast: piimapukid, tootmishooned, siloaugud	616:PNL:002	30	hästi või väga hästi säilinud
Lenini-nimelise kolhoosi sigala	Esku küla	Pärandkultuuri märgid Nõukogude ajast: piimapukid, tootmishooned, siloaugud	616:PNL:003	60	hästi või väga hästi säilinud
Hirvekuju Mandri- Eesti keskpunktis	Kalme küla	Mälestuskivid	616:MAL:002	10	hävinud
Paduvere mõisa karjalaut	Esku küla	Muud mõisaaegsed tootmishooned	616:MTH:002	100	hästi või väga hästi säilinud

Kulpa maja	Esku küla	Mõisaarhitektuuri objektid	616:MOA:003	70	säilinud 50-90%
Annamõisa tellisevabrik	Esku küla	Savitööstused, savitõngid, telliseahjud	616:SAT:001	30	märgid säilinud, tüüpi ei saa määrata
Lenini-nimelise kolhoosi kontor	Esku küla	Pärandkultuuri märgid Nõukogude ajast: piimapukid, tootmishooned, siloaugud	616:PNL:004	50	säilinud 50-90%
Nõmavere kool	Nõmavere küla	Koolihooned	616:KOO:004	80	hästi või väga hästi säilinud
Nõmavere kooli tamm	Nõmavere küla	Hiied, hiiepuud, pärimustega puud	616:HII:001	5	hästi või väga hästi säilinud
Annamõisa koorejaam	Nõmavere küla	Meiereid	616:MEI:002	50	tüüp määratav, säilinud alla 20%
Lenini-nimelise kolhoosi kultuurimaja	Nõmavere küla	Pärandkultuuri märgid Nõukogude ajast: piimapukid, tootmishooned, siloaugud	616:PNL:006	40	märgid säilinud, tüüpi ei saa määrata
Võisiku mõisa kõrts ja Nõmavere karjamõis	Esku küla	Kõrtsid	616:KOR:001	20	hävinud
Rootsi sõjaväe kindralite matmispaik	Esku küla	Hauad	616:HAU:001	30	hästi või väga hästi säilinud
Sakssild	Võisiku küla	Kivisillad ja -truubid, ripsillad	616:KIS:002	10	märgid säilinud, tüüpi ei saa määrata
Lubjaahju talu	Võisiku küla	Lubjaahjud ja lubjapõletamiskohad	616:LUA:001	50	säilinud 50-90%
Viljandi-Põltsamaa maantee kilomeetripost	Võisiku küla	Vanad teetähised	616:TET:001	1	hästi või väga hästi säilinud
Mäe taluhoone	Kablaküla küla	Muu majandushoone, rajatis	616:MAH:001	30	säilinud 50-90%
Kamari mõis	Väike-Kamari küla	Mõisaarhitektuuri objektid	616:MOA:002	200	säilinud 20-50%
Kamari mõisa hobusetall	Väike-Kamari küla	Muud mõisaaegsed tootmishooned	616:MTH:001	50	säilinud 50-90%
Kamari vesiveski	Väike-Kamari küla	Vesiveskid, veskitammid	616:VEV:001	20	hävinud
Kamari sild	Väike-Kamari küla	Kivisillad ja -truubid, ripsillad	616:KIS:001	70	tüüp määratav, säilinud alla 20%

Kamari meierei	Väike-Kamari küla	Meiereid	616:MEI:001	50	hästi või väga hästi säilinud
Kamari lohukivi	Väike-Kamari küla	Pärimustega kivid, ohvri- ja kultusekivid	616:KIV:001	2	hästi või väga hästi säilinud
Kaliküla koolimaa	Kablaküla küla	Põlised talukohad	616:TAK:011	70	säilinud 50-90%
Karuallika metsavahikoht	Lustivere küla	Vahtkondade kordonid	616:VKK:010	100	märgid säilinud, tüüpi ei saa määrata
Kamari rippsild	Väike-Kamari küla	Kivisillad ja -truubid, ripsillad	616:KIS:006	40	tüüp määratav, säilinud alla 20%
Kepi talu	Väike-Kamari küla	Põlised talukohad	616:TAK:018	30	säilinud 20-50%
Kaliküla kabel	Kaliküla küla	Kabelimäed	616:KBM:001	30	hävinud
Kingu talu	Kaliküla küla	Põlised talukohad	616:TAK:019	70	säilinud 50-90%
Mõisahooned	Kaliküla küla	Muud mõisaaegsed tootmishooned	616:MTH:004	60	tüüp määratav, säilinud alla 20%
Põltsamaa metskonna kontorihoone	Põltsamaa	Metskonnahooned	616:MTS:002	50	hästi või väga hästi säilinud
Koolikoht	Pauastvere	Koolihooned	616:KOO:015	50	säilinud 20-50%
Saare karjamõis	Võhmanõmme	Mõisaarhitektuuri objektid	616:MOA:008	0	hävinud
Veski	Põltsamaa	Muud mõisaaegsed tootmishooned	616:MTH:005	50	säilinud 20-50%

9.5. Kalmistud

Kalmistud on oluliseks kalmistukultuuri osaks.

Matmispaigana kasutuses olevate kalmistute nimekiri Põltsamaa vallas²⁶.

Nimetus	Asukoht
Põltsamaa linna kalmistu	Jõgeva mnt ääres
Kütimäe kalmistu	Arisvere küla
Kursi kalmistu	Kursi küla

Kultuurilooliselt väärtuslikud kalmistud kohalikul tasandil on sellised, mis on suletud (aktiivne matmistegevus puudub) ning mida ei ole riikliku kaitse alla võetud, kuid mida on oluline kohalikul tasandil väärtustada.

Kultuurilooliselt väärtuslike kalmistute nimekiri:

Nimetus	Asukoht
Põltsamaa vana õigeusu kalmistu	Kuningamäe küla, Mäenõlva
Põltsamaa saksa kalmistu	Põltsamaa linn, Pikk tn
Rutikvere mõisa kalmistu	Arisvere küla, Kütimäe kalmistu koosseisus
Uue-Põltsamaa mõisa kalmistu	Põltsamaa linn, Jõgeva mnt
Stackelbergi perekonna matmise paik	Kalme küla, Matmispaiga, Adavere mõisa kalmistu koosseisus

9.6. Väärtuslikud maastikud

Põltsamaa valla väärtuslikud maastikud on määratud Jõgeva maakonnaplaneeringu 2030+ osaks oleva teemaplaneeringuga „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused”²⁷. Maakonnaplaneeringuga Põltsamaa valla territooriumil paiknevate väärtuslike maastike osas muudatusi ei tehtud.

Väärtuslikud maastikud Põltsamaa vallas hõlmavad suuremas osas nn kultuurmaastikke - paiku, kus inimene on elanud ja maad harinud juba väga kaua aega. Sellised maastikud on kohaliku maakultuuri üheks ilmestajaks ja edasikandjaks, millest tulenevalt on oluline neid väärtustada, säilitada ning kestlikult kasutada. Väärtuslike maastike hoidmine, säilitamine ja kestlik kasutamine teenivad osaliselt ka roheline võrgustiku toimimise eesmärgi, sest need sisaldavad muu hulgas loodusväärtusi, poollooduslikke kooslusi jms.²⁸

Põltsamaa valla territooriumil on kümme väärtuslikku maastikku (sh üks maakondliku tähtsusega väärtuslik maastik, mis on olemuselt pärandkultuurmaastik, vt Tabel 12) ning üheksa kohaliku tähtsusega maastikku (vt Tabel 13). Viimased on väärtuslikud säilinud vana asustusstruktuuriga talumaastikust poolest ning kuna suhteliselt vähe on rakendatud maaparandust, on neil veel mida säilitada.³⁸

²⁶ Allikas: <https://www.poltsamaa.ee/kalmistud?inheritRedirect=true>, seisuga 28.04.2021.

²⁷ Kehtestatud Jõgeva maavanema 19.11.2004 korraldusega nr 731

²⁸ Jõgeva maakonnaplaneering 2030+. Jõgeva Maavalitsus ja Skepast&Puhkim OÜ, 2016, <http://maakonnaplaneering.ee/jogeva-maakonnaplaneering-2030->

Tabel 12. Põltsamaa vallas asuv maakondliku tähtsusega väärtuslik maastik. Allikas: Jõgeva maakonnaplaneering 2030+, seisuga 13.11.2018

Nimetus	Asukoht	Väärtus ja väärtuslikud objektid
Põltsamaa, Võhmanõmme	Põltsamaa linn, Põltsamaa vald	Põltsamaa loss ja ordulinnuse varemed, Põltsamaa Niguliste kirik, Põltsamaa Pühavaimu kirik, Vana-Põltsamaa mõisa park, Uue-Põltsamaa mõisa park, Põltsamaa Sõpruse park, Kõrdiööbiku park, Lossi tn metspark, Võhmanõmme külas K.A. Hermannini sünnikoht.

Tabel 13. Põltsamaa vallas asuvad kohaliku tähtsusega väärtuslikud maastikud. Allikas: Jõgeva maakonnaplaneering, seisuga 13.11.2018

Nimetus	Asukoht	Väärtus ja väärtuslikud objektid
Vitsjärve	Põltsamaa vald	Vitsjärve küla
Pällussaare	Põltsamaa vald	Mõhküla küla
Lustivere	Põltsamaa vald	Lustivere mõisakompleks ja park
Neanurme	Põltsamaa vald	Neanurme küla
Undi metsavahitalu	Põltsamaa vald	Undi metsavahitalu
Pööra	Põltsamaa vald	Pööra küla, Pööra külas Madise ja Mõisavahe tee 31 rehemajad, Pööra külakalmistu, kalmistu „Kabelimägi“, kultusekivi, asulakoht
Lahavere	Põltsamaa vald	Lahavere küla, vana asulakoht, Lahavere külakalmistu, Lahavere kivikalme, Padina puisniit
Kauru	Põltsamaa vald	Kauru küla
Arisvere	Põltsamaa vald	Arisvere küla, Aukamägi

9.7. Miljööväärtuslikud alad

Miljööväärtuslikke alasid kaardistatakse seetõttu, et need annavad ettekujutuse asumipiirkonna ajaloolisest keskkonnast, mistõttu on ruumilisel planeerimisel oluline arvestada nende pärandi säilimisega. Samuti aitavad miljööväärtuslikud alad väärtustada piirkonna aja- ja kultuurilugu, luua eeldused nt turismi arendamiseks ning piirkonna aja- ja kultuuriloo (koduloo) uurimise ergutamiseks.

Põltsamaa valla territooriumil on määratletud järgmised miljööväärtuslikud alad^{29,30}:

Tabel 14. Miljööväärtuslikud alad Põltsamaa vallas. Allikad: Puurmani valla ÜP 2009; L. Hansari „Põltsamaa linnaehituslikud väärtused“, seisuga 30.11.2018

Miljööväärtuslik ala	Asukoht	Käsitlus üldplaneeringus
Puurmani loss koos mõisapargiga	Puurmani alevik	

²⁹ Puurmani valla üldplaneering 2009. REIB OÜ

http://www.puurmani.ee/documents/1709246/6121407/puurmani_yp_seletus.pdf/4a5064be-ce1c-4964-ae68-26444fe78f3a

³⁰ „Põltsamaa linnaehituslikud väärtused“, L. Hansar 2001

Ülejõe park	Puurmani alevik	
Puurmani aleviku keskus	Puurmani alevik	
Kursi kirik (EELK Kursi Maarja-Eliisabeti kirik)	Kursi küla	
Puurmani pais Pedja jõel ja veehoidla	Puurmani alevik	
Pikknurme metskonna hoone	Pikknurme küla	
6 korteriga elamu-raamatukogu	Lustivere küla	
5 korteriga elamu-kuur-hoone	Lustivere küla	
4 korteriga elamu	Lustivere küla	
Lossi tänav	Põltsamaa linn	
Põltsamaa linna kesklinn- Tartu mnt-Silla ja Kesk tänava piirkond	Põltsamaa linn	
Uue-Põltsamaa mõis	Põltsamaa linn	
Pargi, Pika, Kase ja Lossi tänavaga piiratud ala (aedlinn 1)	Põltsamaa linn	
Pajusi mnt, Metsa, Aasa ja Kuuse tänavaga piiratud ala (aedlinn 2)	Põltsamaa linn	
Tln-Trt mnt ja Ringteega piiratud ala korterelamud	Põltsamaa linn	
Sõpruse park	Põltsamaa linn	

9.8. Täiendavad kultuuriloolised objektid

Põltsamaa valda jäävad täiendavalt mõned kultuurilooliselt olulised objektid (vt nimekirja lisa 2), mis on kohalikul tasandil väärtuslikud, kuid mida pole eelnevate objektide raames käsitletud. Neile rakenduvad samuti üldised tingimused kultuuripärandile.

Nimetus	Asukoht	Väärtus ja tingimused
Struve meridiaanikaare punkt	Põltsamaa lossitorni platvormil	UNESCO maailma kultuuripärandi nimekirja objekt, ülemaailmse tähtsusega objekt Eestis. Tagada objekti säilimine ning võimalusel tagada avalik juurdepääs.
Kõrkküla veski	Kõrkküla	Arvele võetud kuid registreerimata kultuurimälestis.

9.9. Vaated

Ilusad vaated on määratud kohtades, kus avanevad erilised vaated ümbritsevale keskkonnale. Samuti on need määratud olulistele ehitistele vm objektidele, mille arhitektuur, terviklikkus või seos maastikuga omab väljapaistvat või lokaalset väärtust ajaloo, kunsti või teaduse seisukohast.

Ilusad vaated on määratud:

Otissaare linnamägi Kalana külas, Kuningamägi Kuningamäe külas, Kirna vaatetorn Jürikälas, vaated Põltsamaa kirikule ja linnusele, Kursi pastoraadil hoonetele, Puurmani mõisakompleksile, Adavere mõisakompleksile, Lustivere mõisa peahoonele, Võisiku mõisa peahoonele ja Uue-Põltsamaa mõisa peahoonele.

9.10. Matkarajad

Matkaradade all kajastuvad erinevad matkamiseks ja tervisesportimiseks mõeldud rajad, samuti palverännutee, mida mööda kulgeda.

Raja nimetus	Asukoht
RMK matkatee Peraküla-Aegviidu-Ähijärve/Elistvere-Kantsi	Tõivere, Tapiku, Kose külad
Kirna õpperada	Alam-Pedja looduskaitseala
Palverännutee Piritalt Vana-Vastseliina ³¹	Läbib Põltsamaa valda
Põltsamaa- Kamari järve- Kuningamägi terviserajad	Põltsamaa linna lähialad

10. Taimestik ja loomastik

Metsad

Põltsamaa vallas on metsaga kaetud 44% territooriumist³². Iseloomulik taimekooslus on salu-okasmetsad, kuusikud, kasemetsad ning kase-haavametsad^{40,33,34}. Taimeliikide üldarv on piirkonnas suur. Valla territooriumil leidub haruldastest liikidest soomurakat ja esindatud on mitmed käpaliste liigid.³⁵

Looduslikest metsakooslustest ehk loodusdirektiiviga kaitstavatest elupaigatüüpidest on esindatud hariliku kuusega (*Picea abies*) rohunditerikkad Fennoskandia metsad (9050), siirdesoo- ja rabametsad (91D0*), Fennoskandia madal soo- ja lodumetsad (9080*), läänetaiga (9010*), hariliku tamme (*Quercus robur*), künnapuu (*Ulmus laevis*) ja põldjalaka (*U. minor*), hariliku saare (*Fraxinus excelsior*) või ahtalehise saarega (*F. angustifolia*) lammisegametsad suurte jõgede kaldavallidel (*Ulmion minoris*-kooslused) (91F0), sanglepa (*Alnus glutinosa*) ja hariliku saarega (*Fraxinus excelsior*) lammimetsad (*Alno-Padion*-, *Alnion incanae*-, *Salicion albae*-kooslused) (91E0*), tamme (*Quercus*), pärna (*Tilia*), vahtra (*Acer*), saare (*Fraxinus*) või jalakatega (*Ulmus*) Fennoskandia hemiboreaalsed looduslikud vanad laialehised epifüütiderikkad salumetsad (9020*) ning Fennoskandia puiskarjamaad (9070).³⁶

Sood ja rabad

Põltsamaa valla territooriumist moodustavad 6,5% sood.³⁷ Suuremad soomassiivid asuvad valla põhja- (Tapiku soo) ja lõunaosas (Umbusi raba). Tapiku soo on osa riikliku tähtsusega Enda turbamaardlast. Tapiku soos toimub aktiivne turba kaevandamine Tapiku turbamaardla mäeeraldisel. Valla lõunaosas asuv Umbusi raba kuulub Alam-Pedja looduskaitseala ja seal moodustatud Natura 2000 võrgustiku loodusala koosseisu. Umbusi

³¹ Piritla kloostrist kuni Vana-Vastseliina kabelini kulgev kultuurilooliste vahepeatustega palverännutee.

³² Metsaportaali, seisuga 13.11.2018 <https://register.metsad.ee/#/>

³³ Põltsamaa valla üldplaneering 1998. Entec AS

<https://poltsamaavv.kovtp.ee/documents/1431991/4858103/P%3C%2B5ltsamaa+valla+%3C%2BCldplaneeringu+seletuskiri.pdf/54cee7b8-61c6-4849-bc31-1ccfd9a77ae>

³⁴ Pajusi valla üldplaneering 1998. Entec AS

http://pajusi.kovtp.ee/documents/121718/0/pajusi_uldplaneering.pdf/117e0efb-5bed-4c86-8019-16d8038e2bd3

³⁵ Põltsamaa valla arengukava 2040, ,

<https://www.riigiteataja.ee/akt/425102018018https://www.riigiteataja.ee/akt/425102018018>

³⁶ EELIS, seisuga 13.11.2018

³⁷ EELIS, seisuga 13.11.2018

raba idaosas, mis paikneb kaitseala piiridest väljaspool, toimub aktiivne turba kaevandamine.³⁸

Looduslikest Natura soolupaigatüüpidest on Põltsamaa valla territooriumil esindatud siirdesood ja õõtsiksood (7140), aluselised ja nõrgalt happelised liigirikkad madalsood (7230), looduslikus seisundis rabad (7110*) ning inimtegevusest rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad (7120).³⁹

Niidud

Põltsamaa valla territooriumil esineb poollooduslike taimekooslustena niitusid. Kõige enam esineb niitusid valla lõunaosas, kus neid esineb suhteliselt väikesepindalaliste aladena. Niidud on oma tüüpidelt suhteliselt mitmekesised. Valla alal on esindatud järgmised Natura niiduelupaigatüübid: põhjamaised lamminiidud (6450), Fennoskandia madalike liigirikkad arurohumaad (6270*), niiskuslembesed serva-kõrgrohestunud tasandikel ja mäestikes alpiinse võõndini (6430), Fennoskandia puisniidud (6530*), aas-rebasesaba (*Alopecurus pratensis*) ja ürt-punanupuga (*Sanguisorba officinalis*) madalikuniidud (6510) ning Festuco-Brometalia-kooslustega poollooduslikud kuivad rohumaad ja põõsastikud karbonaatsel mullal (* olulised käpaliste kasvukohad) (6210).

Planeeringualal esinevad lisaks järgmised loodusdirektiiviga kaitstavad elupaigatüübid: ranniku- ja sisemaaluiteid (Atlantilise, kontinentaalse ning boreaalse piirkonna metsastunud luited; 2180), parasvöötme nõmmed (Euroopa kuivad nõmmed; 4030) ning voolu- (tasandikel ja mäestike jalameil voolavad jõed *Ranunculion fluitantis*- ja *Callitriche-Batrachion*-kooslustega; 3260) ja seisuveekogude (looduslikult huumustoitelised järved ja järvikud, 3160) elupaigatüübid.^{40, 41}

Loomastik

Planeeringualal vahelduvad metsad, rohumaad ja põllualad, mis pakuvad suhteliselt häid elupaiku enamusele ulukiliikidest. Ulukiseire ruutloenduse andmetel on planeeringualal esindatud põder, metskits, pruunkaru, rebane, kährikkoer, kobras, hunt, ilves, halljännes, punahirv, metsnugis, kivinugis, mink ja tuhkur. Põdra ja metskitse arvukus Põltsamaa valla territooriumil on suhteliselt kõrge.⁴²

Käsitiivalistest on valla territooriumil esindatud hõbe-nahkhiir, põhja-nahkhiir, suurkõrv, pargi-nahkhiir, tiigilendlane, suurvidevlane, veelendlane, käabus-nahkhiir, tõmmulendlane ning habelendlane.

Planeeringuala pakub elupaiku nii mosaiikmaastike, avamaastike, metsamaastike kui ka soomaastike linnuliikidele. Kaitstavatest linnuliikidest on registreeritud väike-konnakotkas, rohunepp, kanakull, hiireviu, laanepüü, kodukakk, valge-toonekurg, sookurg, punaselg-õgija, rüüt, mudatilder, hoburästas, herilaseviu ning väike-kirjurähn.⁴³

³⁸ Maa-ameti geoportaal, seisuga 16.11.2018

³⁹ EELIS, seisuga 13.11.2018

⁴⁰ EELIS, seisuga 13.11.2018

⁴¹ Maa-ameti geoportaal, seisuga 16.11.2018

⁴² Ulukiasurkondade seisund ja kütmissooovitus 2018. Keskkonnaagentuur, 2018
https://www.keskkonnaagentuur.ee/sites/default/files/seirearuanne_2018.pdf

⁴³ EELIS, seisuga 13.11.2018

11. Roheline võrgustik

Põltsamaa valla roheline võrgustik on määratletud Jõgeva maakonnaplaneeringu teemaplaneeringuga „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“⁴⁴. Jõgeva maakonnaplaneeringuga 2030+ on täpsustatud maakonna teemaplaneeringuga määratud roheline võrgustiku elementide piire arvestades väljakujunenud asustusstruktuuri ja looduslike alade paigutust⁴⁵.

Rohelise võrgustiku alad hõlmavad valla territooriumist 488,2 km² moodustades 55,2% valla pindalast.

Roheline võrgustik koosneb tugialadest ja koridoridest (vt Joonis 16). Tugialadel põhineb roheline võrgustiku toimimine. Tugialad on laialatuslikud, kompaktsed, vähe häiritud ning loodusliku mitmekesisuse seisukohast olulised metsa- ja soolad. Tugialade vahele püütakse kujundada ekstensiivse kasutusega ühendusalad ehk koridorid, mis toetavad tugialade toimimist, ühendades need terviklikuks ja toimivaks võrgustikuks.

Põltsamaa valla territooriumil asub osaliselt kaks riikliku tähtsusega tugiala (T1) - Alam-Pedja tugiala ja Endla tugiala. Ülejäänud valla territooriumil paiknevad tugialad on piirkondliku (T2) või kohaliku (T3) tähtsusega. Valla territooriumil paiknevad roheline võrgustiku koridorid on riikliku (K1, laius 10-20 km) ja piirkondliku (K2, laius 2-10 km) tähtsusega.⁵³

Rohelise võrgustiku konfliktikohad tekivad seal, kus roheline võrgustiku koridor ristub suuremate infrastruktuuri objektidega. Sellises kohas tuleb vajadusel tarvitusele võtta erimeetmed (kiiruse piirangud, hoiatavad liikluskorraldusvahendid jne) ning rajatised (võrkaed, ulukitunnel, ökodukt, truubid jne), et vältida loomade sõiduteele sattumist. Infrastruktuuride projektilahendused peavad toetama roheline võrgustiku toimimist antud kohas. Suuremad infrastruktuuriobjektid, mis Põltsamaa vallas asuvad ja roheline võrgustiku koridoridega ristuvad on põhimaantee nr 2 Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa, tugimaantee nr 37 Jõgeva-Põltsamaa ja tugimaantee nr 51 Viljandi-Põltsamaa.

Lisaks sellele võib tekkida konflikt roheline võrgustikuga uute turbatootmisalade rajamisel. Uute turbatootmisalade rajamine roheline võrgustiku tugialale on vastuolus Jõgeva maakonnaplaneeringu teemaplaneeringuga ning roheline võrgustiku kontseptisooniga. Olemasolevate turbatootmisalade laiendamine roheline võrgustiku aladel peab olema piisavalt põhjendatud ning läbi tuleb viia keskkonnamõju hindamine.⁴⁶

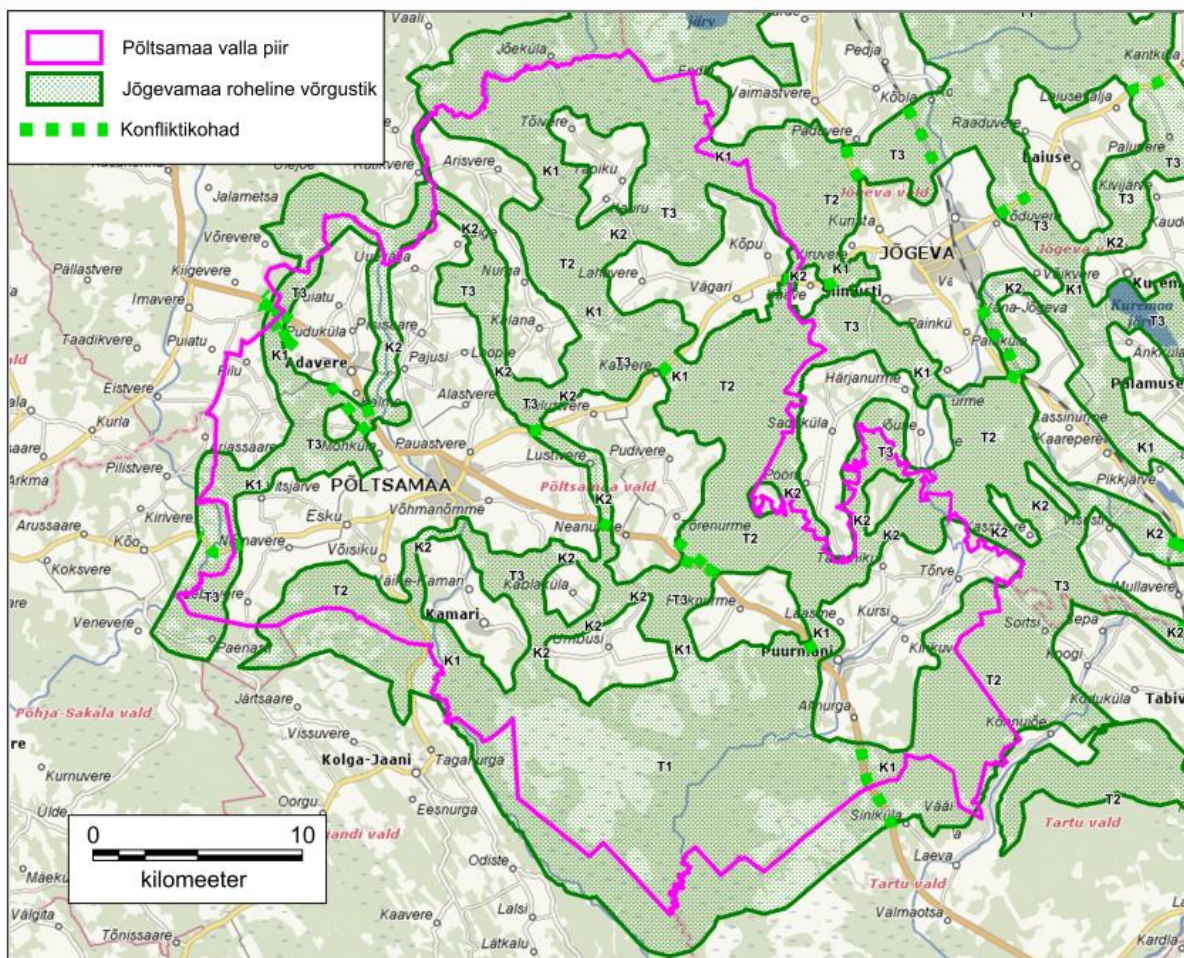
Rohevõrgustiku paiknemine Põltsamaa valla territooriumil kantakse ÜP maakasutuse ja väärtuste joonisele.

Rohevõrgustiku tagamise tingimused on seatud Jõgeva maakonnaplaneeringuga (ptk 3.1.1 ja ptk 3.1.2), millest ÜP koostamisel juhendatakse.

⁴⁴ Jõgeva maakonnaplaneeringu teemaplaneering „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“. Jõgeva Maavalitsus, 2004
<http://www.maavalitsus.ee/documents/2845826/18530025/Seletuskiri.pdf/2937f407-ee67-4260-bb5b-64a1d7f16238>

⁴⁵ Jõgeva maakonnaplaneering 2030+. Jõgeva Maavalitsus ja Skepast&Puhkim OÜ, 2016,
<http://maakonnaplaneering.ee/jogeva-maakonnaplaneering-2030->

⁴⁶ Jõgeva maakonnaplaneeringu teemaplaneering „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“, 2004: <http://www.maavalitsus.ee/documents/2845826/18530025/Seletuskiri.pdf/2937f407-ee67-4260-bb5b-64a1d7f16238>

Joonis 16. Rohelise võrgustiku tugialade (T) ja koridoride (K) paiknemine Põltsamaa valla territooriumil. Aluskaart: Regio veebikaart. Allikas: Jõgeva maakonnaplaneering 2030+

12. Reljeef ja geoloogiline ehitus

Põltsamaa vald paikneb valdavalt Kesk-Eesti lavatasandikul, valla lõuna- ja kaguosa jääb osaliselt ka Võrtsjärve madaliku soorikkasse piirkonda. Põhjaosa jääb Pandivere kõrgustiku lõunaserva alla. Maa-ala reljeef on lainjas, tõustes Pandivere kõrgustiku suunas ning langedes Võrtsjärve madaliku suunas. Esineb nõrgalt voorestatud piirkondi. Absoluutkõrgus kõigub 35-80 m vahel merepinnast.

Aluspõhjaliselt paikneb Põltsamaa valla territoorium alamsiluri ladestul ja keskdevoni avamusel. Kivimilises koostises domineerivad lubjakivi ja dolomiit, mis lasuvad keskmisel 1-5 m sügavusel maapinnast. Pinnakatetest on levinud saviliivmoreen ja liivsavimoreen. Leidub saviliiva, liivsavi, kruusa ja liiva ning madalamatel aladel madalsoo- ning rabaturvast.

Pinnakatte paksus on suurel osal valla territooriumist õhuke, jäädes keskmiselt alla 5 meetri. Paksema pinnakattega (5-10 m) on kaetud Võrtsjärve madalikule jääv ala, samuti leidub paksema pinnakattega alasid moreenküngastel, Põltsamaa jõe orus ning valla kirdeosas. Võrtsjärve madalikul ulatub pinnakatte paksus kohati paarikümne meetrini.

13. Põhjavesi

Põltsamaa vald asub valdavalt Ida-Eesti vesikonnas (Peipsi alamvesikond ja Pandivere põhjavee alamvesikond), läänepoolses servas paikneb väike osa vallast Lääne-Eesti vesikonnas (Pärnu alamvesikond).

Valla joogivesi võetakse Siluri-Ordoviitsiumi Adavere-Põltsamaa põhjaveekogumist (S-O_AdavereP).⁴⁷ Keskkonnaministri 23.04.2012 käskkirjaga nr 366 kinnitati Põltsamaa linna ja valla Siluri-ordoviitsiumi veekihi tarbevaru aastani 2039 (kinnitatud põhjavee tarbevaru 2700 m³/d)⁴⁸. Varuga arvestatakse ÜP ja KSH koostamisel.

Siluri-Ordoviitsiumi Adavere-Põltsamaa põhjaveekogumis vahelduvad veerikkamad kihid veevaesematega, sõltuvalt kivimite koostisest, tihedusest, lõhelisusest ning karsti esinemisest. Kompleks koosneb mitmesugustest lubjakividest ja dolomiitidest, milles esinevad savikama koostisega vahekihid. Kivimikompleksi ülemine, 30 m paksune osa on tugevasti karstunud ja lõhestunud (eriti levinud dolomiidis ja dolomiidistunud lubjakivis). Lasuvussügavuse suurenedes karbonaatkivimite lõhelisus ja karstumus väheneb ja nad muutuvad vettpidavateks. Aluspõhja karbonaatkivimite kõige rohkem karstunud ja lõhestunud ülemise osa paksus on enamasti 1-3 m, harvem 5-10 m.

Silur-Ordoviitsiumi veekogum ulatub kuni 300 meetri sügavusele. Veekompleksis võib eraldada kaks veekihti - alamsiluri veekiht ja ülemordoviitsiumi veekiht, millest mõlemast ammutatakse ka joogivett. Alamsiluri veekiht on seotud eelkõige Raikküla ja Juuru lademe lõheliste ning kavernoossete lubjakividega, kus esineb karstinähtusi. Veejuhtivus selles veekihis kõigub suurtes piirides. Ülemordoviitsiumi veekihi moodustavad ülemordoviitsiumi Pirgu lademe savikad lubjakivid, mis on tihti lõhelised ja kavernoossed. Ülalasuvast alamsiluri veekihist eraldab seda suhteliselt vettpidav 6-7 m paksune Porkuni lademe

⁴⁷ Põltsamaa valla arengukava 2040, kehtestatud vallavolikogu 18.10.2018 määrusega nr 58

⁴⁸ Keskkonnaministri 23.04.2012 käskkiri nr 366 „Põltsamaa linna ja valla Siluri-Ordoviitsiumi veekihi tarbevaru kinnitamine“, https://www.envir.ee/sites/default/files/2012_kk_366_poltsamaa.pdf

dolomiidistunud lubjakivi kiht. Hüdrauliliselt on veekiht ülalpool lasuva alamsiluri veekihiga seotud tektooniliste rikete, lõhede ja karstiõõnsuste kaudu. Ülemordoviitsiumi veekihi põhjavesi on survealine ja veekiht veerikas.^{49,50,51,52}

Põhjavesi liigub puurkaevudesse karbonaatkivimites levivate katkendlike, kihilisusega paralleelsete enamasti 1-2 m paksuste suhteliselt tugevasti lõhestunud võõde kaudu. Keskmiselt annab ülemine, 15 m paksune sügavusvahemik ligikaudu poole kogu puurauku tungivast veest.

Alamsiluri veekiht toitub põhiliselt sadevete infiltratsioonist, avamusalal kvaternaarisetetest, ülemordoviitsiumi veekiht kvaternaari ja alamsiluri veekihist infiltrerunud veest ning Pandivere kõrgustiku lõunanõlva alla jäävas osas põhjavee juurdevoolust Pandivere kõrgustiku poolt. Põhjavee toitumine on kõige intensiivsem kõrgematel, õhukese pinnakattega aladel.

Enamasti formeerub karbonaatses kompleksis mage HCO₃-Ca-Mg-tüüpi vesi, mineraalainete sisaldusega 0,3-0,5 g/l.

Põhjavee kaitstus

Suur osas valla territooriumist paikneb kaitsmata või nõrgalt kaitstud põhjaveega alal ning Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundlikul alal⁵³. Nitraaditundlikust alast jäävad välja osaliselt Umbusi, Väike-Kamari Lebavere, Jüri ja Puiatu külad, väikesed osad Räsna ja Vitsjärve külade lääneservast ning Võisiku küla lõunaservast ning Umbusi raba, Madise raba, Kõrgeraba ja Tapiku soo⁵⁴.

Ülevaate nitraaditundlikest aladest Põltsamaa valla territooriumil annab **Error! Reference source not found..** Nitraaditundliku ala piir kantakse ÜP väärtuste ja piirangute joonisele.

Nitraaditundlike aladel kehtivad veeseadusega ja Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundliku ala kaitse-eeskirjaga (VV 21.01.2003 määrus nr 17) kehtestatud rangemad keskkonnakaitsenõuded, sh tegevuspiirangud kaitsmata põhjaveega aladel ning allikate ja karstilehtrite ümbrises. Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundliku ala tegevuskavaga 2016-2020 on sätestatud kohustuslikud ja soovituslikud veekaitsemeetmed vee hea seisundi saavutamiseks või säilitamiseks ning inimesele ohutu joogivee tagamiseks.

⁴⁹ Põltsamaa linna ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2014-2026. Alkranel OÜ, 2014 eRT:

<https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/4201/2201/4015/VM%202014%20LISA%20linna%20UVK%20arendamise%20kava%20aast....pdf#>

⁵⁰ Põltsamaa valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2015-2028. Keskkond & Partnerid OÜ, 2015 eRT: <https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/4241/1201/5021/kava.pdf#>

⁵¹ „Puurmani valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2015-2027“. Keskkond & Partnerid OÜ, 2015. eRT: <https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/4241/1201/5021/kava.pdf#>

⁵² Pajusi valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2015-2030“, Pajusi Vallavolikogu 2015. eRT: https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/4261/1201/5024/VM24_LISA.pdf#

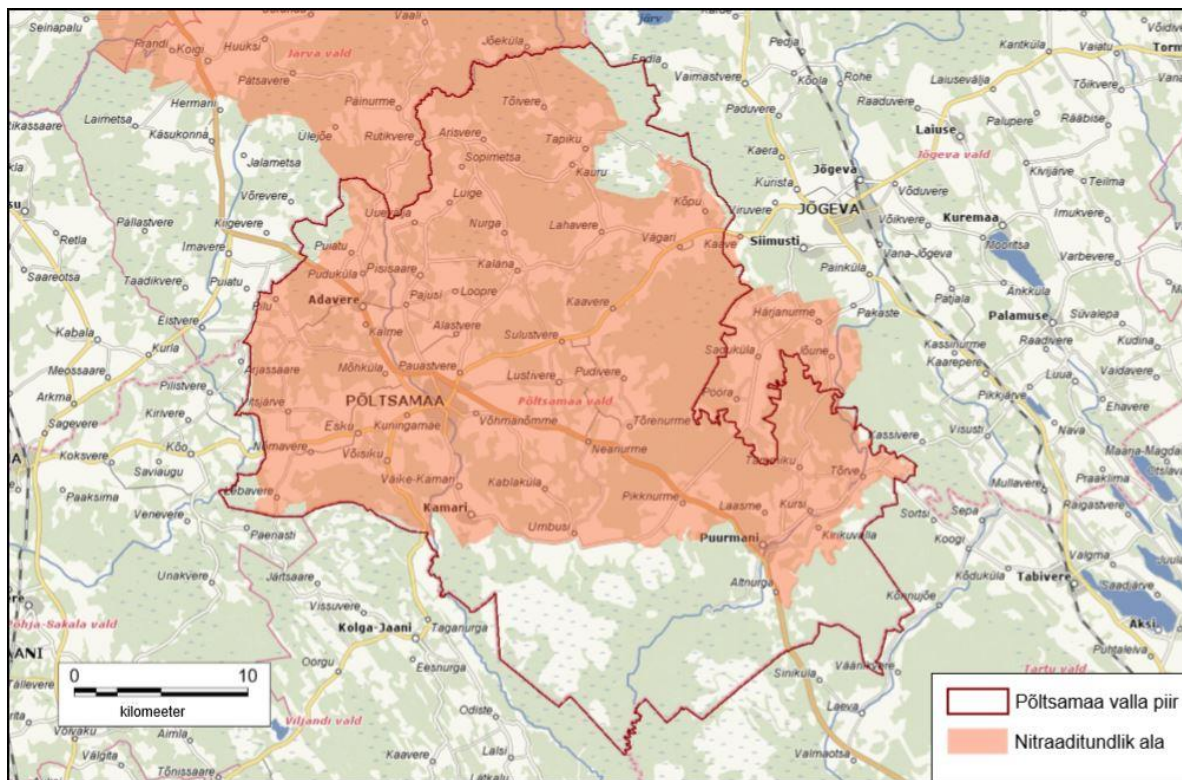
⁵³ Põltsamaa valla arengukava 2040, eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/425102018018>

⁵⁴ Maa-ameti X-GIS nitraaditundlike alade kaardirakendus, seisuga 20.11.2018

Põhjavee kaitse ja kasutamise abinõud vesikondade põhiselt on sätestatud veemajanduskavades (Põltsamaa valla territooriumil asjakohased Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava ning Lääne-Eesti vesikonna veemajanduskava perioodile 2015-2021).

Tingimused ÜP koostamiseks kaitsmata ja nõrgalt kaitstud aladel on seatud Jõgeva maakonnaplaneeringuga (ptk 3.2.3).

ÜP koostamisel arvestatakse nii õigusaktidest kui strateegilistest dokumentidest tulenevate nõuete ja tingimustega põhjavee kaitseks.

Joonis 17. Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundliku piirkonna alad Põltsamaa vallas. Allikas: EELIS, seisuga 16.11.2018

Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava 2015-2021 keemilise seisundi hindamise tulemuste põhjal on põhjaveekogum, kust Põltsamaa vald ammutab joogivee, halvas keemilises seisundis. Probleeme on täheldatud nitraatide, pestitsiidide ja naftasaaduste sisalduste ületamisega. Nitraatide sisalduse osas esineb kasvusuundumus, mis tekitab probleeme vee joogiveeallikana kasutamisel. Oluline osa maaelanikkonnast kasutab põllumaadel asuvates majapidamistes senini madalaid salv- ja puurkaeve, mille vee kvaliteet on maapinnalt lähtuva reostuse eest täiesti kaitsmata.⁵⁵

Probleeme esineb lubjakivi- ja dolokivi karjäärides põhjavee välja pumpamisega, millega seoses jäävad lähedal asuvad kaevud kuivaks.⁵⁶

⁵⁵ Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava 2015-2021. https://www.envir.ee/sites/default/files/ida-eesti-vesikonna-veemajanduskava_0.pdf

⁵⁶ Jõgeva maakonnaplaneering 2030+. Skepast&Puhkim OÜ, 2016, <http://maakonnaplaneering.ee/jogeva-maakonnaplaneering-2030->

Põhjavee halva seisundit põhjustajateks peetakse punkt- ja hajukoormust, peamiselt põllumajandustegevuse ja loomakasvatuse tulemusel põhjavette jõudnud nitraate ja taimekaitsevahendeid.

Alljärgnevalt on tulenevalt veemajanduskavadest välja toodud olulisemad koormusallikad ja abinõud neist tulenevate mõjude vähendamiseks.

Hajukoormus⁵⁷

Hajukoormuse peamiseks allikateks loetakse põllu- ja metsamajandust, maavarade kaevandamist, turbatööstust, loodusliku äravoolurežiimi muutmist, sademevee äravoolu, transporti ning ühiskanalisisatsioonita hajaasustust.

Põhjavee toitainetega saastumise ohu peamiseks põhjuseks on enamasti vajalike sõnnikuhoidlate puudumine, sõnnikulaotamise halb või väär korraldus ja laotusseadmete tehniline puudulikkus, asulate ja elamute reovee käitluse puudumine, reovee juhtimine otse pinnasesse või pinnavette. Muuhulgas kasvav tendents mineraalväetiste kasutamise suurenemisele. Reostusohu vähendamiseks tuleb peatähelepanu pöörata mürkkemikaalide, sõnniku ja väetiste kasutamise ning laotamise keskkonnanõuetest kinnipidamisele. Olulisel kohal on nõuetele mittevastavate silo- ja sõnnikuhoidlate rekonstrueerimine või uute rajamine, keskkonnasäästlikuma laotustehnika kasutuselevõtt.

Lisaks toitainetele on oluline ka ohtlike ainete põhjavette sattumise vältimine või saastuse leviku takistamine. Peamiseks koormusallikateks on nendel puhkudel saastunud alad, nt suletud prügilad, jääkreostusega olemasolevad käitised või tootmisterritooriumid, kus tootmine on lõppenud ning suured taristuobjektid, kus kasutatakse kemikaale jäätörjeks või veetakse ohtlikke aineid. Meetmetena nähakse sellistel puhkudel ette pinnasereostuse tuvastamist ja likvideerimist, sh mittekasutusel olevatel aladel.

Olulist hajukoormust põhjustavad sageli ka asulad, kus puudub ühiskanalisisatsioon. Sellistel aladel on oht, et käitlemata reovesi suunatakse pinnavette, kraavidesse või ojadesse või immutatakse pinnasesse. Sellistele olulise mõjuga piirkondadele nähakse meetmena ette reovee nõuetekohase kogumise ja/või käitlemise korraldamist.

Punktkoormus⁵⁸

Punktkoormustest tähtsamad reostusallikad on **nõuetele mittevastavad reoveepuhastid, prügilad, sõnniku- ning silohoidlad**, aga ka **olme- ja tootmisreovesi** ning loomapidamishoonete territooriumi **saastunud sademevesi**.

Põllumajanduse intensiivistumise ja kontsentreerumise tingimustes on loodud suured loomapidamiskompleksid ja vedelsõnnikuhoidlad, mis on potentsiaalseteks punktreostusallikaks pinna- ja põhjaveele. Suurtest kompleksidest tuleneva reostuse vältimise üheks abinõuks peetakse ehitiste kontrolli - seirekaevude rajamist nende vahetusse lähedusse ja/või olemasolevate puurkaevude kasutamine veeseisundi muutuste

⁵⁷ Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava 2015-2021. https://www.envir.ee/sites/default/files/ida-eesti-vesikonna_veemajanduskava_0.pdf

⁵⁸ Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava 2015-2021. https://www.envir.ee/sites/default/files/ida-eesti-vesikonna_veemajanduskava_0.pdf

seireks, kus seisundi muutusel saab rakendada operatiivselt saaste leviku takistamise meetmeid.

Nõuetele mittevastavate reoveepuhastite peamiseks mittevastavuse põhjuseks on suur üldfosfori sisaldus väljuvas heitvees. Meetmena nähakse ette olemasolevate reoveepuhastite rekonstrueerimist, olemasolevate reoveekogumissüsteemide ajakohastamist ja laiendamist.

Mõningatel juhtudel põhjustab mittehead seisundit koormusena tööstuslik heitvesi. Tööstuslikust heitveest tuleneva heite vähendamiseks nähakse meetmena käitiste puhastite rekonstrueerimist ja uute ehitamist ning järelevalve tõhustamist tööstusliku heitvee heite üle.

Muud punktreostusallikad (nt kütusehoidlad) ohustavad põhjavett peamiselt nende vahetus ümbruses, kõige sagedasem on üksikkaevude reostumine. Olulist tähelepanu tuleks siinkohal pöörata puhastus- ja kogumissüsteemide ajakohastamisele.

14. Pinnaveekogud

Põltsamaa valla territooriumil on registreeritud 116 pinnaveekogu⁵⁹.

ÜP koostamisel juhindutakse pinnaveekogude kaitset ja kasutamist reguleerivatest **õigusaktidest** (veeseadus ja muud asjakohased õigusaktid) ning strateegilistest dokumentidest (sh peaasjalikult Jõgeva maakonnaplaneeringust, millega on seatud tingimused ÜP koostamisel pinnavee hea seisundi ja varude tagamiseks (ptk 3.2.1) ning vesikonnapõhistest veemajanduskavadest, mis sätestavad abinõud pinnavee kaitseks).

1.1. Järved

Looduslikke järvi Põltsamaa vallas ei leidu, küll on rajatud pais- ja tehisjärvi⁶⁰.

Põltsamaa vallas on kümme paisjärve:

- ♦ **Kamari paisjärv** (registrikood 2061620) asub Väike-Kamari külas. Järve veepeegli pindala on 24,2 ha, saarte pindala 3,7 ha ning pindala kokku 27,9 ha. Kaldajoone pikkus on 4 328 m ning valgala pindala 1074 km².

On avalikult kasutatav, kallasraja laius 4 m. Kalda piiranguvööndi ulatus on 100 m, ehituskeeluvööndi ulatus 50 m ja veekaitsevööndi ulatus 10 m.

Tüpoloogiliselt kuulub Kamari paisjärv heledaveeliste ja vähese orgaanilise sisaldusega >1000-10 000 km² suuruse valgala jägede hulka. Kuulub vooluveekogumisse 1030000_3, Põltsamaa Päinurme jõest suudmeni.

- ♦ **Tõrve paisjärv** (registrikood VEE2061150) asub Tõrve külas. Järve veepeegli pindala on 10,8 ha, saarte pindala 1 ha ning pindala kokku 11,8 ha. Kaldajoone pikkus on 2 674 m, valgala pindala 776,5 km².

On avalikult kasutatav veekogu, kallasraja laius on 4 m. Kalda piiranguvööndi ulatus on 100 m, ehituskeeluvööndi ulatus 50 m ja veekaitsevööndi ulatus 10 m.

⁵⁹ Keskkonnaregister, seisuga 16.11.2018

⁶⁰ Keskkonnaregister, seisuga 16.11.2018

Tüpoloogiliselt kuulub Tõrve paisjärv heledaveeliste ja vähese orgaanilise sisaldusega >100-1000 km² suuruse valgalaga jõgede hulka. Kuulub vooluveekogumisse 1023700_2, Pedja Karaski ojust Puurmani paisuni.

- ♦ **Puurmani paisjärv** (registrikood VEE2061110) asub Puurmani alevikus. Järve veepeegli pindala on 7,4 ha, saarte pindala 0,5 ha ning pindala kokku 7,9 ha. Järve keskmine sügavus on 2,2 m, suurim sügavus 2,9 m. Kaldajoone pikkus on 3271 m, valgala pindala 937,9 km².

On avalikult kasutatav veekogu, kallasraja laius on 4 m. Kalda piiranguvööndi ulatus on 50 m, ehituskeeluvööndi ulatus 25 m ja veekaitsevööndi ulatus 10 m.

Tüpoloogiliselt kuulub Puurmani paisjärv heledaveeliste ja vähese orgaanilise sisaldusega >100-1000 km² suuruse valgalaga jõgede hulka. Kuulub vooluveekogumisse 1023700_2, Pedja Karaski ojust Puurmani paisuni. Paisjärve kasutusmaht on 125 000 m³.

- ♦ **Võisiku järv** (registrikood VEE2061160) asub Võisiku külas. Järve veepeegli pindala on 6,5 ha, saarte pindala 0,4 ha ning pindala kokku 6,9 ha. Järve keskmine sügavus on 1 m, suurim sügavus 2 m. Kaldajoone pikkus on 1847 m, valgala pindala 27,9 km².

On avalikult kasutatav veekogu, kallasraja laius on 4 m. Kalda piiranguvööndi ulatus on 50 m, ehituskeeluvööndi ulatus 25 m ja veekaitsevööndi ulatus 10 m.

- ♦ **Pikknurme järv** (registrikood VEE2061140) asub Pikknurme külas. Järve veepeegli pindala on 2,5 ha, keskmine sügavus 1,9 m. Kaldajoone pikkus on 626 m, maht 47 000 m³, valgala pindala 102 km².

On avalikult kasutatav veekogu, kallasraja laius on 4 m. Kalda piiranguvööndi ulatus on 50 m, ehituskeeluvööndi ulatus 25 m ja veekaitsevööndi ulatus 10 m.

Tüpoloogiliselt kuulub Pikknurme järv heledaveeliste ja vähese orgaanilise sisaldusega 10-100 km² suuruse valgalaga jõgede hulka. Kuulub vooluveekogumisse 1028300_1, Pikknurme Neanurme jõeni.

- ♦ **Meeritsa veehoidla** (registrikood VEE2054980) asub Põltsamaa linnas ja Võhmanõmme külas. Veehoidla veepeegli pindala on 2,5 ha, keskmine sügavus 1,2 m ja suurim sügavus 2,1 m. Kaldajoone pikkus on 933 m, maht 35 000 m³ ning valgala pindala 15 km².

Ei ole avalik ega avalikult kasutatav veekogu. Kalda piiranguvööndi ulatus on 50 m, ehituskeeluvööndi ulatus 25 m ja veekaitsevööndi ulatus 10 m.

- ♦ **Kamari veskijärv** (registrikood VEE2061630) asub Väike-Kamari külas. Järve veepeegli pindala on 2 ha, saarte pindala 0,1 ha ning pindala kokku 2,1 ha. Kaldajoone pikkus on 911 m ning valgala pindala 1075 km².

Kamari veskijärv ei ole avalik ega avalikult kasutatav veekogu. Kalda piiranguvööndi ulatus on 50 m, ehituskeeluvööndi ulatus 25 m ja veekaitsevööndi ulatus 10 m.

Tüpoloogiliselt kuulub veskijärv heledaveeliste ja vähese orgaanilise sisaldusega >1000-10 000 km² suuruse valgalaga jõgede hulka. Kuulub vooluveekogumisse 1030000_3, Põltsamaa Päinurme jõest suudmeni.

- ♦ **Rutikvere I veehoidla** (registrikood VEE2055010) asub Rutikvere ja Kõrkküla külas. Järve veepeegli pindala on 1 ha, suurim sügavus 0,8 m, maht 10 000 m³. Kaldajoone pikkus on 542 m ning valgala pindala 861,3 km².

Ei ole avalik ega avalikult kasutatav veekogu. Kalda piiranguvööndi ulatus on 50 m, ehituskeeluvööndi ulatus 25 m ja veekaitsevööndi ulatus 10 m.

- ♦ **Rutikvere II veehoidla** (registrikood VEE2055020) asub Rutikvere ja Kõrkküla külas. Järve veepeegli pindala on 1,6 ha, suurim sügavus 1,7 m, maht 32 000 m³. Kaldajoone pikkus on 833 m ning valgala pindala 861,3 km².

Ei ole avalik ega avalikult kasutatav veekogu. Kalda piiranguvööndi ulatus on 50 m, ehituskeeluvööndi ulatus 25 m ja veekaitsevööndi ulatus 10 m.

Tüpoloogiliselt kuulub heledaveeliste ja vähese orgaanilise sisaldusega >100-1000 km² suuruse valgalaga jõgede hulka. Kuulub vooluveekogumisse 1030000_2, Põltsamaa Ilmandu jõest Päinurme jõeni.

- ♦ **Lustivere paisjärv** (registrikood VEE2054970) asub Lustivere külas. Järve veepeegli pindala on 1,4 ha, kaldajoone pikkus on 581 m.

Ei ole avalik ega avalikult kasutatav veekogu. Kalda piiranguvööndi ulatus on 50 m, ehituskeeluvööndi ulatus 25 m ja veekaitsevööndi ulatus 10 m.

Tüpoloogiliselt kuulub Lustivere paisjärv heledaveeliste ja vähese orgaanilise sisaldusega >1000-10 000 km² suuruse valgalaga jõgede hulka. Kuulub vooluveekogumisse 1029200_1, Umbusi Kablaküka pkr-ni.

Põltsamaa vallas asub kuus tehisjärve. Ükski tehisjärvedest ei ole avalik ega avalikult kasutatav.

- ♦ **Aidu järv** (registrikood VEE2024870) asub Kõpu külas. Järve veepeegli pindala on 4,7 ha, kaldajoone pikkus on 967 m.

Kalda piiranguvööndi ulatus on 50 m, ehituskeeluvööndi ulatus 25 m ja veekaitsevööndi ulatus 10 m.

- ♦ **Liivoja veehoidla** (registrikood VEE2054960) asub Pajusi külas. Veehoidla veepeegli pindala on 1,5 ha, kaldajoone pikkus on 482 m ning valgala pindala 1 km².

Kalda piiranguvööndi ulatus on 50 m, ehituskeeluvööndi ulatus 25 m ja veekaitsevööndi ulatus 10 m.

- ♦ **Karjamaa veehoidla** (registrikood VEE2054930) asub Puduküla külas. Veehoidla veepeegli pindala on 0,9 ha, kaldajoone pikkus on 754 m ning valgala pindala 1 km². Limnoloogilise tüübi poolest on tegemist kalgiveelise segatoitelise veekoguga. Veehoidla näol on tegemist põhikaardi objektiga, säilinud on mitu tiigikest.

Kalda piiranguvööndi ulatus on 50 m, ehituskeeluvööndi ulatus 25 m ja veekaitsevööndi ulatus 10 m.

- ♦ **Puurmani kalatiigid** (registrikood VEE2061120) asub Puurmani alevikus. Kalatiikide veehoidla pindala on 0,6 ha, saarte pindala 0,1 ha ning pindala kokku 0,7 ha. Keskmise sügavus on 1,9 m ja suurim sügavus 2,2 m. Kaldajoone pikkus on 496 m.

Ei ole avalik ega avalikult kasutatav veekogu. Kalda piiranguvööndi ulatus on 50 m, ehituskeeluvööndi ulatus 25 m ja veekaitsevööndi ulatus 10 m.

- ♦ **Lahavere järv** (registrikood VEE 2054950) asub Lahavere külas. Järve veepeegli pindala on 0,3 ha, kaldajoone pikkus on 233 m ning valgala pindala 1 km².

Ei ole avalik ega avalikult kasutatav veekogu. Kalda piiranguvööndi ulatus on 50 m, ehituskeeluvööndi ulatus 25 m ja veekaitsevööndi ulatus 10 m.

- ♦ **nimetu** (registrikood VEE2054920) asukohaga Luige külas. Veekogu veepeegli pindala on 1,5 ha, kaldajoone pikkus on 1586 m.

Ei ole avalik ega avalikult kasutatav veekogu. Kalda piiranguvööndi ulatus on 50 m, ehituskeeluvööndi ulatus 25 m ja veekaitsevööndi ulatus 10 m.

1.2.Jõed

Põltsamaa valda läbib 8 jõge⁶¹, millest suuremad on Põltsamaa jõgi, Pedja jõgi, Navesti jõgi ja Kaave jõgi. Väiksemad jõed on nende lisajõed.

- ♦ **Põltsamaa jõgi** (registrikood VEE1030000) asub Põltsamaa valla lääneosas ning läbib Arisvere, kalme, Kõrkküla, Luige, Mällikvere, Mõhküla, Pajusi, Pisisaare, Puduküla, Puiatu, Sopimetsa, Tõivere, Uuevälja, Väike-Kamari, Väljataguse ja Võhmanõmme külasid ning Põltsamaa vallasisest linna. Suubub Pedja jõkke.

Jõe pikkus on 136,1 km, koos lisaharudega 184,3 km. Valgala suuruseks on 1297,2 km². Jõgi voolab Pandivere kõrgustiku lõunanõlva mööda Võrtsjärve nõkku ning suubub Suur-Emajõkke.

Põltsamaa jõgi on avalikult kasutatav veekogu, kallasraja laiuseks on 4 m. Jõe kalda piiranguvööndi ulatus on 100 m, ehituskeeluvööndi ulatus 50 m ja veekaitsevööndi ulatus 10 m.

Põltsamaa jõgi kuulub:

- lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse;
- Põltsamaa jõgi Väike-Maarja-Mõisamaa maantee sillast Puduaru kraavini kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu;
- lõheliste elupaigana kaitstavate veekogude hulka.

Jõe iseloomustab rohke põhjaveeline (karstiallikatest) toitumine. Põltsamaa linna kohal on jõel 4 saart ja 4 saarikut.

- ♦ **Pedja jõgi** (registrikood VEE1023700) paikneb Põltsamaa valda ida-, kagu- ja lõunaosas ning läbib Altnurga, Jüriküla, Kirikuvalla, Kursi, Laasme ja Tammiku külasid ning Puurmani alevikku. Jõe pikkus on 124,9 km, koos lisaharudega 152,5 km. Valgala suuruseks on 2688,3 km². Suubub Emajõkke.

Pedja jõgi on avalikult kasutatav veekogu, kallasraja laius 4 m. Jõe kalda piiranguvööndi ulatus on 100 m, ehituskeeluvööndi ulatus 50 m ja veekaitsevööndi ulatus 10 m.

Pedja jõgi kuulub karpkalalaste elupaigana kaitstavate veekogude nimistusse.

⁶¹ Keskkonnaregister, seisuga 16.11.2018

- ♦ **Navesti jõgi** (registrikood VEE1131600), läbib Põltsamaa valla lääneosa, läbides Lebavere ja Vitsjärve külasid. Jõe pikkus on 101,6 km, koos lisaharudega 110,6 km. Valgala pindala on 3004,2 km². Suubub Pärnu jõkke.

Navesti jõgi on avalikult kasutatav veekogu. Jõe kalda piiranguvööndi ulatus on 100 m, ehituskeeluvööndi ulatus 50 m ja veekaitsevööndi ulatus 10 m.

Navesti jõgi kuulub:

- lõhe, forelli, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse;
- Imavere-Viljandi-Karksi-Nuia maantee sillast Taadikveres kuni Põltsamaa-Võhma maantee sillani Loopres osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühisveesvoolude loetellu;
- lõheliste elupaigana kaitstavate veekogude hulka.

- ♦ **Kaave jõgi** (registrikood VEE1027200), asub Põltsamaa valla idaosas, läbides Laasme küla, Puurmani alevikku, Tammiku küla ja Vägari küla. Jõe pikkus on 38,5 km, koos lisaharudega 41,8 km. Jõe valgala pindalal suuruseks on 135,4 km². Suubub Pedja jõkke.

Kaave jõgi on avalikult kasutatav veekogu, kallasraja laius 4 m. Jõe kalda piiranguvööndi ulatus on 100 m, ehituskeeluvööndi ulatus 50 m ja veekaitsevööndi ulatus 10 m.

Kaave jõgi kuulub:

- tüpoloogiliselt heledaveelise ja vähese orgaanilise aine sisaldusega jõgede loetellu (tüübid IB, IIB, IIIB);
- osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu.

- ♦ **Neanurme jõgi** (registrikood VEE 1028800) asub Põltsamaa valla keskosas, läbides Kaavere, Neanurme, Pikknurme, Puduvere, Sulustvere, Tõrenurme ja Umbusi külasid. Jõe pikkus on 19 km, koos lisaharudega 19,1 km. Valgala pindala on 51,8 km². Suubub Pikknurme jõkke.

Neanurme jõgi on avalikult kasutatav veekogu, kallasraja laius 4 m. Jõe kalda piiranguvööndi ulatus on 100 m, ehituskeeluvööndi ulatus 50 m ja veekaitsevööndi ulatus 10 m.

Neanurme jõgi kuulub:

- tüpoloogiliselt tugevasti muudetud veekogude hulka;
- osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühisveesvoolude loetellu.

- ♦ **Pikknurme jõgi** (registrikood 1028300) asub Põltsamaa valla keskosas ning läbib Aidu, Jüriküla, Kaavere, Kose, Lahavere, Pikknurme ja Pudivere külasid. Jõe pikkus on 30,6 km, koos lisaharudega 34,8 km. Valgala pindala on 166,2 km². Suubub Pedja jõkke.

Pikknurme jõgi on avalikult kasutatav veekogu, kallasraja laius 4 m. Jõe kalda piiranguvööndi ulatus on 100 m, ehituskeeluvööndi ulatus 50 m ja veekaitsevööndi ulatus 10 m.

Kuulub osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu.

- ♦ **Päinurme jõgi** (registrikood VEE1033400) läbib Põltsamaa valda põhjapiiril Puiatu külas. Jõe pikkus on 16,9 km, koos lisaharudega 17 km. Valgala pindala on 71,8 km². Suubub Põltsamaa jõkke.

Päinurme jõgi on avalikult kasutatav veekogu, kallasraja laius 4 m. Jõe kalda piiranguvööndi ulatus on 100 m, ehituskeeluvööndi ulatus 50 m ja veekaitsevööndi ulatus 10 m.

Kuulub:

- tüpoloogiliselt tugevasti muudetud veekogude hulka;
- osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu.

- ♦ **Umbusi jõgi** (registrikood VEE1029200) asub Põltsamaa valla keskosas ning läbib Jürikäla, Kalana, Kalikäla, Kauru, Lahavere, Lustivere, Mõisaküla, Mõrtsi, Neanurme, Nurga, Sulustvere ja Umbusi külasid. Jõe pikkus on 43,3 km, koos lisaharudega 45,5 km. Valgala pindala on 159,2 km². Suubub Pedja jõkke.

Umbusi jõgi on avalikult kasutatav veekogu, kallasraja laius 4 m. Jõe kalda piiranguvööndi ulatus on 100 m, ehituskeeluvööndi ulatus 50 m ja veekaitsevööndi ulatus 10 m.

Kuulub:

- lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse;
- Jõgeva-Põltsamaa maantee sillast suubumiseni Pedja jõkke kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühisveevoolukogude loetellu.

Umbusi jõele Lustivere paisjärve juures, Põltsamaa jõele Väike-Kamari külas, Põltsamaa linnas ja Kõrkkülas ning Pedja jõele Puurmani alevikus on rajatud kalapääsud, et tagada kalade rände sobivad tingimused.⁶²

1.3.Ojad

Põltsamaa valla territooriumil on registreeritud 20 oja⁶³ (vt Tabel 17).

1.4.Peakraavid

Põltsamaa vallas on registreeritud 27 peakraavi⁶⁴ (vt Tabel 15). Kõikide peakraavide veekaitsevööndi ulatus on 50 m, avalikult kasutatavatel peakraavidel on kallasrada ulatusega 4 m.

⁶² Põltsamaa valla arengukava 2040, eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/4251020180180>

⁶³ Keskkonnaregister, seisuga 16.11.2018

⁶⁴ Keskkonnaregister, seisuga 16.11.2018

1.5.Kraavid

Põltsamaa valla territooriumil on registreeritud 32 kraavi⁶⁵ (vt **Tabel 16**).

Kraavidel ei ole piiranguvööndeid, need ei ole avalikud ega avalikult kasutatavad veekogud.

1.6.Allikad

Põltsamaa valla territooriumil on registreeritud 12 allikat⁶⁶, millest seitsme nimed on KKR-ile teadmata (vt Tabel 18).

Nitraaditundlikul alal paiknevatel allikatel ja nende ümbruses on Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundliku ala kaitse-eeskirjaga seatud keelud ja piirangud põllumajandustegevusele, sh piirangud maa kasutuse sihtotstarbe muutmisele, loodusliku rohumaa, metsa või soo ülesharimisele, vee kvaliteeti ohustava rajatise ja kalmistuste rajamisele ning maavarade või maa-ainese kaevandamisele⁶⁷.

⁶⁵ Keskkonnaregister, seisuga 16.11.2018

⁶⁶ Keskkonnaregister, seisuga 16.11.2018

⁶⁷ Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundliku ala kaitse-eeskiri. eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/129042014006>

Tabel 15. Peakraavid Põltsamaa vallas. Allikas: Keskkonnaregistri veekogude register, seisuga 19.11.2018

Registri-kood	Veekogu nimi	Asukoht	Pikkus lisa-harudega, km	Valgala pindala, km ²	Ehitus-keeluvööndi laius	Tüpoloogiline kuuluvus VRD järgi	Märkused	Avalik kasu-tatavus	Suue
VEE1034200	Alastvere peakraav	Pauastvere küla; Võhmanõmme küla; Loopre küla; Jõgevamaa, Alastvere küla; Mällikvere küla; Põltsamaa linn	8,8	20	25 m	Tugevasti muudetud veekogu	Kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu	Ei	Põltsamaa jõgi
VEE1033000	Arisvere peakraav (Rutikvere peakraav)	Arisvere küla; Kõrkküla küla; Väljataguse küla; Sopimetsa küla	7,2	13,9		Tugevasti muudetud veekogu	Kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu	Ei	Põltsamaa jõgi
VEE1028100	Hirveaia oja (Hirveaia peakraav)	Kirikuvalla küla; Altnurga küla	3,7	3,5		-	-	Ei	Pedja jõgi
VEE1040100	Hundi peakraav (Hundioja)	Tõrve küla	7,7	24,6		Tugevasti muudetud veekogu	Kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu	Ei	Laeva jõgi
VEE1029600	Kahisilla oja (Kahisilla peakraav)	Kablaküla küla; Kaliküla küla; Neanurme küla; Umbusi küla	5,1	33,2		Tugevasti muudetud veekogu	Kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu	Jah	Kassi-matsi oja

Registri-kood	Veekogu nimi	Asukoht	Pikkus lisa-harudega, km	Valgala pindala, km ²	Ehitus-keeluvööndi laius	Tüpoloogiline kuuluvus VRD järgi	Märkused	Avalik kasu-tatavus	Suue
VEE1034700	Kanassaare peakraav	Nõmavere küla; Võisiku küla	4,4	8,4		-	-	Ei	Nõmavere peakraav
VEE1029500	Kassimatsi oja (Kablaküla peakraav)	Väike-Kamari küla; Annikvere küla; Kablaküla küla; Umbusi küla	8,4	45,8		Tugevasti muudetud veekogu	Kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu	Jah	Umbusi jõgi
VEE1027400	Kõpu peakraav (Sihversaare jõgi)	Kõpu küla; Kaave küla; Lahavere küla; Kose küla	8,8	14,5		Tugevasti muudetud veekogu	Kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu	Ei	Lombi-välja oja
VEE1034300	Külmoja (Saare peakraav)	Väike-Kamari küla; Kuningamäe küla; Põltsamaa linn	6,5	10		Tugevasti muudetud veekogu	Kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu	Ei	Põltsamaa jõgi
VEE1131800	Lauka peakraav (Kolgassaare kraav)	Pilu küla; Puiatu küla	4,8	15		Tugevasti muudetud veekogu	Kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu	Ei	Navesti jõgi

Registri- kood	Veekogu nimi	Asukoht	Pikkus lisa- harudega, km	Valgala pindala, km ²	Ehitus- keeluvööndi laius	Tüpoloogiline kuuluvus VRD järgi	Märkused	Avalik kasu- tatavus	Suue
VEE1040200	Loksu peakraav (Loksoja)	Altnurga küla; Jürikäla küla	11	56		Tehislik veekogu	-	Jah	Laeva jõgi
VEE1035000	Lubjaahju peakraav	Võisiku küla	3	3,1		-	-	Ei	Nõmavere peakraav
VEE1033100	Luige peakraav	Arisvere küla; Luige küla; Sopimetsa küla	7,4	17,4		Tugevasti muudetud veekogu	Kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu	Ei	Põltsamaa jõgi
VEE1028500	Mäända peakraav	Laasme küla; Pikknurme küla; Tammiku küla	8,9	15		-	-	Ei	Pikknurme jõgi
VEE1034600	Nõmavere peakraav	Väike-Kamari küla; Lebavere küla; Nõmavere küla; Võisiku küla	9,5	62,6		Tugevasti muudetud veekogu	Kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu	Jah	Põltsamaa jõgi
VEE1034900	Paduveri peakraav (Paduveri oja)	Esku küla; Mõhküla küla	4,1	12		Tehislik veekogu	Kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu	Ei	Võisiku peakraav
VEE1132200	Paenasti peakraav	Lebavere küla	7,3	20,5		Tugevasti muudetud veekogu	Kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi	Ei	Navesti jõgi

Registri- kood	Veekogu nimi	Asukoht	Pikkus lisa- harudega, km	Valgala pindala, km ²	Ehitus- keeluvööndi laius	Tüpoloogiline kuuluvus VRD järgi	Märkused	Avalik kasu- tatavus	Suue
							poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu		
VEE1034500	Pudruaru kraav (Alevisaare peakraav)	Väike-Kamari küla; Kuningamäe küla; Võisiku küla	4,5	5		-	-	Ei	Põltsamaa jõgi
VEE1029100	Ruupa peakraav (Ruupa oja)	Pikknurme küla	3,6	4,3		-	-	Ei	Neanurme jõgi
VEE1035100	Sarve peakraav	Väike-Kamari küla; Võisiku küla	2,2	1,1		-	-	Ei	Nõmavere peakraav
VEE1032400	Tapiku kraav (Tamsi peakraav)	Tapiku küla; Tõivere küla	9,7	18		Tugevasti muudetud veekogu	Kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu	Ei	Põltsamaa jõgi
VEE1027000	Tõrve oja (Tõrve peakraav)	Kursi küla; Tõrve küla; Tammiku küla	4,3	6,9		-	-	Ei	Pedja jõgi
VEE1032800	Türnoja (Tõivere peakraav)	Arisvere küla; Tõivere küla	5,8	12,7		Tugevasti muudetud veekogu	Kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu	Ei	Põltsamaa jõgi
VEE1032700	Vaali peakraav	Tõivere küla	11	15,6		-	Kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi	Ei	Vahisoo peakraav

Registri- kood	Veekogu nimi	Asukoht	Pikkus lisa- harudega, km	Valgala pindala, km ²	Ehitus- keeluvööndi laius	Tüpoloogiline kuuluvus VRD järgi	Märkused	Avalik kasu- tatavus	Suue
							poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu		
VEE1035200	Vanaküla kraav (Annikvere peakraav)	Võhmanõmme küla; Väike- Kamari küla; Annikvere küla; Kamari alevik	11,6	19,1		Tugevasti muudetud veekogu	Kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu	Ei	Põltsamaa jõgi
VEE1034800	Võisiku peakraav (Riivli oja)	Esku küla; Pilu küla; Kuningamäe küla; Mõhküla küla; Vitsjärve küla; Võisiku küla	12,5	31,5		Tehislik veekogu	Kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu	Jah	Nõmavere peakraav
VEE1027100	Ülejõe peakraav	Kirikuvalla küla; Tõrve küla	3,1	10,2		-	Kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu	Ei	Pedja jõgi

Tabel 16. Kraavid Põltsamaa vallas. Allikas: Keskkonnaregistri veekogude register, seisuga 19.11.2018

Registrikood	Veekogu nimi	Asukoht	Pikkus lisa-harudega, km	Valgala pindala, km ²	Tüpoloogiline kuuluvus VRD järgi	Märkused	Suue
VEE1028604	Augukraav	Pudivere küla	0,1	10			Kullamäe kraav
VEE1026700	Erneale kraav (Asu kraav)	Tammiku küla; Tõrve küla	1,5	1	-	-	Pedja jõgi
VEE1032200	Hundissaare kraav (Vanajaagu kraav)	Tapiku küla; Tõivere küla; Kose küla	8,8	24,2	Tehislik veekogu	Kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu	Põltsamaa jõgi
VEE1034501	Kaasiku kraav	Võisiku küla	1		-	-	Pudruaru kraav
VEE1029900	Kihulasekraav	Jüriküla küla	2,3	3,2	-	-	Pedja jõgi
VEE1030023	Kileküla kraav	Mällikvere küla; Mõhküla küla	1,4	<10	-	-	Põltsamaa jõgi
VEE1023707	Kirna kraav	Jüriküla küla	0,3	<10	-	-	Pedja jõgi
VEE1027500	Kivioja (Liiva kraav, Liivakraav)	Kõpu küla; Vägari küla	2,8	4,5	-	-	Kaave jõgi
VEE1030024	Koidu kraav	Mällikvere küla	0,1	<10	-	-	Kileküla kraav
VEE1028601	Kullamäe kraav	Pudivere küla	1,9	<10	-	-	Lusika oja
VEE1034106	Kuuse kraav	Pisisaare küla	0,2	<10	-	-	Pisisaare oja
VEE1033003	Kõrkküla kraav	Kõrkküla küla	4,7		-	-	Arisvere peakraav
VEE1034400	Laari oja (Kiti kraav)	Väike-Kamari küla; Kuningamäe küla	3,7	4,6	-	-	Külmoja
VEE1035205	Loksu kraav	Väike-Kamari küla	3,2	<10	-	-	Vanaküla kraav

Registrikood	Veekogu nimi	Asukoht	Pikkus lisa-harudega, km	Valgala pindala, km ²	Tüpoloogiline kuuluvus VRD järgi	Märkused	Suue
VEE1032300	Mustassaare kraav (Jõeküla kraav)	Tapiku küla; Tõivere küla	5,6	8,5	-	-	Põltsamaa jõgi
VEE1029800	Märgmetsa kraav	Jüriküla küla	4	11,3	-	-	Pedja jõgi
VEE1029208	Otissaare kraav	Kalana küla; Mõisaküla küla	0,8	<10	-	-	Umbusi jõgi
VEE1030025	Pihlakamäe kraav	Puduküla küla; Kalme küla; Pajusi küla	2	<10	-	-	-
VEE1034013	Puiatu kraav	Puiatu küla	1,5	<10	-	-	-
VEE1034100	Raasna kraav	Puduküla küla; Pisisaare küla; Uuevälja küla; Loopre küla; Mõisaküla küla	7,9	11,6	Tehislik veekogu	Kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu	Põltsamaa jõgi
VEE1028200	Raudale kraav (Jüriküla kraav)	Jüriküla küla	2,1	2,2	-	-	Pedja jõgi
VEE1027800	Saduküla kraav	Pudivere küla	5,6	3,5	-	-	Kaave jõgi
VEE1027600	Samblakraav	Vägari küla	3,6	3,5	-	-	Kaave jõgi
VEE1034701	Sileda kraav	Nõmavere küla; Võisiku küla	1,4	<10	-	-	Kanassaare peakraav
VEE1028808	Soopõhja kraav	Pikknurme küla; Umbusi küla	3,7	<10	-	-	Saiga oja
VEE1035208	Soti kraav	Kamari alevik; Väike-Kamari küla	1,4	<10	-	-	Loksu kraav
VEE1029700	Tigase kraav (Tikasi kraav)	Väike-Kamari küla; Umbusi küla	7,8	19,7	Tehislik veekogu	Kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu	Umbusi jõgi

Registrikood	Veekogu nimi	Asukoht	Pikkus lisa-harudega, km	Valgala pindala, km ²	Tüpoloogiline kuuluvus VRD järgi	Märkused	Suue
VEE1040300	Tubaka kraav	Kirikuvalla küla; Altnurga küla; Jürikäla küla	7,4	18,4	-	-	Loksu peakraav
VEE1035300	Veldi kraav (Velti kraav)	Võhmanõmme küla; Väike-Kamari küla	1,9	2,1	-	-	Vanaküla kraav
VEE1033002	Viru kraav	Sopimetsa küla	2,6	<10	-	-	Arisvere peakraav
VEE1027601	Vägari kraav	Vägari küla	2,1	<10	-	-	Samblakraav
VEE1033004	Ööbiku kraav	Kõrkküla küla	0,8	<10	-	-	-

Tabel 17. Ojad Põltsamaa vallas. Allikas: Keskkonnaregistri veekogude register, seisuga 19.11.2018

Registrikood	Veekogu nimi	Asukoht	Pikkus lisaharudega, km	Valgala pindala, km ²	Tüpoloogiline kuuluvus VRD järgi	Märkused	Avalik kasutatavus	Piiranguvöönd ja ulatus	Suue
VEE1028700	Hundioja	Pikknurme küla; Pudivere küla; Tõrenurme küla	8,3	11,9	Tugevasti muudetud veekogu	Kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korraldajate ühiseesvoolude loetellu	Ei	Piiranguvöönd 50 m; ehituskeeluvöönd 25 m; veekaitsevöönd 10 m.	Pikknurme jõgi
VEE1026900	Kaustoja (Roometi oja)	Kassivere küla; Tõrve küla; Visusti küla	5,8	13,3	Tugevasti muudetud veekogu	Kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korraldajate ühiseesvoolude loetellu	Ei	Piiranguvöönd 50 m; ehituskeeluvöönd 25 m; veekaitsevöönd 10 m.	Pedja jõgi
VEE1028000	Kirikuvalla oja (Repsi oja)	Kirikuvalla küla; Puurmani alevik	7,3	6,2	-	-	Ei	Piiranguvöönd 50 m; ehituskeeluvöönd 25 m; veekaitsevöönd 10 m.	Pedja jõgi
VEE1132100	Koeraoja	Vitsjärve küla; Pilu küla; Räsna küla	4,4	4,9	-	-	Ei	Piiranguvöönd 50 m; ehituskeeluvöönd 25 m; veekaitsevöönd 10 m.	Räsna jõgi
VEE1027300	Lombivälja oja	Kõpu küla; Viruvere küla	11,6	32,1	Tugevasti muudetud veekogu	-	Jah	Kallasrada 4 m; piiranguvöönd 100 m; ehituskeeluvöönd 50 m; veekaitsevöönd 10 m.	Kaave jõgi
VEE1028400	Luhtoja	Kaavere küla	2,5	5,9	-	-	Ei	Piiranguvöönd 50 m; ehituskeeluvöönd 25 m; veekaitsevöönd 10 m.	Pikknurme jõgi

Registrikood	Veekogu nimi	Asukoht	Pikkus lisa-harudega, km	Valgala pindala, km ²	Tüpoloogiline kuuluvus VRD järgi	Märkused	Avalik kasu-tatavus	Piiranguvöönd ja ulatus	Suue
VEE1033200	Luigenurga oja	Lahavere küla; Kauru küla; Luige küla; Nurga küla	6,2	9,1	-	-	Ei	Piiranguvöönd 50 m; ehituskeeluvöönd 25 m; veekaitsevöönd 10 m.	Luige peakraav
VEE1028600	Lusika oja (Luiska oja)	Pikknurme küla; Kaavere küla; Pudivere küla; Tõrenurme küla	10,3	16,6	Tugevasti muudetud veekogu	-	Ei	Piiranguvöönd 50 m; ehituskeeluvöönd 25 m; veekaitsevöönd 10 m.	Pikknurme jõgi
VEE1035800	Pederna oja (Paterna oja)	Jüriküla küla; Umbusi küla	9,5	20,2	Tumedaveelised ja humiinaineterikkad jõed (tüübid IA, IIA, IIIA)	-	Ei	Piiranguvöönd 50 m; ehituskeeluvöönd 25 m; veekaitsevöönd 10 m.	Põltsamaa jõgi
VEE1034105	Pisisaare oja	Loopre küla; Pisisaare küla	2,5	<10	-	-	Ei	-	Raasna kraav
VEE1028900	Pudivere oja	Pudivere küla; Tõrenurme küla; Umbusi küla	9,7	14,2	Tugevasti muudetud veekogu	Kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu	Ei	Piiranguvöönd 50 m; ehituskeeluvöönd 25 m; veekaitsevöönd 10 m.	Neanurme jõgi
VEE1026800	Puutsa oja (Puustuge oja)	Tõrve küla	5,6	17,2	Heledaveelised ja vähese orgaanilise aine sisaldusega jõed (tüübid IB, IIB, IIIB)	-	Ei	Piiranguvöönd 50 m; ehituskeeluvöönd 25 m; veekaitsevöönd 10 m.	Pedja jõgi
VEE1029000	Ruupa oja (Kiipuse oja)	Pikknurme küla; Tõrenurme küla; Umbusi küla	3,9	3,6	-	-	Ei	Piiranguvöönd 50 m; ehituskeeluvöönd 25 m; veekaitsevöönd 10 m.	Neanurme jõgi

Registrikood	Veekogu nimi	Asukoht	Pikkus lisaharudega, km	Valgala pindala, km ²	Tüpoloogiline kuuluvus VRD järgi	Märkused	Avalik kasutatavus	Piiranguvöönd ja ulatus	Suue
VEE1132000	Räsna oja	Kalme küla; Puiatu küla; Pilu küla; Räsna küla; Vitsjärve küla	14,8	39,3	Heledaveelised ja vähese orgaanilise aine sisaldusega jõed (tüübid IB, IIB, IIIB)	Kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu	Jah	Kallasrada 4 m; piiranguvöönd 100 m; ehituskeeluvöönd 50 m; veekaitsevöönd 10 m.	Navesti jõgi
VEE1028807	Saiga oja	Pikknurme küla; Umbusi küla	4,5	<10	-	-	-	-	Neanurme jõgi
VEE1034000	Sepaoja (Sepa oja)	Puiatu küla	10,8	17,4	Tugevasti muudetud veekogu	Kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu	Ei	Piiranguvöönd 50 m; ehituskeeluvöönd 25 m; veekaitsevöönd 10 m.	Põltsamaa jõgi
VEE1029300	Sulustvere oja	Pudivere küla; Kalana küla; Neanurme küla; Sulustvere küla; Lustivere küla; Kaliküla küla	10,6	38,3	Heledaveelised ja vähese orgaanilise aine sisaldusega jõed (tüübid IB, IIB, IIIB)	Kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu	Jah	Kallasrada 4 m; piiranguvöönd 100 m; ehituskeeluvöönd 50 m; veekaitsevöönd 10 m.	Umbusi jõgi
VEE1032900	Teotee kraav (Tapiku oja)	Arisvere küla; Tõivere küla	3,5	8,6	-	-	Ei	Piiranguvöönd 50 m; ehituskeeluvöönd 25 m; veekaitsevöönd 10 m.	Türnoja
VEE1029400	Veskisaare kraav	Kaavere küla; Kalana küla; Lahavere küla	4	<10	-	-	-	-	Sulustvere oja

Registrikood	Veekogu nimi	Asukoht	Pikkus lisaharudega, km	Valgala pindala, km ²	Tüpoloogiline kuuluvus VRD järgi	Märkused	Avalik kasutatavus	Piiranguvöönd ja ulatus	Suue
VEE1032500	Võllinge oja (Võlingi oja)	Tõivere küla	15,3	21,9	Heledaveelised ja vähese orgaanilise aine sisaldusega jõed (tüübid IB, IIB, IIIB)	Kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu; kuulub lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse	Ei	Piiranguvöönd 50 m; ehituskeeluvöönd 25 m; veekaitsevöönd 10 m.	Põltsamaa jõgi

Tabel 18. Põltsamaa vallas registreeritud allikad. Allikas: Keskkonnaregistri veekogude register, seisuga 19.11.2018

Registrikood	Veekogu nimi	Asukoht	Piiranguvöönd ja ulatus	Asub nitraadi-tundlikul alal
VEE4405000	Ilvese allikas	Aidu küla	Piiranguvöönd 50 m; ehituskeeluvöönd 25 m; veekaitsevöönd 10 m.	Ei
VEE4407000	Lustivere allikas	Lustivere küla	Piiranguvöönd 50 m; ehituskeeluvöönd 25 m; veekaitsevöönd 10 m.	Ei
VEE4406000	Neanurme allikas	Neanurme küla	Piiranguvöönd 50 m; ehituskeeluvöönd 25 m; veekaitsevöönd 10 m.	Ei
VEE4406203	(nimi teadmata)	Kaliküla küla	-	Jah
VEE4406204	(nimi teadmata)	Kaliküla küla	-	Jah
VEE4405700	(nimi teadmata)	Tammiku küla	Piiranguvöönd 50 m; ehituskeeluvöönd 25 m; veekaitsevöönd 10 m.	Ei
VEE4406100	(nimi teadmata)	Neanurme küla	Piiranguvöönd 50 m; ehituskeeluvöönd 25 m; veekaitsevöönd 10 m.	Ei
VEE4405001	(nimi teadmata)	Kõpu küla	-	Jah
VEE4406202	(nimi teadmata)	Kaliküla küla	-	Jah
VEE4405900	(nimi teadmata)	Pudivere küla	Piiranguvöönd 50 m; ehituskeeluvöönd 25 m; veekaitsevöönd 10 m.	Ei
VEE4406201	Paduvere allikas	Esku küla	Piiranguvöönd 50 m; ehituskeeluvöönd 25 m; veekaitsevöönd 10 m.	Ei

VEE4406200	Piirioja allikas	Neanurme küla	Piiranguvöönd 50 m; ehituskeeluvöönd 25 m; veekaitsevöönd 10 m.	Ei
------------	------------------	---------------	---	----

15. Maavarad ja maardlad

Põltsamaa vallas leidub maavaradest lubjakivi, dolokivi, savi, liiva, kruusa, turvast ning järvelupja (Umbusi rabas)⁶⁸.

Valla territooriumil on arvele võetud dolokivi-, lubjakivi-, savi-, liiva-, kruusa- ja turbamaardlad. Kokku on valla territooriumil registreeritud 28 maardlat⁶⁹ (vt Tabel 19). Tähtsaim kaevandatav maavara on lubjakivi. Tõrenurmes on läbi viidud ka paekivi maardlate uuringuid⁷⁰.

Jõgeva maakonnaplaneeringuga 2030+ on valla territooriumil paiknevad maardlad ühtlasi jagatud kategooriatesse, mis näitab ära, kus maavarade kaevandamine on soodustatud (I kategooria), kus eelnevalt kasutuselevõtule tuleb teha täiendavaid uuringuid (II kategooria) või kus on kasutuselevõtul olulised kitsendused (III kategooria)⁷¹.

Ülevaate maardlate paiknemisest valla territooriumil annab Joonis 18.

Maardlad kantakse ÜP väärtuste ja piirangute joonisele.

Maapõue kasutamist ning seejuures tekkivate keskkonnanäringute vähendamist reguleerib maapõueseadus. Jõgeva maakonnaplaneeringuga 2030+ on on kehtestatud põhimõtted maardlate kasutamiseks ja ÜP-de koostamiseks (ptk 3.2.2).

ÜP koostamisel arvestatakse nii õigusaktidega kui ka strateegilise planeerimise dokumentidega maardlate kasutamiseks ja kaitseks sätestatud nõuetega.

Mäeeraldised

Põltsamaa valla territooriumil on ÜP LS ja VTK koostamise seisuga registreeritud üheksa mäeeraldist:

- **Vanajaagu kruusakarjäär** Vanajaagu maardlas (mäeeraldise pindala 1,75 ha, teenindusmaa pindala 4,52 ha), kuhu on OÜle Moreen väljastatud kaevandamisluba nr L.MK/322640 (kehtiv kuni 23.11.2022) ehituskruusa kaevandamiseks teedeehitusel ja ehitustöödel kasutamiseks;
- **Pudivere dolokivikarjäär** Pudivere maardlas (mäeeraldise pindala 21,68 ha, teenindusmaa pindala 33,92 ha), kuhu on ASile Kiirkandur väljastatud kaevandamisluba nr L.MK/319723 (kehtiv kuni 12.12.2025) ehitusdolokivi ja täitedolokivi kaevandamiseks ehituskillustiku tootmise eesmärgil;
- **Rõstla dolokivikarjäär** Rõstla dolokivimaardlas (mäeeraldise pindala 29,29 ha, teenindusmaa pindala 45,36 ha), kuhu on OÜle Eesti Killustik väljastatud kaevandamise luba (nr L.MK/328523, kehtiv kuni 24.11.2046) ehitusdolokivi kaevandamiseks teede ehitusel ja ehitustöödel kasutamiseks;
- **Rõstla III dolokivikarjäär** Rõstla dolokivimaardlas (mäeeraldise pindala 15,38 ha, teenindusmaa pindala 15,38 ha), kuhu on OÜle Eesti Killustik väljastatud

⁶⁸ Maa-ameti X-GIS maardlate kaardirakendus, seisuga 16.11.2018

⁶⁹ Maa-ameti X-GIS maardlate kaardirakendus, seisuga 16.11.2018

⁷⁰ Põltsamaa valla arengukava aastani 2035. eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/425102013068>

⁷¹ Jõgeva maakonnaplaneering 2030+. Skepast&Puhkim OÜ, 2016, <http://maakonnaplaneering.ee/jogeva-maakonnaplaneering-2030->

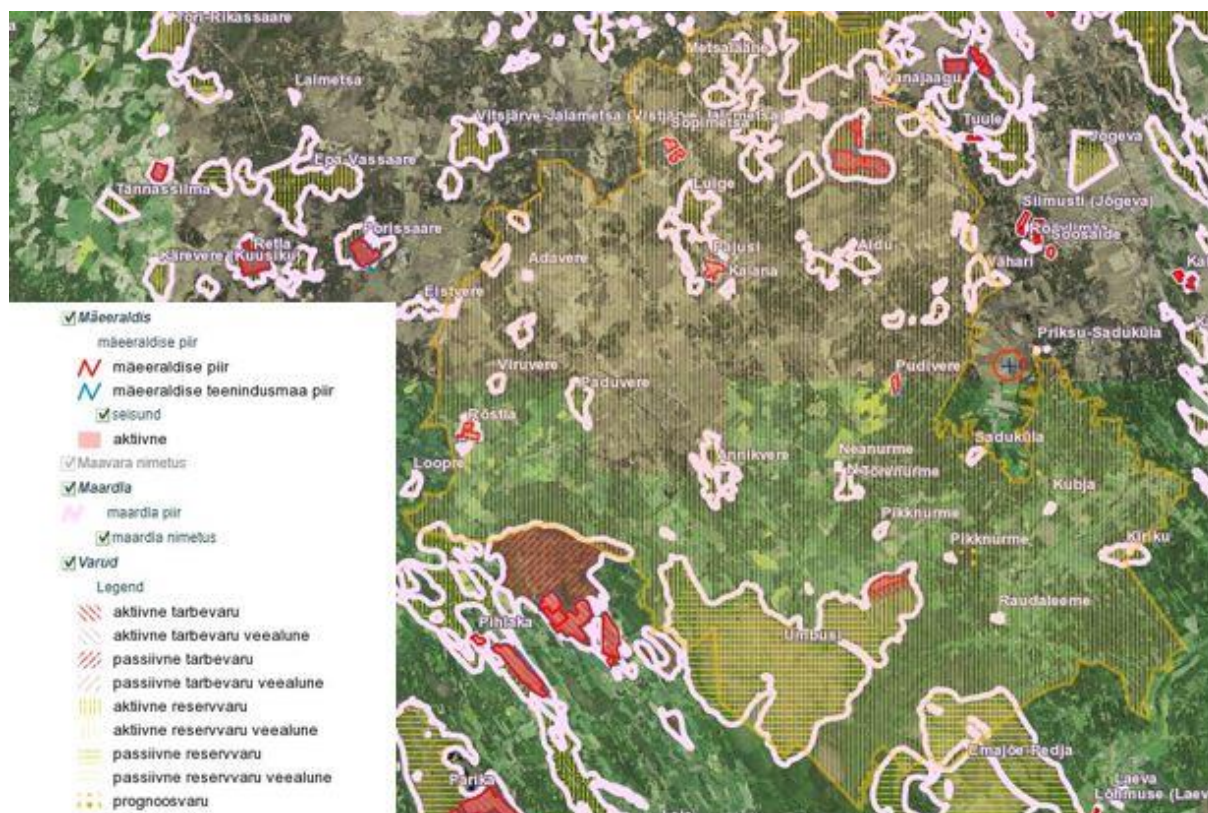

kaevandamise luba (nr L.MK/331952) ehitusdolokivi kaevandamiseks teede ehitusela ja ehitustöödel kasutamiseks;

- **Otisaare lubjakivikarjäär** Pajusi maardlas (mäeeraldise pindala 52,06 ha, teenindusmaa pindala 63,81 ha), kuhu on Asile Kaltsiitile väljastatud kaevandamisluba nr L.MK/329511 (kehtiv kuni 09.07.2047) ehituslubjakivi kaevandamiseks ehitusel, teedeehitusel ja -remondil kasutamiseks;
- **Sopimetsa lubjakivikarjäär** Sopimetsa lubjakivimaardlas (mäeeraldise pindala 21,53 ha, teenindusmaa pindala 23,64 ha), kuhu on OÜle Luige Kivi väljastatud kaevandamisluba (nr JÕGM-029, kehtiv kuni 12.06.2047) ehituslubjakivi, ehitusdolokivi ja tehnoloogilise lubjakivi ehitusel, teedeehitusel ja -remondil kasutamiseks;
- **Sopimetsa II lubjakivikarjäär** Sopimetsa lubjakivimaardlas (mäeeraldise pindala 31,20 ha, teenindusmaa 41,62 ha), kuhu on OÜle Moreen väljastatud kaevandamisluba (nr L.MK/319345 kehtivusega kuni 05.10.2040) dolokivi ja lubjakivi kaevandamiseks ehituskillustikuna kasutamiseks;
- **Umbusi turbatootmisala** Umbusi turbamaardlas (mäeeraldise pindala 65,25 ha, teenindusmaa pindala 70,0 ha), kuhu on ASile Tara-Torf väljastatud kaevandamisluba (nr JÕGM-035, kehtivusega kuni 29.12.2019) vähelagunenud ja hästilagunenud turba larvandamiseks aianduses, allapanul ja kütteks kasutamiseks;
- **Tapiku turbatoomisala** Endla turbamaardlas (mäeeraldise pindala 231,65 ha, teenindusmaa pindala 298,93 ha), kuhu on ASile Tara-Torf väljastatud kaevandamisluba (nr KMIN-081, kehtiv kuni 29.12.2019) vähelagunenud ja hästilagunenud turba kaevandamiseks aianduses, allapanul ja kütteks kasutamiseks.⁷²

Ülevaate mäeeraldiste paiknemisest valla territooriumil annab ning ülevaate mäeeraldiste maavaravarudest ning maavarade kasutamisest Tabel 20.

⁷² Keskkonnalubade infosüsteem, seisuga 20.11.2018

Joonis 18. Maardlate ja mäeeraldiste paiknemine Põltsamaa valla territooriumil. Allikas: Maa-ameti X-GIS maardlate kaardirakendus, seisuga 22.04.2019

Tabel 19. Põltsamaa vallas registreeritud maardlad ja nende kategooriad. Allikad: Maa-ameti X-GIS maardlate rakendus, Maa-ameti maavaravarude koondbilanss 2017, seisuga 19.11.2018; Jõgeva maakonnaplaneering 2030+

Maardla nimetus	Maavara	Registri-kaardi nr	Keskonna-registri ID	Pindala (ha)	Varu 2017. a lõpu seisuga tuh m ³		Kategooria	Selgitus
					aktiivne	passiivne		
Rõstla	dolokivi	29	MRD0000014	110,36	4035,4 (T)* 5363,1 (R)*	874,0 (T) 2015,0 (R)	I kat	Karjäär, põhjaosas on asustatud ala ja tee
Pudivere	dolokivi	392	MRD0000360	22,21	1820,0 (T)		I kat	Karjäär
Sopimetsa	lubjakivi	786	MRD0000754	53,4	972,2 (T)		I kat	Karjäär
Viruvere	turvas	300	MRD0000269	46,3	54,0 (R)		II kat	Roheline võrgustik ja Natura elupaigad, majanduslikult ebaotstarbekas
Neanurme	turvas	301	MRD0000270	85,93	276,0 (R)	26,0 (R)	II kat	Osaliselt roheline võrgustik, majanduslikult ebaotstarbekas
Aidu	turvas	309	MRD0000278	320,62	877,0 (R)	9,0 (R)	III kat	Osaliselt kaitstavatel aladel ja rohevõrgustiku alal. Majandustegevus ei ole otstarbekas
Vähari	turvas	313	MRD0000282	415,27	1521,0 (R)	424,0 (R)	III kat	Kaitstavad alad
Adavere	dolokivi	390	MRD0000358	8,58	594,0 (R)		II kat	Olulised keskkonnapiirangud puuduvad, kuid asub hajaküla keskel
Pikknurme	savi	352	MRD0000321	6,54	180,0 (R)		II kat	Olulised keskkonnapiirangud puuduvad
Kubja	liiv	336	MRD0000305	8,14	155,0 (R)		II kat	Olulised keskkonnapiirangud puuduvad
Kalana	lubjakivi	338	MRD0000307	22,88	1359,0 (R)		II kat	Olulised keskkonnapiirangud puuduvad
Pikknurme	dolokivi	901	MRD0000883	24,06	3638,0 (T)	450,0 (T)	I kat	Taotletakse karjääri avamist
Vitsjärve-Jalametsa (Vistjärve-Jalametsa)	turvas	562	MRD0000530	800,34	457 (R)	28,0 (R)	II kat	Maakonnas väike osa, majanduslikult ebaotstarbekas

Maardla nimetus	Maavara	Registri-kaardi nr	Keskonna-registri ID	Pindala (ha)	Varu 2017. a lõpu seisuga tuh m ³		Kategooria	Selgitus
					aktiivne	passiivne		
Emajõe-Pedja	turvas	196	MRD0000166	9255,34		4638,0 (R)	III kat	Alam-Pedja looduskaitseala
Luige	turvas	299	MRD0000268	552,43	2538,0 (R)	195,0 (R)	II kat	Osaliselt roheline võrgustik ja väärtuslik põllumajandusmaa
Annikvere	turvas	311	MRD0000280	334,9	629,0 (R)	373,0 (R)	II kat	Osaliselt roheline võrgustiku ala ja väärtuslik põllumajandusmaa. Majandustegevus ei ole otstarbekas
Neanurme	dolokivi	391	MRD0000359	4,3	301,0 (R)		II kat	Olulised keskkonnapiirangud puuduvad, kuid asub põllumajandusmaa keskel
Eistvere	turvas	561	MRD0000529	161,38	18,0 (R)	114,0 (R)	II kat	Maakonnas tühine osa
Raudaleeme	savi	351	MRD0000320	12,07	483,0 (R)		II kat	Olulised keskkonnapiirangud puuduvad
Paduvere	turvas	303	MRD0000272	159,42	487,0 (R)	128,0 (R)	II kat	Olulised keskkonnapiirangud puuduvad, osaliselt väärtuslik põllumajandusmaa, majanduslikult ebaotstarbekas
Metsalääne	liiv	333	MRD0000302	7,15	162,0 (R)	3,0 (R)	II kat	Roheline võrgustik
Vanajaagu	kruus	909	MRD0000891	1,75	47,6 (T)		I kat	Karjäär
Pajusi	lubjakivi	49	MRD0000027	55,45	4017,5 (T)		I kat	Karjäär
Soosaare	turvas	116	MRD0000094	8389,37	526,0 (T)	343,0 (T)	II kat	Maakonnas tühine osa
					234,0 (R)	13,0 (R)		
Endla	turvas	219	MRD0000188	17606,3	946,5 (T)	15,0 (T)	I, II, III kat	Osa maardlast asub Jõgeva vallas. Kaitsealune osa on määratud III kategooriasse, plokid 2, 6, 12, 16 on I kategooria (karjäärid), ülejäänud alad II kategooria
					19 312,0 (R)	10 812,0 (R)		
Umbusi	turvas	244	MRD0000213	6880,47	1286,3 (T)		I ja III kat	Umbusi turbatootmisala on kaevandustegevuse tõttu I kategooria ala, kuid ülejäänud maardla ala on III
					2260,0 (R)	18180,0 (R)		

Maardla nimetus	Maavara	Registri- kaardi nr	Keskkonna- registri ID	Pindala (ha)	Varu 2017. a lõpu seisuga tuh m ³		Kategooria	Selgitus
					aktiivne	passiivne		
								kategooria ala, kuna kattub Natura võrgustikku kuuluva Alam-Pedja linnu- ja loodusaladega
Kiriku	turvas	247	MRD0000530	800,34	457 (R)	28,0 (R)	III kat	Enamus maardlast kaitstavatel aladel ja Natura elupaikadel
Tõrenurme	liiv	966	MRD0000956	0,79	-	-	-	-

* T-tarbevaru, R-reservvaru

Tabel 20. Põltsamaa vallas asuvate mäeeraldiste maavaravarud. Allikas: Keskkonnalubade infosüsteem, seisuga 20.11.2018

Mäeeraldis	Maardla	Kaevandatav maavara	Aktiivne tarbevaru	Ühik	Reserv-varu	Ühik	Kaevandatav varu	Ühik	Kaevandamise keskmine aastamäär	Ühik	Varu 31.12.2017 seisuga		Ühik
											Aktiivne	Passiivne	
Pudivere dolokivikarjäär	Pudivere	ehitusdolokivi	1779,7	tuh m3	-	tuh m3	1719,7	tuh m3	305	tuh m3	1779,7	-	tuh m3
		täitedolokivi	958,3	tuh m3	-	tuh m3	925,3	tuh m3			986,1	-	tuh m3
Röstla dolokivikarjäär	Röstla	ehitusdolokivi	236	tuh m3	1111	tuh m3	1347	tuh m3	50	tuh m3	231,4	-	tuh m3
Röstla III dolokivikarjäär	Röstla	ehitusdolokivi	2858	tuh m3	-	tuh m3	2755	tuh m3	184	tuh m3			tuh m3
Vanajaagu kruusakaräär	Vanajaagu	kruus, ehituskruus	42,0	tuh m3	-	tuh m3	39,9	tuh m3	10,0	tuh m3	41,6	-	tuh m3
Otisaare lubjakivikarjäär	Pajusi	ehituslubjakivi	4266,588	tuh m3	-	tuh m3	4139,588	tuh m3	160,0	tuh m3	4017,5	-	tuh m3
Sopimetsa II lubjakivikarjäär	Sopimetsa	dolokivi	2527	tuh m3	-	tuh m3	2527	tuh m3	150,0	tuh m3	2176,3	-	tuh m3
		lubjakivi	1638	tuh m3	-	tuh m3	1638	tuh m3			1161,2	-	tuh m3
Sopimetsa lubjakivikarjäär	Sopimetsa	ehituslubjakivi	64,189	tuh m3	-	tuh m3	64,189	tuh m3	36	tuh m3	47,4	-	tuh m3
		ehitusdolokivi		tuh m3	27,048	tuh m3	27,048	tuh m3			5,9	-	tuh m3
		tehnooogiline lubjakivi	976	tuh m3	-	tuh m3	969	tuh m3			972,2	-	tuh m3
Umbusi turbatootmisala	Umbusi	hästilagunev turvas	337,6	tuh t	-	tuh t	210,4	tuh t	17	tuh t	321,3	-	tuh t
		vähelagunev turvas	44,9	tuh t	-	tuh t	33,7	tuh t			11,2	-	tuh t
Tapiku turbatootmisala	Endla	hästilagunev turvas	461,0	tuh t	266	tuh t	246,8	tuh t	kuni 20	tuh t	458,7	-	tuh t
		vähelagunev turvas	184,8	tuh t	388,5	tuh t	139,0	tuh t	kuni 20	tuh t	115,9	-	tuh t
Aimlametsa turbatootmisala	Soosaare	hästilagunev turvas	109,0	tuh t		tuh t	100,7	tuh t	kuni 15	tuh t	109,0	-	tuh t
		vähelagunev turvas	275,1	tuh t		tuh t	252,5	tuh t			275,1	-	tuh t

16. Väärtuslik põllumajandusmaa

Põltsamaa valla territooriumil asuv väärtuslik põllumajandusmaa on kajastatud Jõgeva maakonnaplaneeringus 2030+. Vallas on väärtuslikke põllumajandusmaid suuremate ja väiksemate aladena praktiliselt kogu valla ulatuses, v.a metsastel ja soistel aladel⁷³.

Jõgeva maakonna põllumajandusmaa keskmine reaaloniteet on 46. Põltsamaa valla mullastik kuulub Eesti viljakaimate hulka, ületades kohati Jõgeva maakonna keskmist hindepunkti. Ühed viljakamad mullad asuvad Adavere aleviku, Kalme ja Mällikvere külade ümbruses (kuni 57 hindepunkti).⁷⁴

Jõgeva maakonnaplaneeringuga 2030+ on seatud tingimused väärtuslike põllumajandusmaade kasutamiseks ja ÜP-de koostamiseks (ptk 3.2.1), millega arvestatakse ÜP koostamisel.

Väärtuslik põllumajandusmaa kantakse ÜP väärtuste ja piirangute kaardile.

17. Taristu

14.1. Teedevõrk

Põltsamaa vallale kuulub 2017. aasta teeregistri andmetel kokku 236 km teid, millest 188 km on maanteed ja 48 km tänavaid. Valda läbivad ka mitmed riiklikud maanteed, neist olulisemad:

- Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa põhimaantee nr 2
- Jõgeva-Põltsamaa tugimaantee nr 37
- Viljandi – Põltsamaa tugimaantee nr 51
- Põltsamaa – Võhma tugimaantee nr 38

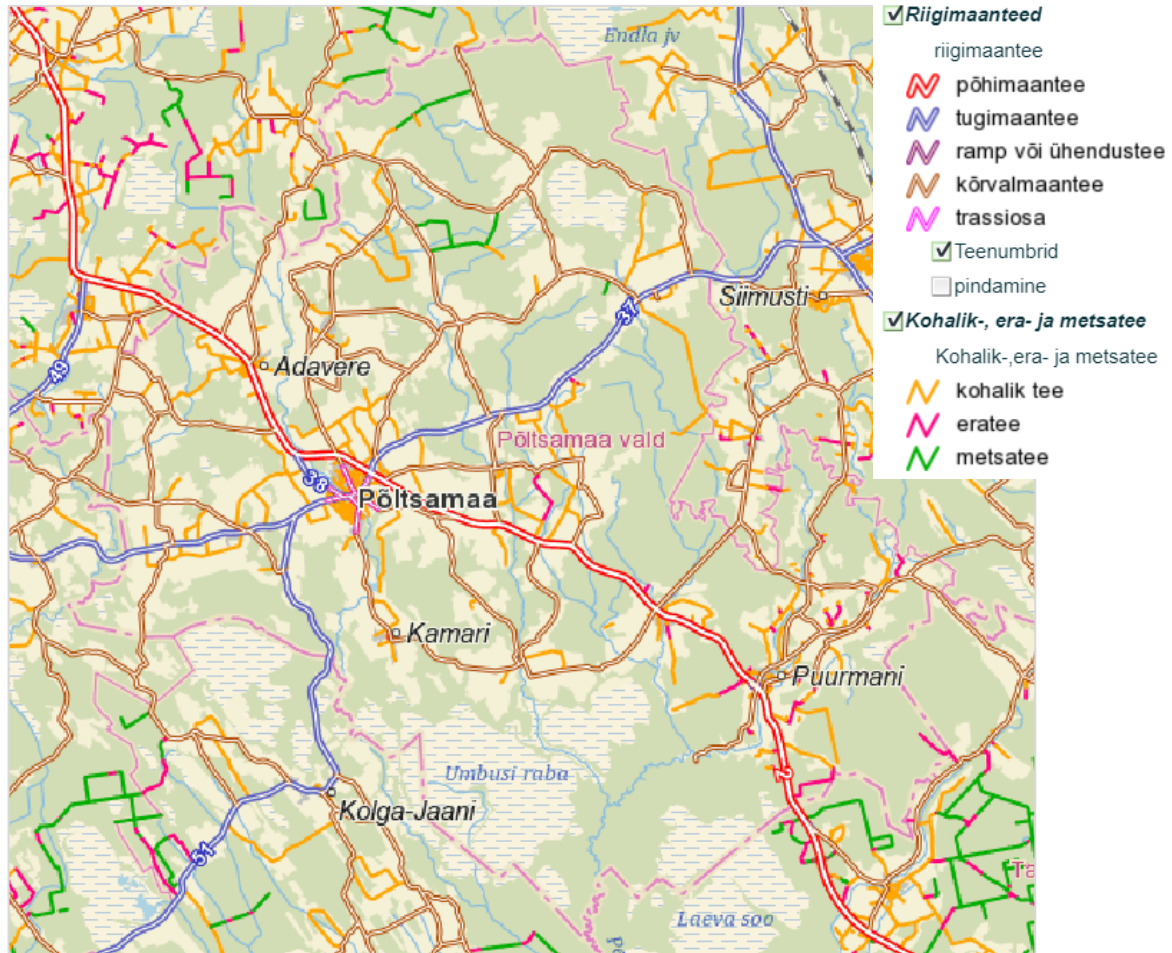
Teedevõrgustikust ning erinevat tüüpi teedest annab ülevaate Joonis 19. Liiklussagedused kajastuvad Joonis 20.

Piirkonna ühistranspordivõrgustik kajastub Joonis 21, andes üldise ülevaate, millised piirkonnad on ühistranspordivõrgustikuga kaetud.

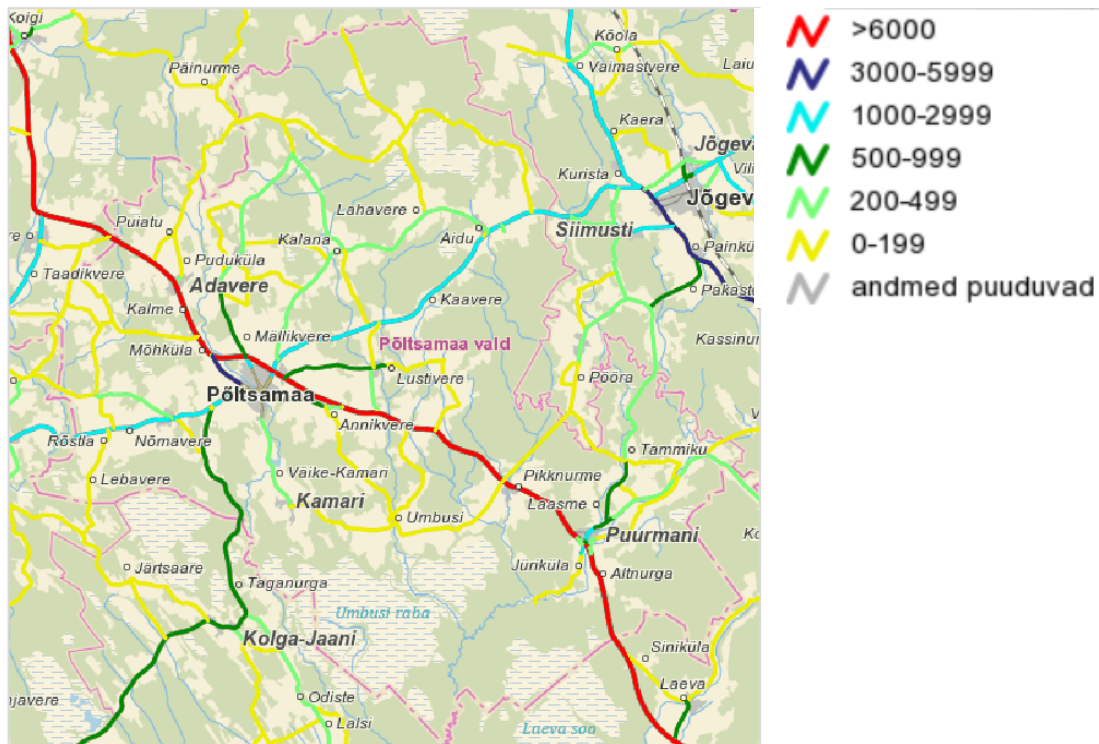
Kvaliteetne kergliiklusteede võrgustik loob head eeldused meeldiva elukeskkonna loomiseks, teenuste kättesaadavuse tagamiseks kõigile elanikele, võimalused tervisliku eluviisi harrastamiseks ning keskkonnasäästlike liikumisharjumuste mitmekesistamiseks. Kergliiklusteed kajastuvad üldplaneeringu teede kaardil.

⁷³ Jõgeva maakonnaplaneering 2030+. Skepast&Puhkim OÜ, 2016, <http://maakonnaplaneering.ee/jogeva-maakonnaplaneering-2030->

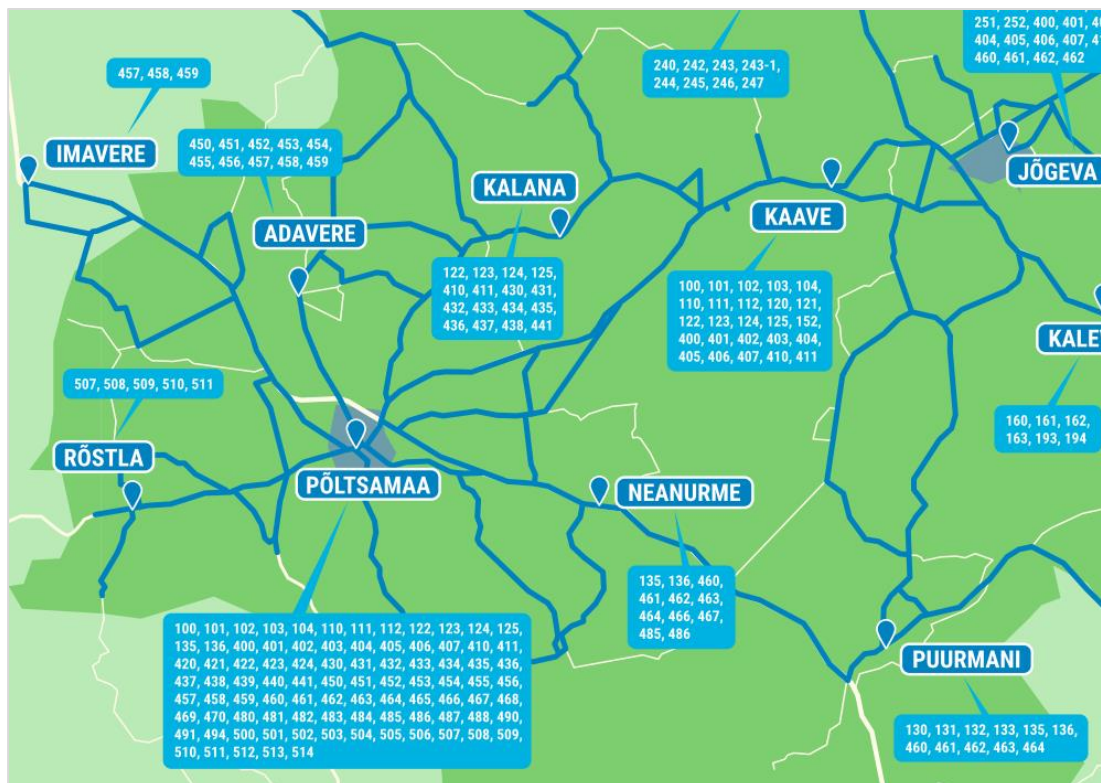
⁷⁴ Põltsamaa valla üldplaneering 1998

Joonis 19. Teedevõrgustiku hierarhia. Allikas: Maa-amet ja Maanteeameti Teeregister, 12.2018.

Joonis 20. Liiklussageduse andmed, aasta keskmine sõidukit/ööpäevas. Allikas: Maa-amet ja Maanteeameti Teeregister, 12.2018.

Joonis 21. Jõgevamaa ühistranspordiliinid Põltsamaa vallas ja selle lähistel. Joonisel on kujutatud tasuta pileti hinnaga bussiliinid. Allikas: MTÜ Jõgevamaa Ühistranspordikeskus, seisuga 15.12.2018.

14.2. Veevarustus ja kanalisatsioonivõrk

Põltsamaa valla territooriumil on seisuga 20.11.2018 registreeritud kokku 541 puurkaevu, sh 372 puurkaevu olmevee saamiseks, 33 hüdrogeoloogilise uuringu puurkaevu, 126 riikliku keskkonnaseire puurkaevu, 3 puurkaevu tootmisvee saamiseks, 3 puurkaevu kaevandusvee saamiseks ning 4 kinnise soojussüsteemi puurauku.

Veevarustuse toiteks Põltsamaa vallas on puurkaevud, mis saavad oma vee Siluri-Ordoviitsiumi Adavere-Põltsamaa põhjaveekogumist. Piirkondade joogivees on sagedaseks probleemiks ülemäärane rauasisaldus, mis halvendab ka tarbitava vee organoleptilisi omadusi (värvus, hägusus). Ülemäärase üldraua sisaldusega joogivees on probleeme olnud Põltsamaa linnas ja Vägari külas. Võisiku küla joogivees on probleeme olnud ülenormatiivse fluoriidi sisaldusega.^{75, 76, 77, 78} Siluri-Ordoviitsiumi Adavere-Põltsamaa

⁷⁵ Põltsamaa linna ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2014-2026. Alkranel OÜ 2014. <https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4201/2201/4015/VM%202014%20LISA%20linna%20UVK%20arendamise%20kava%20aast....pdf#>

⁷⁶ Põltsamaa valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2015-2028. Keskkond & Partnerid OÜ, 2015. <https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4241/1201/5021/kava.pdf#>

⁷⁷ „Puurmani valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2015-2027. Keskkond & Partnerid OÜ, 2015. https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4110/9201/5016/Puurmani_2015-2027.pdf

⁷⁸ „Pajusi valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2015-2030. Pajusi Vallavolikogu 2015. https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4261/1201/5024/VM24_LISA.pdf#

põhjaveekogumis esineb nitraatide kasvusuundumus, mis halvendab samuti joogivee kvaliteeti.⁷⁹

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga või ainult veevärgiga on varustatud Põltsamaa linn, Puurmani, Adavere ja Kamari alevik ning Võisiku, Esku, Väike-Kamari (Järvamaa Kutsehariduskeskus), Kuningamäe, Mällikvere, Neanurme, Võhmanõmme, Pauastvere, Lustivere, Pisisaare, Vägari, Kalana, Sadulaküla, Pajusi, Arisvere, Loopre ja Pikknurme külad. Peale selle on veevarustusega haaratud Adavere Agro AS suurfarmide juures paiknevad elamud (Puiatu külas 10 elamut, Pilu külas 5 elamut, Mõhkküla lauda juures 3 elamut), OÜ Rõstla Sigala juures paiknevad elamud (4 elamut) ja OÜ Viraito lüpsifarmi juures paiknevad elamud (Kuningmäe küla 2 elamut). Ülejäänud piirkondades ühisveevärgi ja -kanalisatsioon puudub. Nendes piirkondades saadakse tarbevesi isiklikest salv- või puurkaevudest ning elamutes tekkiv reovesi suunatakse kogumiskaevudesse.

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenust Põltsamaa vallas pakuvad Põltsamaa Varahalduse OÜ, Põltsamaa Vallavara OÜ, Emajõe Veevärg AS ning Kuremaa Enveko AS.

Põltsamaa linnas pakub ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniteenust Põltsamaa Varahalduse OÜ (vee erikasutusluba L.VV/331040, vt Tabel 21). Kanalisatsiooniga on varustatud enamused Põltsamaa linna reoveekogumisalast. Tekkiv reovesi suunatakse 12 reoveepumpla abil linna kaguosas asuvasse reoveepuhastisse.

Vägari, Pisisaare, Esku ja Lustivere külades ning Kamari ja Adavere alevikes pakub vee- ja kanalisatsiooniteenust Põltsamaa Varahalduse OÜ (vee erikasutusluba L.VV/328942, Tabel 22). Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniteenust nimetatud asustusüksustes kasutavad suurem enamus elanikest. Tekkiv reovesi suunatakse reoveepuhastisse.

Tabel 21. Põltsamaa linna ühisveevärgi puurkaevude andmed. Allikas: VEKA ja KLIS, seisuga 16.11.2018

Näitaja	Puurkaev/veehaare					
	Lühikese tn pk	Lossi tn pk	Lillevere elamurajooni pk	Lembitu tn pk	Kuuse tn pk	Kuperjanovi tn pk
Keskkonnaregistri kood	PRK0008600	PRK0008592	PRK0010428	PRK0051547	PRK0008587	PRK0008591
Puurkaevu poolt avatud põhjaveekiht	S	S-O	S	S1rk	S	S-O
Puurkaevu sügavus, m	75	126	75	53	60	140,25
Lubatud veevõtt, m ³ aastas	50 000	6000	5000	140 000	10 000	2000
Puurkaevu sanitaarkaitse-ala	50 m – ei ole tagatud	50 m – ei ole tagatud	50 m – on tagatud	50 m – on tagatud	50 m – ei ole tagatud	50 m – on tagatud

⁷⁹ Põltsamaa valla arengukava 2040, eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/425102018018>

Tabel 22. Põltsamaa Varahalduse OÜ ühisveevärgi puurkaevud. Allikas: VEKA ja KLIS, seisuga 16.11.2018

Näitaja	Puurkaev/veehaare						
	Vägari küla puurkaev	Pisisaare küla puurkaev	Kamari aleviku elamute puurkaev	Esku küla puurkaev	Lustivere küla puurkaev	Adavere õunaia puurkaev	Adavere elamute puurkaev
Keskkonna -registri kood	PRK0022118	PRK0012031	PRK0011762	PRK0011607	PRK0022019	PRK0010343	PRK0012024
Puurkaevu poolt avatud põhjaveekiht	S-O	S-O	S1	S-O	S-O	S-O	S-O
Puurkaevu sügavus, m	50	30	80	53	45	50	50
Lubatud veevõtt, m ³ aastas	8000	12 000	6000	49 000	20 000	40 000	40 000
Puurkaevu sanitaarkaitseala	50 m – on tagatud	50 m – on tagatud	50 m – on tagatud	50 m – ei ole tagatud	50 m – on tagatud	50 m – ei ole tagatud	50 m – ei ole tagatud

Põltsamaa Vallavara OÜ-le kuulub kaks puurkaevu (vt Tabel 23), millest üks asub Võisiku külas (vee erikasutusluba nr L.VV/327406) ning teine Väike-Kamari külas (vee erikasutusluba nr L.VV/324777).

Võisiku külas kasutavad ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniteenust enamus küla elanikest. Külas tekkiv reovesi suunatakse reoveepumpla abil reoveepuhastisse.

Väike-Kamari küla veeteenuse tarbijad on põhiosas ajutised elanikud ehk Järvamaa Kutsehariduskeskuse õpilased. Ametikooli hoonetusala on 100% varustatud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga. Ametikooli ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga on ühendatud ka Väike-Kamari viis korruselamut. Tekkiv reovesi suunatakse reoveepuhastisse, mis asub ametikooli hoovis.

Puurmani alevikus pakub ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniteenust Emajõe Veevark AS (vee erikasutusluba L.VV/326052) (vt Tabel 24). Tekkiv reovesi suunatakse läbi reoveepumpla reoveepuhastisse.

Sadulaküla külas pakub ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniteenust Kuremaa Eneveko AS (vee erikasutusluba L.VV/328953). Tekkiv reovesi suunatakse läbi reoveepumpla reoveepuhastisse.

Neanurme külas pakub ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniteenust Põltsamaa Vallavara OÜ (vt Tabel 25). Külas puudub ühiskanaliseerimine ja reoveepuhasti.

Võhmanõmme küla varustab veega puurkaev, mis on Põltsamaa Vallavara OÜ halduses (vt Tabel 26). Puurkaev ei ole seotud ühegi vee erikasutusloaga. Külas tekkiv reovesi juhitakse Põltsamaa linna kanalisatsiooni.

Kalana küla elanikele osutab vee- ja kanalisatsiooniteenust Pajusi Vallavalitsus (vt Tabel 27), kellele kuulub üks puurkaev, vee- ja kanalisatsioonitrassid ning biotiigid.

Pauastvere küla varustab veega puurkaev, mis on Põltsamaa Vallavara OÜ halduses ning üks ilma omanikuta puurkaev (vt Tabel 28). Puurkaev ei ole seotud ühegi vee erikasutusloaga. Pauastvere küla reovesi juhitakse isevoolselt Põltsamaa reoveepuhastisse.

Tabel 23. Põltsamaa Vallavara OÜ puurkaevude andmed. Allikas: VEKA ja KLIS, seisuga 16.11.2018

Näitaja	Puurkaev/veehaare	
	Võisiku küla uus puurkaev	Põltsamaa Ametikool puurkaev
Keskkonnaregistri kood	PRK0056994	PRK0008594
Puurkaevu poolt avatud põhjaveekiht	S	-
Puurkaevu sügavus, m	60	50
Lubatud veevõtt, m ³ aastas	34 400	31 368
Puurkaevu sanitaarkaitseala	50 m - on tagatud	50 m - ei ole tagatud

Tabel 24. Puurmani aleviku ühisveevärgi puurkaevude andmed. Allikas: VEKA ja KLIS, seisuga 16.11.2018

Näitaja	Puurkaev/veehaare	
	Puurmani lasteaia puurkaev	Puurmani suurelamute puurkaev
Keskkonnaregistri kood	PRK0011704	PRK0017440
Puurkaevu poolt avatud põhjaveekiht	S	S
Puurkaevu sügavus, m	60	60
Lubatud veevõtt, m ³ aastas	43680	26208
Puurkaevu sanitaarkaitseala	50 m - ei ole tagatud	50 m - ei ole tagatud

Tabel 25. Neanurme küla ühisveevärgi puurkaevu andmed. Allikas: VEKA, seisuga 16.11.2018

Näitaja	Puurkaev/veehaare
Keskkonnaregistri kood	PRK0054196
Puurkaevu poolt avatud põhjaveekiht	S1ad-rk
Puurkaevu sügavus, m	20
Lubatud veevõtt, m ³ aastas	-
Puurkaevu sanitaarkaitseala	10 m - on tagatud

Tabel 26. Võhmanõmme küla ühisveevärgi puurkaevu andmed. Allikas: VEKA, seisuga 16.11.2018

Näitaja	Puurkaev/veehaare
Keskkonnaregistri kood	PRK0011766

Näitaja	Puurkaev/veehaare
Puurkaevu poolt avatud põhjaveekiht	S
Puurkaevu sügavus, m	50
Lubatud veevõtt, m ³ aastas	-
Puurkaevu sanitaarkaitseala	50 m – on tagatud

Tabel 27. Kalana küla ühisveevärgi puurkaevu andmed. Allikas: VEKA, seisuga 16.11.2018

Näitaja	Puurkaev/veehaare
Keskkonnaregistri kood	PRK0011985
Puurkaevu poolt avatud põhjaveekiht	S
Puurkaevu sügavus, m	34,5
Lubatud veevõtt, m ³ aastas	-
Puurkaevu sanitaarkaitseala	50 m – ei ole tagatud

Tabel 28. Pauastvere küla ühisveevärgi puurkaevu andmed. Allikas: VEKA, seisuga 16.11.2018

Näitaja	Puurkaev/veehaare	
Keskkonnaregistri kood	PRK0017439	PRK0016586
Puurkaevu poolt avatud põhjaveekiht	S	S
Puurkaevu sügavus, m	21	50
Lubatud veevõtt, m ³ aastas	-	-
Puurkaevu sanitaarkaitseala	50 m – ei ole tagatud	10 m – ei ole tagatud

Kuningmäe küla elamutegrupid saavad oma tarbevee Viraito OÜ farmi puurkaevust (keskkonnakompleksluba L.KKL.JÕ-160356) (vt Tabel 29). Külas asuvad elamud ei ole ühisveevärgi ja kanalisatsiooniga ühendatud. Külas paiknev kardirada ja kütusetankla on ühendatud Põltsamaa linna ühisveevärgiga. Tulevikus Kuningmäe Kardiraja juurde rajatavad elamud ühendatakse Põltsamaa linna ÜVK süsteemi.

Pajusi külas pakub vee- ja kanalisatsiooniteenust eraisik Lembit Olup (vt Tabel 30). Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga on enamus küla tiheasustuselal elavaid tarbijaid kaetud.

Arisvere küla ühisveevärgi- ja kanalisatsioonisüsteem koosneb ühest puurkaevust (vt Tabel 31), vee- ja kanalisatsioonitrassidest ja kahest biotiigist.

Loopre küla ühisveevärgi- ja kanalisatsioonisüsteem koosneb ühest puurkaevust (vt Tabel 32) ja veetrassist. Reoveed suunatakse kogumiskaevudesse.

Pikknurme külas varustavad ühisveevärki kaks puurkaev-pumplat, mis on peremehetud varad ning puurkaevusid ei ole kantud riiklikesse registritesse. Pikknurme ühiskanalisatsioon on isevooline ja süsteemis puuduvad reoveepumplad. Reovesi juhitakse septikusse, kust see edasi voolab ülevoolukaevu ja biotiiki. Ka reoveepuhasti on peremehetu vara ja puhasti opereerimisega ei tegele keegi.

Mällikvere küla vee ja kanalisatsioonitorustike võrgustik on ühendatud Põltsamaa linnaga. Mällikvere külas ühisveevärgi puurkaevusid ei paikne.

Neanurme, Võhmanõmme, Pauastvere, Kalana, Pajusi, Arisvere ja Loopre külades paiknevad ühisveevärgi puurkaevud ei ole seotud ühegi vee erikasutusloaga.

Põltsamaa vallas on 12 reoveekogumisala (vt Tabel 33) ning 27 reoveepuhastit⁸⁰.

Tabel 29. Kuningmäe küla veevärgi puurkaevu andmed. Allikas: VEKA ja KLIS, seisuga 16.11.2018

Näitaja	Puurkaev/veehaare
Keskkonnaregistri kood	PRK0011608
Põhjaveekogum	S
Puurkaevu sügavus, m	50
Lubatud veevõtt, m ³ aastas	32 368
Puurkaevu sanitaarkaitseala	10 m – on tagatud

Tabel 30. Pajusi küla ühisveevärgi puurkaevu andmed. Allikas: VEKA, seisuga 16.11.2018

Näitaja	Puurkaev/veehaare
Keskkonnaregistri kood	PRK0012029
Puurkaevu poolt avatud põhjaveekiht	S1rk-ad
Puurkaevu sügavus, m	45
Lubatud veevõtt, m ³ aastas	-
Puurkaevu sanitaarkaitseala	10 m – on tagatud

Tabel 31. Arisvere küla ühisveevärgi puurkaevu andmed. Allikas: VEKA, seisuga 16.11.2018

Näitaja	Puurkaev/veehaare
Keskkonnaregistri kood	PRK0012034
Puurkaevu poolt avatud põhjaveekiht	S
Puurkaevu sügavus, m	30
Lubatud veevõtt, m ³ aastas	-
Puurkaevu sanitaarkaitseala	10 m – ei ole tagatud

Tabel 32. Loopre küla ühisveevärgi puurkaevu andmed. Allikas: VEKA, seisuga 16.11.2018

Näitaja	Puurkaev/veehaare
Keskkonnaregistri kood	PRK0022545
Puurkaevu poolt avatud põhjaveekiht	S
Puurkaevu sügavus, m	30
Lubatud veevõtt, m ³ aastas	-
Puurkaevu sanitaarkaitseala	10 m – on tagatud

⁸⁰ Keskkonnaregister, seisuga 19.11.2018

Tabel 33. Reoveekogumisalad Põltsamaa vallas. Allikas: Keskkonnaregister, seisuga 19.11.2018

Kogumisala nimetus	Registrikood	Asukoht	Pindala, ha	Koormus, ie
Väike-Kamari	RKA0490127	Väike-Kamari küla	9	297
Vägari	RKA0490142	Vägari küla	13	260
Võisiku	RKA0490128	Võisiku küla	9	705
Põltsamaa	RKA0490133	Kuningamäe, Mällikvere, Möhküla, Pauastvere ja Võhmanõmme küla; Põltsamaa vallasisene linn	436,7	22330
Puurmani	RKA0490136	Jüriküla küla ja Puurmani alevik	63	659
Pisisaare	RKA0490143	Pajusi ja Pisisaare küla	29	341
Pikknurme	RKA0490135	Pikknurme küla	9	100
Lustivere	RKA0490129	Lustivere küla	21	444
Kamari	RKA0490130	Kamari alevik ja Väike-Kamari küla	19	200
Kalana	RKA0490141	Kalana küla	15	150
Esku	RKA0490131	Esku küla	32	534
Adavere	RKA0490132	Adavere alevik; Kalme ja Puduküla küla	48	1031

Sademevee ärajuhtimine

Põltsamaa linnas on sademevee kanalisatsioon rajatud Põltsamaa jõe vasakkaldale Pajusi ja Tartu mnt ning Kuuse, Aia, Sepa, Lille, Öuna, Pärna, Põllu ja J. 46 Kuperjanovi tänava piirkonda. Samuti on sademeveesüsteeme rajatud mõningates kohtades Põltsamaa jõe paremkaldal Lossi ja Pargi tänava piirkonnas. Ülejäänud linna territooriumil sadevee kanalisatsioonisüsteemid puuduvad. Sademevesi immutatakse nendes piirkondades haljasaladel ning juhitakse kraavituse teel lähedalasuvasse veekogusse.

Puurmani alevikus on sademeveekanalisatsioon rajatud lasteaia, staadioni ja Tallinna mnt 8 vahelisele alale. Kogutud sademevesi puhastatakse muda-õlipüüduris ja juhitakse Pedja jõkke. Pikknurme külas ei ole rajatud sademeveetorustikke ning sademevesi juhitakse ümbritsevatele haljasaladele, kus see imbib pinnasesse.

Adavere alevikus on sademeveekanalisatsioon Adavere Agro AS töökoja ja Adavere tankla territooriumil. Sademevesi suunatakse enne loodusesse juhtimist läbi puhasti (muda-õlipüünised). Puhastatud sademevesi juhitakse Põltsamaa jõkke ja maaparanduskraavi.

Kamari alevikus ja Lustivere külas on üks ühisvoolne kanalisatsioonisüsteem, kuhu juhitakse osaliselt ka sademevett. Ülejäänud sademevesi juhitakse kraavidesse või immutatakse pinnasesse.

Väike-Kamari külas on lahkvoolne kanalisatsioonisüsteem. Sademeveekanalisatsiooniga on varustatud Järvamaa Kutsehariduskeskuse uue praktikakorpuse ja katlamaja territoorium.

Kogutav sademevesi puhastatakse õlipüüdjas ja suunatakse lahkvoolsest Põltsamaa jõkke. Ülejäänud sademevesi juhitakse kraavidesse või immutatakse pinnasesse.

Põltsamaa valla ülejäänud piirkondades sademevett ei koguta ja sademevee kanalisatsioonisüsteeme ei ole. Sademevesi juhitakse mööda teid, asfaldiplatse ja/või kraave haljasaladele, kus see imbub pinnasesse.^{81, 82, 83, 84}

14.3. Soojavarustus

Põltsamaa linn

Põltsamaa linnas on kolm eraldi paiknevat kaugküttevõrgu piirkonda (Kesklinna, Ringtee ja Pajusi mnt), mida varustavad kolm eraldi katlamaja. Põltsamaa linnas kaugküttepiirkonda kehtestatud ei ole. Põltsamaa linna võrgupiirkondi ja katlamajasid käitab ja hooldab AS Adven Eesti. AS Adven Eesti käitab ka AS Põltsamaa Felix aurukateldega õliküttel töötavat katlamaja, millest varustatakse soojusega peale tehase ka Põltsamaa lossikompleksi kuuluvaid hooneid.

Kesklinna piirkonna kaugküttevõrk varustab soojusega Põltsamaa jõe vasakul kaldal paiknevaid ärihooneid, elamuid ja KOV poolt hallatavaid hooneid. Kesklinna piirkonna kaugküttevõrgu torustikud on täies ulatuses maa-alused kogupikkusega 3084 m. Ringtee piirkonna kaugküttevõrgu torustikud on maa-alused betoonkanalites torustikud. Pajusi mnt piirkonna kaugküttevõrk paikneb linna servas. Torustiku kogupikkus on 804 m. Põltsamaa kolme eraldi paiknevat kaugküttevõrku majandatakse ja käsitletakse kui üht kaugküttepiirkonda, mille igas osas on tarbijatel ühesugune soojuse müügihind.

Kesklinna piirkonna soojusvõrku varustab soojusega AS E-Piim Tootmine. Põltsamaa tsehi katlamajas on kolm aurukatelt. Kütusena kasutatakse kateldes hakkepuitu, maagaasi ja põlevkiviõli. Ringtee katlamajas on kaks katelt, mis kasutavad kütusena maagaasi (reservkütusena põlevkiviõli). Pajusi mnt katlamajas on kaks katelt, mis kasutavad kütusena põlevkiviõli.⁸⁵

Puurmani alevik

Puurmani alevikus on 2010. aastal loodud Puurmani kaugküttepiirkond. Puurmani aleviku kaugküttepiirkond on osa Puurmani aleviku territooriumist, mis hõlmab Ülejõe elamukvartalit. Ülejõe elamukvartalis on kaugküttevõrku ühendatud 5 kortermaja. Lisaks läbib kaugküttevõrk kahte kortermaja, kes võrgust soojust ei tarbi. Mõlemal kortermajal on keldris oma halupuidukatel. Kaugküttepiirkonnas osutab kaugkütte teenust Puurmani

⁸¹ Põltsamaa linna ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2014-2026, Alkranel 2014. <https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4201/2201/4015/VM%202014%20LISA%20linna%20UVK%20arendamise%20kava%20aast....pdf#>

⁸² Põltsamaa valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2015-2028, Keskkond & Partnerid OÜ 2015. <https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4241/1201/5021/kava.pdf#>

⁸³ Puurmani valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2015-2027, Keskkond & Partnerid OÜ 2015, <https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4241/1201/5021/kava.pdf#>

⁸⁴ Pajusi valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2015-2030, Pajusi Vallavolikogu 2015. https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4261/1201/5024/VM24_LISA.pdf#

⁸⁵ Põltsamaa linna soojusmajanduse arengukava 2016-2026, Pilvero OÜ 2016 https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4210/9201/6023/SMK_Poltsamaa%202016-2026.pdf#

Soojus OÜ. Katlamajas Ülejõe tänav 38 maaüksusel on üks puiduhakkel töötav katel ning üks reservkatel, mis töötab kergel kütteilil.⁸⁶

Adavere alevik

Adavere alevikus asub kaugküttekatlamaja Tallinn-Tartu maanteest ida pool endise sovhoosi tootmisalal. Põhiosa soojatarbijatest asub maanteest lääne pool. Alevikus asub katlamaja ka Adavere põhikoolis, millega kaetakse suvist koormust, mil kaugküte ei tööta. Adavere alevikus osutab kaugkütteenust Adven Eesti AS. Kaugküttekatlamajas on kaks katelt, millest ühes kasutatakse kütusena puiduhaket ning teises kütteilil.⁸⁷

Ülejäänud Põltsamaa vald

Põltsamaa Ametikoolis ning Väike-Kamari ja Võisiku külades asuvad kaugkütte tsentraalkatlamajad, kus kasutatakse kütusena tahket- ja vedelkütust.⁸⁸

Põltsamaa valla ülejäänud piirkondades on soojavarustus lahendatud lokaalselt, kasutades erinevaid tehnilisi lahendusi ja kütteallikaid.

14.4. Elektrivõrk

Elektri ülekandega tarbijateni tegeleb Elektrilevi OÜ. Põltsamaa valla põhilised jaotuspunktid on Puurmani 35/10/15 kV89, Vägari 110/35/10 kV, Pisisaare 35/10 kV90 ning Põltsamaa 110 kV alajaam (vt Joonis 22).

Kaasajastamist vajavaid elektriliine on valla territooriumil mitmeid. Probleemiks on talukohad, mille juurde ei lähe korralikke liine, et tagada tänapäeva kasvanud elektrienergia tarbimise juures nõuetekohast ja kvaliteetset elektrivarustust. Probleeme saab lahendada ja on lahendatud uute alajaamade juurdeehitamisega.¹⁰⁸

⁸⁶ Puurmani valla soojusmajanduse arengukava aastateks 2017-2030, Energex 2016.

<https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4030/1201/7035/Lisa.pdf#>

⁸⁷ Adavere aleviku soojusmajanduse arengukava 2016-2026, Põltsamaa Vallavolikogu 2016.

<https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4261/0201/6036/Lisa.pdf#>

⁸⁸ Põltsamaa valla arengukava aastani 2035, Põltsamaa Vallavalitsus, 2013.

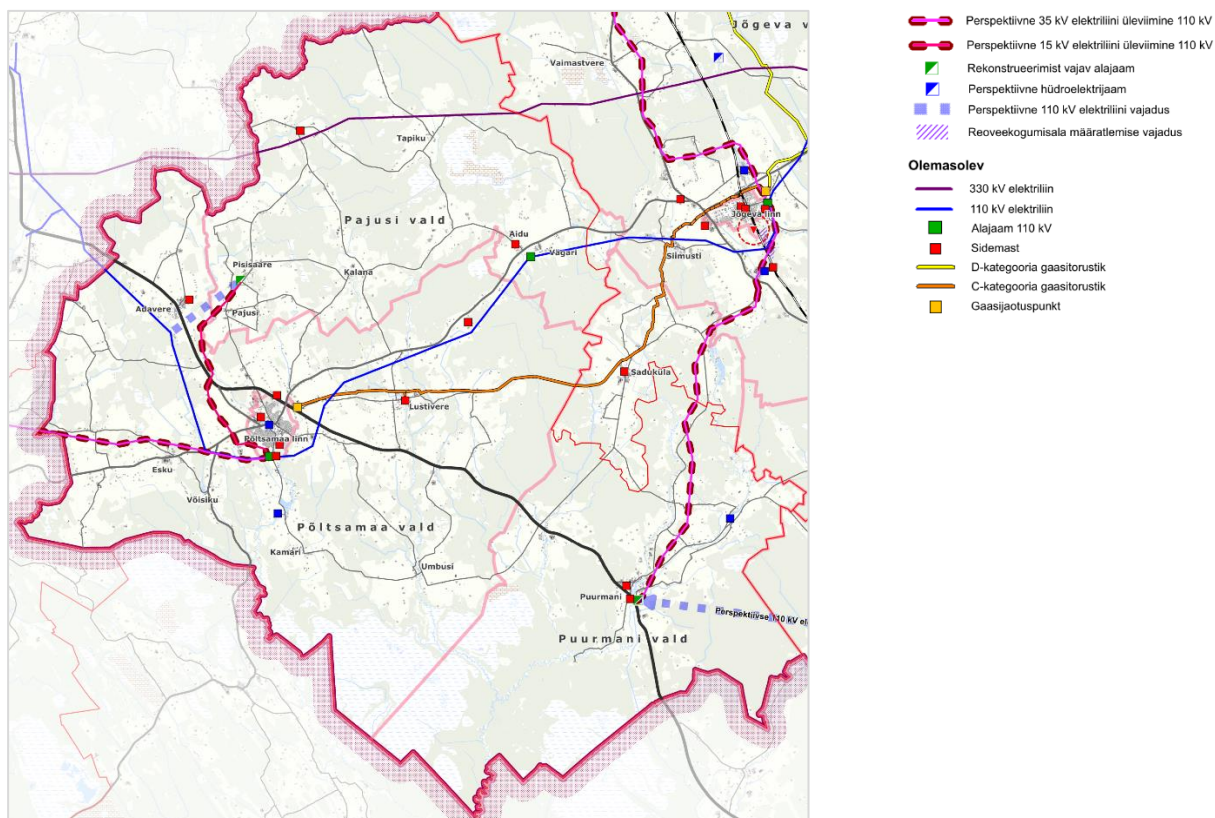
<https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4251/0201/3068/P%C3%B5ltsamaa%20valla%20arengukava%20aastani%202035.pdf#>

⁸⁹ Puurmani valla arengukava 2015-2025, Puurmani Vallavalitsus 2015.

https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4110/9201/5016/Puurmani_2015-2027.pdf#

⁹⁰ Pajusi valla arengukava aastani 2031, Pajusi Vallavolikogu 2016.

<https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4101/0201/2028/Pajusi%20valla%20arengukava%20aastani%202031.pdf>

Joonis 22. Põltsamaa piirkonna tehniline taristu. Allikas: Jõgeva maakonnaplaneering 2030+

14.5. Sidevõrk

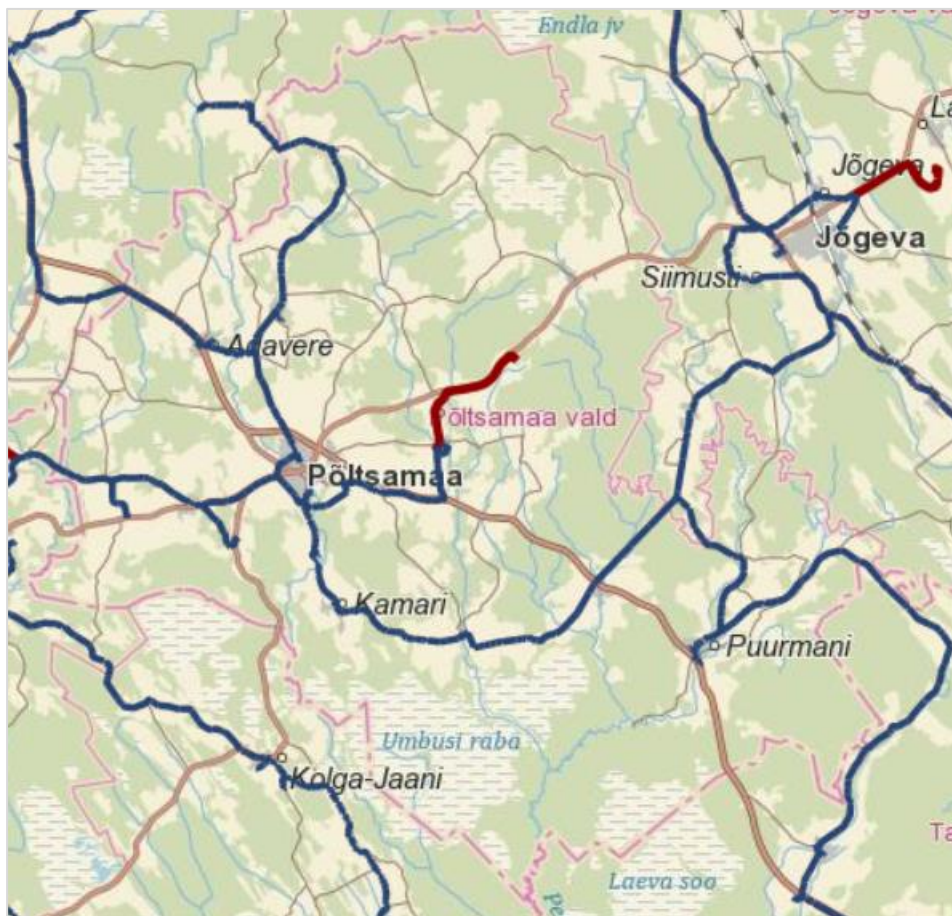
Vald on kaetud erinevate operaatorite poolt pakutavate teenustega. Sideteenus ei ole alati igas valla punktis aga kvaliteetne ning leidub piirkondi, kus levi pole püsiv. Internetiteenus on tagatud enamusele valla elanikest. Peale kaabliga interneti töötab vallas edukalt mobiilne internet. Vald on kaetud mitmete mobiilimastidega, mis peaksid tagama teenuse hea kvaliteedi. Valla mobiilimastide arv kasvab aasta-aastalt.⁹¹

Põltsamaa vald osaleb projektis EstWin, mille raames rajatakse uue põlvkonna lairibaühendused, mis baseeruvad fiiberoptilistel kaablitel⁹². EstWin on mikrotorude tehnoloogia baasil rajatud optiliste kaablite võrk, mis ühendab võrgusõlmi või juurdepääsuvõrke ning võimaldab hulgimüügitasandil võrguteenuse pakkumist sideettevõtjatele. Optiliste kaablite kasutamine võimaldab tehnoloogia arenedes pakkuda üha suuremaid andmete edastamise kiirusi⁹³.

⁹¹ Põltsamaa valla arengukava 2040, eRT: https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4251/0201/8018/m58_lisa2.pdf#

⁹² Pajusi Vallavolikogu „Pajusi valla arengukava aastani 2031, Pajusi valla tegevuskava 2013-2021“, 2016

⁹³ Eesti Lairiba Arenduse Sihtasutus EstWin: <https://www.elasa.ee/>

Joonis 23. EstWin baasvõrgu paiknemine Põltsamaa valla territooriumil. Allikas: <https://www.elasa.ee/estwin-kaart/>

18. Taastuvenergeetika

Jõgeva maakonnaplaneeringu 2030+ kohaselt tuleb Jõgeva maakonnas (sh Põltsamaa vallas) senisest enam kasutada hajutatud energiatootmist, kus energiat toodetakse tarbimiskoha lähedal ning kohalikest energiaallikatest. Kasutusele tuleb võtta integreeritud energiatootmise lahendused, mis ühendavad mitut energiaallikat ning võimaldavad soojuse ja elektri koostootmist.⁹⁴

Põltsamaa vallas on viljakad mullad ning väga heal tasemel põllumajandustootmine. Seega on Põltsamaa vallas üheks perspektiivseks taastuvenergia tootmise valdkonnaks biokütusel või biogaasil põhinev energiatootmine. Kaasaaegsed tootmis- ja põletustehnoloogiad võimaldavad efektiivselt ära kasutada praktiliselt kõiki metsa- ja puidutööstuse jäätmeid. Põltsamaal paiknevad suurfarmid pakuvad piisavalt suurt sõnnikuressurssi, et rajada piirkonda biogaasi koostootmisjaam.

Hüdroenergia osakaal Põltsamaa vallas on tagasihoidlik. Valla territooriumil paikneb kolm hüdroelektrijaama: Tõrve (Pedja jõgi), Põltsamaa (Põltsamaa jõgi) ja Väike-Kamari

⁹⁴ Jõgeva maakonnaplaneering 2030+, Skepast&Puhkim OÜ 2016
<http://www.maavalitsus.ee/documents/2845826/18413129/J%C3%B5geva+maakonnaplaneeringu+seletuskiri.pdf/75a4c024-4188-43a0-8e9d-9f04c7ba0c6e>

(Põltsamaa jõgi) (joonis 23). Hüdroenergia laialdasemat arendamist Põltsamaa vallas pole eeldada, ent välistatud ei ole väiksemate hüdroelektrijaamade (8 kW) rajamine.⁹⁵

Üleriigilise planeeringuga „Eesti 2030+“⁹⁶ ei ole tuuleparkide rajamiseks eelistatud alasid Põltsamaa vallas ette nähtud. Samuti on tuuleenergia potentsiaal Põltsamaa vallas väike (väiketuulikute seisukohast). Samas ei ole tuulikuparkide rajamise võimalus Põltsamaa vallas välistatud.

Põltsamaa vallas on päikesekiirguse mõõteandmed madalamad, kui saartel ja rannikualadel, ilm on valdavalt pilvine. Konkreetseid päikesenergia arendamise piirkondi ette pole nähtud, kuna puudub teave nende rajamise vajalikkusest.⁹⁷

Põltsamaa vald osaleb Vooremaa Geopargi projektis, mille eesmärk on majanduse arendamine loodusturismi (põhiliselt geoturismi) toodete-teenuste arendamise ja pakkumise ning taastuvenergeetika tootmise ja kasutamise suurendamise kaudu.⁹⁸

Jõgeva maakonnaplaneeringuga 2030+ on antud üldised tingimused taastuvenergeetika arendamiseks.

19. Jäätmemajandus

Jäätmemajanduse korraldamise aluseks Põltsamaa vallas on Põltsamaa valla jäätmekava 2018-2023⁹⁹. Jäätmekava lähtub riigi jäätmekavast 2014-2020, millest tulenevalt püstitab jäätmekäitluse arengusuunad, tegevused ja meetmed Põltsamaa vallas aastani 2023.

Põltsamaa vallas on üks **jäätmejaam** (Põltsamaa jäätmejaam, asukohaga Pauastvere külas) ja üks **keskkonnajaam** (asukohaga Puurmani alevikus), kuhu valla elanikud saavad üle anda liigiti kogutud taaskasutatavaid tavajäätmeid ja ohtlikke jäätmeid.

Põltsamaa jäätmejaamas võetakse vastu paberit ja kartongi, plastijäätmeid, metallijäätmeid, klaasi, puitu, rõivaid ja tekstiili, suurjäätmeid, elektri- ja elektroonikaseadmeid, ohtlikke jäätmeid ning biolagunevaid aia- ja haljastusjäätmeid. Lisaks toimub jäätmejaamas kogumisele biolagunevate jäätmete kompostimine. Keskkonnajaama ülesanne on laiendada liigiti kogutavate jäätmete kogumisvõrgustikku ning toetada Põltsamaa jäätmejaama tööd, et tagada jäätmejaamast kaugemal elavatele inimestele jäätmete liigiti kogumise võimalus tekkekoha lähedal. Keskkonnajaamas võetakse vastu pakendijäätmeid, vanapaberit ja pappi, elektroonikaseadmeid ning ohtlikke jäätmeid.

⁹⁵ Hajutatud energiatootmise potentsiaal Jõgevamaal, R. Treier 2015. Magistritöö.

<http://www.maavalitsus.ee/documents/2845826/18413129/Magistrit%C3%B6%C3%B6%20Hajaenergeetika.pdf/cb21881d-091a-4483-8b61-e51d4b3b2ca8>

⁹⁶ Üleriigiline planeering Eesti 2030+, Siseministeerium 2012 https://valitsus.ee/sites/default/files/content-editors/arengukavad/eesti_2030.pdf

⁹⁷ Jõgeva maakonnaplaneering 2030+, Skepast&Puhkim OÜ 2016

<http://www.maavalitsus.ee/documents/2845826/18413129/J%C3%B5geva+maakonnaplaneeringu+seletuskiri.pdf/75a4c024-4188-43a0-8e9d-9f04c7ba0c6e>

⁹⁸ Puurmani valla arengukava 2015-2025, Puurmani Vallavolikogu 2015

<https://www.riigiteataja.ee/akt/4281/1201/5039/Puurmani%20AK%202015-2025.pdf#>

⁹⁹ Vastu võetud Põltsamaa Vallavolikogu 18.10.2018 määrusega nr 55.

<https://www.riigiteataja.ee/akt/425102018015>

Jäätmejaamade ja muudest Põltsamaa valla territooriumil registreeritud jäätmekäitluskohtadest annab ülevaate Tabel 34.

Tabel 34. Põltsamaa vallas asuvad jäätmekäitluskohad. Allikas: Keskkonnaregister, seisuga 20.11.2018

Jäätmekäitluskoht	Käitaja	Asukoht	Tegevuse liik
Võhma veisefarm	Võhmanõmme PÜ	Võhmanõmme küla	Muu tegevus
Röstla sigala	Saimre Seakasvatuse OÜ	Röstla küla	Muu tegevus
Pargi 1 vannametallipunkt	RAO Metall OÜ	Põltsamaa vallasine linn	Metallijäätmete käitluskoht
Pajusi mnt 18 jäätmekäitluskoht	Advanced Sports Installations Europe AS	Põltsamaa vallasine linn	Tavajäätmete käitluskoht, ümberlaadimisjaam, vaheladu
Lustivere seafarm	Kaavere Agro OÜ	Neanurme küla	Muu tegevus
Kuningamäe (Mäenõlva) pinnasetäitekoht	Põltsamaa GREID, OÜ	Kuningamäe küla	Tavajäätmete käitluskoht, muu tegevus
Kuningamäe (Farmi) pinnasetäitekoht	Viraito OÜ	Kuningamäe küla	Muu tegevus
Krossiraja pinnasetäite koht	Crestol OÜ	Alastvere küla	Muu tegevus
Esku suurfarm	Õnne Piimakarjatalu OÜ	Esku küla	Muu tegevus, bioloogiline töötlus
Adavere veisefarm	Adavere Agro AS	Adavere alevik	Muu tegevus

Korraldatud jäätmeveoga on Põltsamaa valla territoorium hõlmatud terves ulatuses ning kõikidel jäätmevaldajatel on kohustus olla kogumissüsteemiga liidetud. Korraldatud jäätmeveoga on hõlmatud segaolmejäätmete kogumine ja vedu.

Toimivaid prügilaid Põltsamaa valla territooriumil ei asu.

Jäätmekavaga on Põltsamaa valla jäätmekäitluse strateegiliseks eesmärgiks seatud jäätmetekke vähendamine ja jäätmete ringlussevõtu suurendamine, mille saavutamiseks nähakse muuhulgas ette liigiti kogutavate jäätmete vastuvõtmise jätkamist jäätmejaamas ja keskkonnajaamas ning vanapaberi ning biolagunevate köögi- ja sööklajäätmete kogumise liitmist korraldatud jäätmeveoga.

Jäätmekavaga on kavandatud meetmed ja tegevuskava seatud eesmärkide saavutamiseks, mille elluviimisega soovitakse saavutada järgmised tulemused:

- Põltsamaa vallas on loodud täiendavad võimalused jäätmete korduskasutamise edendamiseks ning liigiti kogutud jäätmete üleandmiseks;
- Põltsamaa valla elanikud ja ettevõtted on teadlikud jäätmetekke vältimise ja liigiti kogumise võimalustest ning tahavad ja saavad panustada jäätmetekke vältimisse ja taaskasutuse suurendamisse;
- vallavalitsusel on olemas piisavad ressursid ja teadmised nii jäätmekäitluse korraldamise kui järelevalve osas.

ÜP koostamisel arvestatakse jäätmehoolduse infrastruktuuri optimeerimiseks ja arendamiseks jäätmemajandust suunavate asjakohaste strateegiliste dokumentidega ning õigusaktidega (nt jäätmeseadus).

20. Keskkonnaohtlikud objektid

Põltsamaa vallas on keskkonnaohtlike objektidena registreeritud neli kütusemahuti ja üks tankla¹⁰⁰:

♦ Kütusemahutid ja tanklad

- **Puurmani Põllumajandusühistu kütusemahuti** (registrikood 00B0070664) asukohaga Puurmani alevikus;
- **Konesko AS kütisemahuti** (registrikood 00B0105974) asukohaga Mällikvere külas);
- **Kaavere Agro OÜ kütusemahuti** (registrikood 00B0070316) asukohaga Neanurme külas;
- **Fortum Termest AS kütusemahuti** (registrikood 00B0070160, Adavere alevik);
- **Olerex AS kütusetankla** (registrikood: 00B0023659), asukohaga Mällikvere külas.

Valla territooriumil asub kolm ohtlikku ettevõtet¹⁰¹:

- **Airok OÜ Vitsjärve Peekon viljakuivati vedelgaasipaigaldis** (ID86399) asukohaga Vitsjärve külas. Ohuala raadius on 382 m;
- **Alexela Oil AS Põltsamaa tankla** (ID 289) asukohaga Pauastvere külas. Ohuala raadius on 384 m;
- **Vedelgaas OÜ Mällikvere PÜ viljakuivati vedelgaasipaigaldis** (ID 71439). Ohuala raadius on 387 m.

A ja B-kategooria ohtlikke ettevõtteid Põltsamaa vallas registreeritud ei ole. Samuti ei ulatu ühegi väljaspool Põltsamaa valla territooriumi paikneva ohtliku või suurõnnetuse ohuga ettevõtte ohuala Põltsamaa valla territooriumile.¹⁰²

Kemikaaliseadusega on planeeringualale, kuhu jäävad ohtlikud ettevõtted, kehtestatud erinõuded maakasutuse planeerimisel, millega arvestatakse ÜP koostamisel.

Lisaks on Keskkonnaregistri andmetel Põltsamaa valla territooriumil registreeritud kaks jääkreostusobjekti, mis on praeguseks likvideeritud:

- **Põltsamaa ABT pinnasereostus** (registrikood JRA0000029), asukohaga Pauastvere külas (riikliku staatusega objekt). Saaste liik: polütsükliaromaatsed süsivesinikud, fenoolid, lenduvad orgaanilised ühendid, aromaatsed süsivesinikud, naftasaadused, benseen. Reostunud ala suurus: 1400 m², likvideeritud reostuse maht 2800 m³. Väljakaevatud alla tööstusmaa, kuid üle elumaa piirnormide reostunud pinnas veeti likvideerimise käigus Kuningamäel asuvasse ladestuspaika. Teostati tagasitäide puhta pinnasega;
- **Dubrovski pommituslennuväe polügoon** (registrikood JRA0000085, Jürikäla küla, kohaliku staatusega objekt). Saaste liik: pinnasereostus naftasaadustega,

¹⁰⁰ Keskkonnaregister, seisuga 20.11.2018

¹⁰¹ Maa-ameti X-GIS ohtlike ettevõtete kaardirakendus, seisuga 20.11.2018

¹⁰² Maa-ameti X-GIS ohtlike ettevõtete kaardirakendus, seisuga 20.11.2018

metallijäätmed, ehitus- ja olmejäätmed, lõhkemata pommid ja mürsud (sh killud puudes).

Kuna jääkreostusobjektid on likvideeritud, siis edaspidi ÜP ja KMH raames neid ei käsitleta.

21. Riigikaitse ehitised

Põltsamaa valla territooriumil asuvad järgmised riigikaitse ehitised¹⁰³:

- **Kaitseliidu Jõgeva maleva Kirna õppekeskus** (Jüriküla, Utsali). Riigikaitse ehitise piiranguvöönd puudub;
- **Kaitseliidu Jõgeva maleva Utsali lasketiir** (Jüriküla, Lodumetsa). Olemasolev 200 m pikkune lasketiir on Jõgeva maakonnaplaneeringuga planeeritud 300 m pikkuseks. Ehitisele on kehtestatud piiranguvöönd kuni 2000 m kinnistu piirist;
- **Kaitseliidu Jõgeva maleva Põltsamaa malevkond** (Põltsamaa vallasisene linn). Riigikaitse ehitise piiranguvöönd puudub.

Lisaks kasutavad Kaitseväge ja Kaitseliit taktikaaladena metsaalasid riigikaitse väljaõppe läbiviimiseks, juhindudes metsaseaduses sätestatud tingimustest.

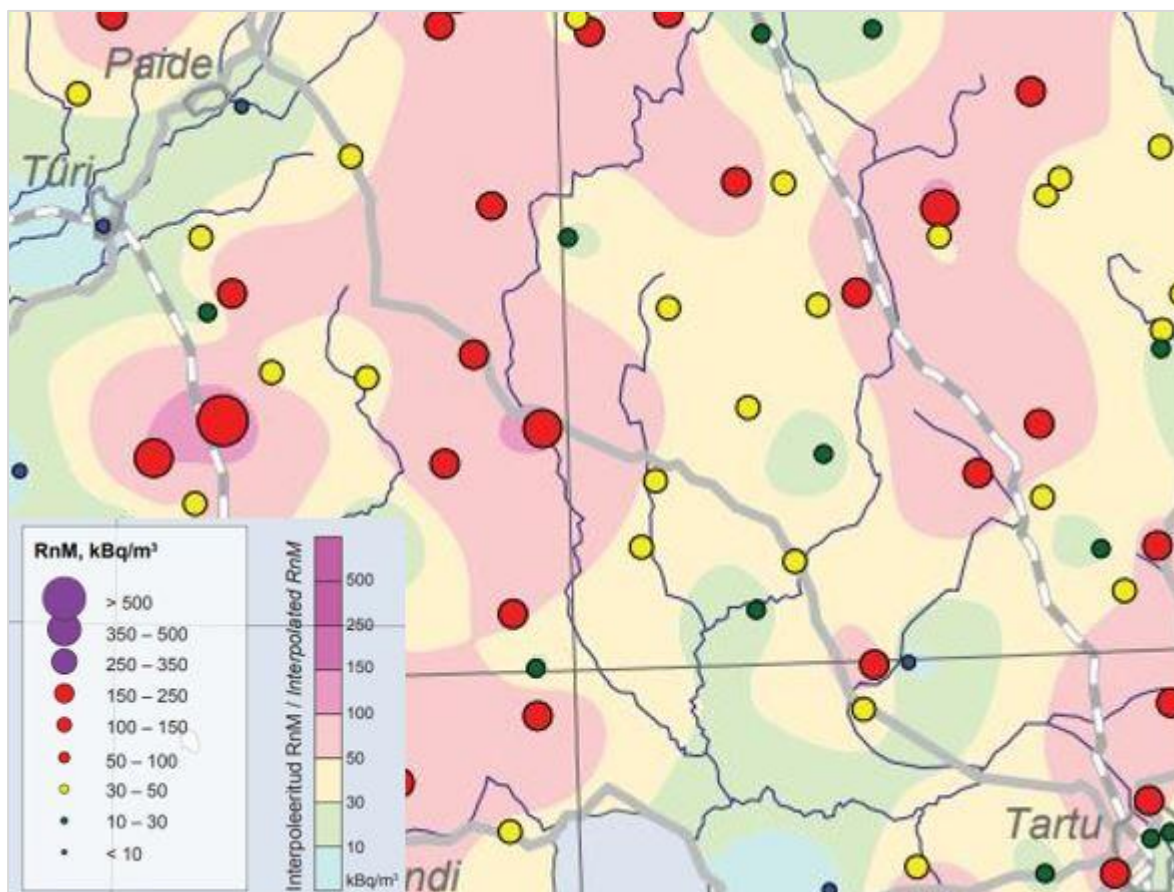
Jõgeva maakonnaplaneeringuga 2030+ on seatud riigikaitse ehitiste tingimused ÜP-de koostamiseks, millega arvestatakse ÜP koostamisel.

22. Radoon

Radoonisisaldus ulatub Põltsamaa valla pinnastes madalast kõrgeni (Joonis 24). Madala radoonisisaldusega (vahemikus 0-10 kBq/m³) alad jäävad valla lõunaosasse (Madise ja Umbusi raba piirkonda) ja idakagu osasse. Radoonisisaldus on kõrge (vahemikus 50-100 kBq/m³) valla lääneosas, (valdavalt Kalana ja Pauastvere küladest lääne poole). Põltsamaa linna ümbruses ulatub radoonisisaldus kuni 150 kBq/m³. Valla ülejäänud territooriumil on pinnaste radoonisisaldust hinnatud normaalseks.¹⁰⁴

¹⁰³ Jõgeva maakonnaplaneering 2030+

¹⁰⁴ Eesti pinnase radooniriski ja looduskiirguse atlas. Eesti Geoloogiakeskus, 2017.
http://www.envir.ee/sites/default/files/eesti_rn_atlas_2017_kyljendatud.pdf

Joonis 24. Radooni sisaldus pinnaseõhus Põltsamaa valla piirkonnas. Allikas: Eesti pinnase radooniriski ja looduskiirguse atlas, seisuga 27.11.2018

23. Üleujutusega alad

KKR andmetel jääb Põltsamaa valla territooriumile üks suure üleujutusala siseveekogu looduskaitseaduse tähenduses – Pedja jõgi Utsali külast suudmeni¹⁰⁵, mis Põltsamaa vallas hõlmab Jürikäla küla¹⁰⁶. See info kajastub ÜP väärtuste ja piirangute joonisel.

Üleujutusohu piirkondi ja üleujutusohuga seotud riskipiirkondi Põltsamaa valla territooriumil registreeritud ei ole^{107,108}.

¹⁰⁵ määratud KKM 28.05.2004 määrusega nr 58 „Suurte üleujutusala siseveekogude nimistu ja nendel siseveekogudel kõrgveepiiri määramise kord“. <https://www.riigiteataja.ee/akt/765431>

¹⁰⁶ Keskkonnaregister, seisuga 20.11.2018

¹⁰⁷ Maa-ameti X-GIS üleujutusala kaardirakendus, seisuga 20.11.2018 1

¹⁰⁸ „Üleujutusohupiirkonna ja üleujutusohuga seotud riskipiirkonna kaardid“. Keskkonnaministeerium, 2014. <https://www.envir.ee/sites/default/files/kokkuvote.pdf>

INFOALLIKAD

- Põltsamaa valla arengukava
- Statistikaamet
- <https://www.vooremaa.ee/maakonna-elanike-arv-vaheneb-jatkuvalt/>
- Asjakohased õigusaktid
- Asjakohased looduskaitsealade kaitse-eeskirjad ja kaitsekorralduskavad
- Keskkonnamõju strateegilise hindamise juhend. Kättesaadav: http://www.envir.ee/sites/default/files/ksh_juhend_kodulehele_est.pdf
- Keskkonnaregister
- Eesti Looduse Infosüsteem (EELIS)
- Kultuurimälestiste Riiklik Register
- Maa-ameti X-GIS kaardiserver
- RMK kodulehekülg
- Metsaportaal
- Keskkonnalubade infosüsteem
- Maavarade koondbilanss 2017
- Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava 2015-2021
- Lääne-Eesti vesikonna veemajanduskava 2015-2021
- Euroopa Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taime- ja loomastiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) ehk loodusdirektiiv
- Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamisel Eestis. A. Aunapuu, R.Kutsar, 2013
- Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamisel Eestis. MTÜ Eesti Keskkonnamõju Hindajate Ühing, 2013
- Natura 2000 standardandmevormid
- Eesti Lairiba Arenduse Sihtasutus kodulehekülg
- Asjakohased uuringud